

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ
ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΜΙΑ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»

ΣΟΪΛΕΜΕΖΙΔΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΡΟΔΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ
ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΟΪΛΕΜΕΖΙΔΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ
Α.Μ.: 413/2015039

«ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΜΙΑ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΣΟΦΟΣ ΑΛΙΒΙΖΟΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΦΩΚΙΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟ
ΑΙΓΑΙΟΥ

ΡΟΔΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

Δηλώνω υπεύθυνα ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πρωτότυπης μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, ότι έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες και ότι αυτή η εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για το συγκεκριμένο Π.Μ.Σ.

Σοϊλεμεζίδου Φωτεινή

Περίληψη

Η ανάπτυξη των παιδιών στην πρώιμη περίοδο της παιδικής ηλικίας μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρίσιμη και ταχεία. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου είναι σημαντικό για τα παιδιά να αλληλεπιδρούν ενεργά και να χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, στην ανάπτυξη της λογικής σκέψης τους και στην απεικόνιση των ιδεών τους. Την τελευταία δεκαετία, παρατηρείται μεγάλη αύξηση στη χρήση των νέων τεχνολογιών στα σχολεία τόσο στην Ευρώπη όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής παρέχοντας με αυτό τον τρόπο καινούριες προοπτικές και ένα ευρύ φάσμα νέων διδακτικών και μαθησιακών πεδίων.

Έτσι λοιπόν παρατηρούνται τεράστιες αλλαγές ως προς την παραδοσιακή μορφή επικοινωνίας και τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας. Πλέον, βρισκόμαστε σε μία εποχή όπου όλα τα επικοινωνιακά μέσα έχουν λάβει ψηφιακή μορφή. Ο δέκτης είναι ταυτόχρονα και χρήστης, ενώ με τον πομπό έχει αμφίδρομη σχέση, με απόρροια να αποκτά καλύτερη αντίληψη του κόσμου γύρω του και να αναμεταδίδει την πληροφορία που μόλις έχει αποκτήσει.

Επιπλέον, πολλές ερευνητικές προσπάθειες έχουν δείξει ότι οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας, μπορούν να συμβάλουν στη διδασκαλία και στη διαδικασία μάθησης σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Στον ελληνικό χώρο, οι προσπάθειες αυτές είναι περιορισμένες, ενώ αυτές που έχουν πραγματοποιηθεί, επικεντρώνονται στην γενική χρησιμοποίηση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται στη διδασκαλία ενός συγκεκριμένου μαθήματος με ειδικά χαρακτηριστικά, τα θρησκευτικά, και στοχεύει να εντοπίσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Abstract

Child development in early childhood can be characterized as critical and rapid. During this time, it is important for children to actively interact and use new technologies in their decision-making, developing logical thinking and imagining their ideas. Over the last decade, there has been a large increase in the use of new technologies in schools both in Europe and the United States of America, thus providing new perspectives and a wide range of new teaching and learning fields.

So there are huge changes in the traditional form of communication and traditional teaching methods. Now, we are in a time when all communication media have been digitized. The receiver is both a user and a transmitter with a two-way connection, resulting in a better understanding of the world around him and relaying the information he has just acquired.

In addition, many research efforts have shown that information and communication technologies can contribute to teaching and learning in a wide range of subjects in many different ways. In Greece, these efforts are limited, while those that have been implemented focus on the general use of new technologies in education. This research focuses on the teaching of a particular subject with specific religious characteristics and aims to identify teachers' views on the use of new technologies in the educational process.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους εκείνους που συνέβαλαν ενεργά στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας.

Πρώτα απ' όλα ευχαριστώ από καρδιάς τον καθηγητή μου κ. Καραμούζη Πολύκαρπο για την επίβλεψη, την αμέριστη και αδιάκοπη βοήθεια που μου παρείχε καθ' όλη την διάρκεια της έρευνας οποιαδήποτε στιγμή και αν του ζητήθηκε. Χωρίς την πολύτιμη υποστήριξη του η ολοκλήρωση της εργασίας αυτής δεν θα ήταν δυνατή.

Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους κ. Σοφό Αλιβίζο και κ. Φωκίδη Εμμανουήλ για την τιμή να είναι σημαντικά και αναπόσπαστα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής και να συνδράμουν στην συνεπίβλεψη της εργασίας.

Ακόμη, θέλω να ευχαριστήσω τον σύζυγο μου που στάθηκε αρωγός δίπλα μου σε όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος και με στήριξε με όλες του τις δυνάμεις.

Τέλος, δεν μπορώ να μην αναφερθώ στους γονείς μου, οι οποίοι πάντα ήταν και είναι ανεκτίμητο στήριγμα για εμένα και στους οποίους οφείλω την ακαδημαϊκή μου πορεία ως τώρα.

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Abstract	5
Ευχαριστίες	6
Κατάλογος Πινάκων	8
Κατάλογος Διαγραμμάτων	10
Κεφάλαιο 1ο: Εισαγωγή	12
Κεφάλαιο 2ο : Θρησκεία και εκπαίδευση	14
Κεφάλαιο 3ο: Θρησκευτικά και εκσυγχρονισμός	17
Κεφάλαιο 4ο : Τεχνολογία και εκπαίδευση	22
4.1 Η χρήση της τεχνολογίας στην προσχολική εκπαίδευση	22
4.2 Η χρήση της τεχνολογίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση	24
4.3 Πλεονεκτήματα της χρήσης της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία	26
4.4 Παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματική ενσωμάτωση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση	27
Κεφάλαιο 5ο : Μεθοδολογία της Έρευνας	32
5.1 Το Ερευνητικό Εργαλείο	32
5.1.1 Μέτρηση της εγκυρότητας του ερωτηματολογίου	33
5.2 Ο Πληθυσμός και το Δείγμα της Έρευνας	33
5.3 Σκοπός έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα	34
5.4 Διεξαγωγή της Έρευνας	34
5.4.1 Πιλοτική φάση έρευνας	34
5.4.2 Η Διαδικασία της έρευνας	35
5.4.3 Διανομή Ερωτηματολογίου	35
5.5 Ανάλυση Δεδομένων	36
Κεφάλαιο 6ο :Ευρήματα της Έρευνας	37
6.1 Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση των Αποτελεσμάτων	37
6.2 Συγκριτική Στατιστική Ανάλυση	66
Κεφάλαιο 7ο : Συμπεράσματα και Περιορισμοί της έρευνας	77
7.1 Συμπεράσματα της έρευνας	77
7.2 Περιορισμοί της έρευνας	84
7.3 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	85
Βιβλιογραφία	86
Παράρτημα	97

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Φύλο

Πίνακας 2: Ηλικία

Πίνακας 3: Οικογενειακή κατάσταση

Πίνακας 4: Τοποθεσία σχολείου

Πίνακας 5: Μέγεθος σχολείου

Πίνακας 6: Είστε μόνιμος-η ή αναπληρωτής-τρια εκπαιδευτικός;

Πίνακας 7: Έχετε αναλάβει ποτέ κάποια από τις παρακάτω τάξεις;

Πίνακας 8: Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;

Πίνακας 9: Πιστεύετε ότι το δημοτικό σχολείο θα πρέπει να μελετά και άλλες θρησκείες πέραν του Χριστιανισμού;

Πίνακας 10: Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Πίνακας 11: Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Πίνακας 12: Θεωρείτε ότι γίνεται επαρκής χρήση των νέων τεχνολογιών κατά την διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία;

Πίνακας 13: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία σας;

Πίνακας 14: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

Πίνακας 15: Λόγοι μη χρήσης νέων τεχνολογιών

Πίνακας 16: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία σας, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι;

Πίνακας 17: Εργαλεία που χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς

Πίνακας 18: Λόγοι επίσκεψης στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πίνακας 19: Έχετε χρησιμοποιήσει εναλλακτικές μεθόδους μάθησης για το μάθημα των θρησκευτικών που προτείνει το ΙΕΠ;

Πίνακας 20: Ποιες εναλλακτικές μεθόδους μάθησης έχετε εφαρμόσει στη διδασκαλία σας;

Πίνακας 21: Έχει το δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετείτε τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών;

Πίνακας 22: Ελλείψεις σχολείων σε υλικοτεχνικές υποδομές

Πίνακας 23: Πιστεύετε ότι με τη χρήση νέων τεχνολογιών το μάθημα των θρησκευτικών

- Πίνακας 24: Πόσο σημαντική θεωρείτε τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών;
- Πίνακας 25: Συμφωνείτε με την αλλαγή του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος των Θρησκευτικών;
- Πίνακας 26: Οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές;
- Πίνακας 27: Πιστεύετε ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών ευνοούν τη χρήση νέων τεχνολογιών;
- Πίνακας 28: Ρόλος των μαθητών κατά τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών
- Πίνακας 29: Σας έχει γίνει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών;
- Πίνακας 30: Σημαντικότητα συσχέτισης: Ηλικία / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;
- Πίνακας 31: Ηλικία / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;
- Πίνακας 32: Σημαντικότητα συσχέτισης: Τοποθεσία σχολείου / Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;
- Πίνακας 33: Τοποθεσία σχολείου / Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;
- Πίνακας 34: Σημαντικότητα συσχέτισης: Τοποθεσία σχολείου / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;
- Πίνακας 35: Τοποθεσία σχολείου / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;
- Πίνακας 36: Φύλο / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;
- Πίνακας 37: Σημαντικότητα συσχέτισης: Φύλο / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;
- Πίνακας 38: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;
- Πίνακας 39: Σημαντικότητα συσχέτισης: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;
- Πίνακας 40: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;
- Πίνακας 41: Σημαντικότητα συσχέτισης: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Πίνακας 42: Τοποθεσία σχολείου / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Πίνακας 43: Σημαντικότητα συσχέτισης: Τοποθεσία σχολείου / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Φύλο

Διάγραμμα 2: Ηλικία

Διάγραμμα 3: Οικογενειακή κατάσταση

Διάγραμμα 4: Τοποθεσία σχολείου

Διάγραμμα 5: Μέγεθος σχολείου

Διάγραμμα 6: Είστε μόνιμος-η ή αναπληρωτής-τρια εκπαιδευτικός;

Διάγραμμα 7: Έχετε αναλάβει ποτέ κάποια από τις παρακάτω τάξεις;

Διάγραμμα 8: Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;

Διάγραμμα 9: Πιστεύετε ότι το δημοτικό σχολείο θα πρέπει να μελετά και άλλες θρησκείες πέραν του Χριστιανισμού;

Διάγραμμα 10: Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Διάγραμμα 11: Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Διάγραμμα 12: Θεωρείτε ότι γίνεται επαρκής χρήση των νέων τεχνολογιών κατά την διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία;

Διάγραμμα 13: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία σας;

Διάγραμμα 14: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

Διάγραμμα 15: Λόγοι μη χρήσης νέων τεχνολογιών

Διάγραμμα 16: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία σας, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι;

Διάγραμμα 17: Εργαλεία που χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς

Διάγραμμα 18: Λόγοι επίσκεψης στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Διάγραμμα 19: Έχετε χρησιμοποιήσει εναλλακτικές μεθόδους μάθησης για το μάθημα των θρησκευτικών που προτείνει το ΙΕΠ;

Διάγραμμα 20: Ποιες εναλλακτικές μεθόδους μάθησης έχετε εφαρμόσει στη διδασκαλία σας;

Διάγραμμα 21: Έχει το δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετείτε τις απαραίτητες

υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών;

Διάγραμμα 22: Ελλείψεις σχολείων σε υλικοτεχνικές υποδομές

Διάγραμμα 23: Πιστεύετε ότι με τη χρήση νέων τεχνολογιών το μάθημα των θρησκευτικών

Διάγραμμα 24: Πόσο σημαντική θεωρείτε τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών;

Διάγραμμα 25: Συμφωνείτε με την αλλαγή του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος των Θρησκευτικών;

Διάγραμμα 26: Οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές;

Διάγραμμα 27: Πιστεύετε ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών ευνοούν τη χρήση νέων τεχνολογιών;

Διάγραμμα 28: Ρόλος των μαθητών κατά τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών

Διάγραμμα 29: Σας έχει γίνει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών;

Διάγραμμα 30: Ηλικία/Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

Διάγραμμα 31: Τοποθεσία σχολείου / Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;

Διάγραμμα 32: Τοποθεσία σχολείου / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

Διάγραμμα 33: Φύλο / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Διάγραμμα 34: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Διάγραμμα 35: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Διάγραμμα 36: Τοποθεσία σχολείου / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Κεφάλαιο 1ο: Εισαγωγή

Στις μέρες μας, η χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) επηρεάζει πολλαπλά την καθημερινότητα των ατόμων. Η ταχεία ανάπτυξη και η αύξηση της χρήσης των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον τρόπο ζωής και έχουν γίνει μέρος της. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2002), οι ΤΠΕ έχουν αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιείται η διδασκαλία των μαθητών, επηρεάζοντας ταυτόχρονα και τις ίδιες τις διαδικασίες εκμάθησης. Επίσης έχουν διαφοροποιήσει τον τρόπο που οι επιστήμονες διεξάγουν ερευνητικές προσπάθειες, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο οι κυβερνήσεις παρέχουν στους πολίτες τις υπηρεσίες τους σε οποιοδήποτε τομέα.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις και οι εφαρμογές τους αποτελούν πολύ δημοφιλές ερευνητικό αντικείμενο σε πολλούς διαφορετικούς τομείς σπουδών (Fabry, Higgs, 1997). Ιδιαίτερα, στον τομέα της εκπαίδευσης, η χρήση της τεχνολογίας θα μπορούσε να πάρει πολλές διαφορετικές μορφές και να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να μεταφέρουν την απαραίτητη γνώση στους μαθητές τους μέσω ενός πιο παραγωγικού, γρήγορου και εύκολου τρόπου (Blackwell, Lauricella, et.al. 2013). Η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια πρόκληση για οποιοδήποτε από τα μέρη, τα οποία συμμετέχουν στη μαθησιακή διαδικασία. Η πρόκληση αυτή περιλαμβάνει την προθυμία των παιδιών να μάθουν χρησιμοποιώντας κάτι νέο, καθώς και την προθυμία των εκπαιδευτικών να δεχθούν αυτή την πρόκληση και να υιοθετήσουν μια θετική στάση απέναντι στη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Σε γενικές γραμμές, είναι προφανές ότι ο καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχή εφαρμογή της χρήσης των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας δεν είναι άλλος από τον δάσκαλο. Σύμφωνα με τους Jager και Lokman (2000), η επιτυχής εφαρμογή των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση εξαρτάται από το εάν οι εκπαιδευτικοί έχουν πειστεί για τη σημασία των νέων τεχνολογιών στη εκπαιδευτική διαδικασία. Συγκεκριμένα, η θετική στάση ενός εκπαιδευτικού θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια πιο αποτελεσματική και επιτυχή εφαρμογή των νέων τεχνολογιών (Τσιτουρίδου, Βρύζας, 2003).

Έτσι λοιπόν, λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως, στην συγκεκριμένη εργασία γίνεται μία προσπάθεια να προσεγγιστεί το ζήτημα της συμβολής των νέων τεχνολογιών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα στο μάθημα των Θρησκευτικών. Τα Θρησκευτικά ενέχουν μεγάλη σημασία για την πολύπλευρη και ολοκληρωμένη εκπαίδευση των μαθητών. Για αυτό το λόγο θα ήταν καλό να αναδειχθεί η σημασία της χρήσης της τεχνολογίας στην διδακτική διαδικασία, έτσι ώστε οι μαθητές να έχουν την ευκαιρία της μάθησης με έναν διαφορετικό τρόπο από τον παραδοσιακό.

Η εργασία είναι διαχωρισμένη σε δύο μέρη, όπου το πρώτο είναι το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο αναλύεται διεξοδικά το ζήτημα της θρησκείας και η σύνδεση της με τον εκπαιδευτικό τομέα, το μάθημα των θρησκευτικών και ο εκσυγχρονισμός του προγράμματος σπουδών του, η χρήση των νέων τεχνολογιών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και τα πλεονεκτήματά της. Στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας πραγματοποιείται η έρευνα, η οποία έχει ως σκοπό να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών και να αναδείξει το κατά πόσο χρησιμοποιούν οι ίδιοι τις νέες τεχνολογίες στην διδακτική διαδικασία των θρησκευτικών.

Η ερευνητική διαδικασία θέλοντας να αποδώσει έγκυρα και αξιόπιστα αποτελέσματα, ήταν ποσοτική και το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν ερωτηματολόγιο, το οποίο ήταν δομημένο με ερωτήσεις κλειστού τύπου. Για την εκπλήρωση των στόχων της έρευνας, πραγματοποιήθηκε έρευνα πρωτογενών δεδομένων σε δείγμα 144 ερωτώμενων και τα αποτελέσματα μεταξύ άλλων έδειξαν πως 92.3% των ερωτώμενων πιστεύει πως με τη χρήση νέων τεχνολογιών το μάθημα των θρησκευτικών γίνεται πιο ελκυστικό για τους μαθητές. Επίσης, αποδείχθηκε πως 81.9% των ερωτώμενων πιστεύει ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών ευνοούν τη χρήση νέων τεχνολογιών, ενώ το 84.6% των ερωτώμενων δεν έχει λάβει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών.

Κεφάλαιο 2ο : Θρησκεία και εκπαίδευση

Η εκπαίδευση των ατόμων και η θρησκεία τους, αποτελούν βασικούς παράγοντες ανάπτυξης και διαμόρφωσης της ανθρώπινης προσωπικότητας. Σε πολλά διαφορετικά κράτη, η θρησκεία αποτελεί βασικό παράγοντα διαμόρφωσης της συμπεριφοράς και του τρόπου σκέψης των ατόμων κατευθύνοντας σε μεγάλο βαθμό τη ζωή τους. Η εκπαίδευση, από την άλλη, διαμορφώνει την ανθρώπινη προσωπικότητα και σε κάποιες περιπτώσεις συμβάλλει στην διαμόρφωση ηθικών αντιλήψεων και στη σφυρηλάτηση θεμιτής συμπεριφοράς των πολιτών (Παυλίδης, 2001).

Σύμφωνα με την βιβλιογραφική ανασκόπηση που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της συγκεκριμένης εργασίας, η θρησκεία αποτελεί ένα έγκυρο και δυναμικό σύστημα κοινωνικών ιδανικών και πεποιθήσεων που διαμορφώνουν μια κοινή αντίληψη και επομένως επηρεάζει τη ζωή διαμορφώνοντας ή καθορίζοντας κάποιους ηθικούς κανόνες Durkheim (2001). Τα εκπαιδευτικά συστήματα αντικατοπτρίζουν τις βασικές αλλαγές στην κοινωνία, οι οποίες φυσικά επιδιώκουν να αναπαραγάγουν τις αξίες, τις πεποιθήσεις, τους κανόνες και τις συνθήκες που συλλογικά κατέχουν μέσω των θεσμών τους. Έτσι λοιπόν, γίνεται κατανοητό, ότι η εκπαίδευση αποτελεί μέρος της εθνικής ιδεολογικής δομής που διαιώνίζει την ίδια την εθνική διδακτέα ύλη (Zambeta, 2005). Η οικοδόμηση μιας εθνικής ταυτότητας, ωστόσο, δεν σημαίνει μόνο τον προσδιορισμό του «εαυτού», συνεπάγεται τη συμπληρωματική διαδικασία προσδιορισμού και αποκλεισμού του «άλλου» (Zambeta, 2005). Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στην περίπτωση της Ελλάδας η εκπαίδευση αντιπροσωπεύει ένα θεσμό, ο στόχος του οποίου υπήρξε πάντα η αναπαραγωγή μιας εθνικής ταυτότητας (Zambeta, 2005).

Σε αυτό το σημείο καλό θα ήταν να αναφερθεί ότι η συνταγματική αναγνώριση της Ορθοδοξίας ως επικρατούσας θρησκείας στο ελληνικό κράτος σε συνδυασμό με το συνταγματικό αίτημα της «ανάπτυξης της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης» των Ελλήνων πολιτών ήταν ένας από τους βασικούς στόχους της εκπαίδευσης, (Ελληνικό Σύνταγμα 1975, άρθρο 16.2). Αποτέλεσμα ήταν να προωθηθεί η διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών στα σχολεία. Πολλοί ωστόσο, θεωρούν ότι η διδασκαλία του μαθήματος γινόταν με «μονοφωνικό και κατηχητικό τρόπο» (Σωτηρέλης, 1998), ενώ υποστηρίζουν ότι στόχος αυτής της προνομιακής τοποθέτησης της Ορθοδοξίας στην εκπαίδευση υπήρξε η

συστηματική αφομοίωση της «επικρατούσας θρησκείας» ως βασικού στοιχείου του «ελληνοχριστιανικού πολιτισμού» (Σωτηρέλης, 1998). Σύμφωνα με την πρόβλεψη του βασικού εκπαιδευτικού νομικού πλαισίου (Νόμος 1566/1985, άρθρο 1.1) το σχολείο όφειλε να «ενθαρρύνει την πίστη των μαθητών στη χώρα και τον σεβασμό στα αυθεντικά στοιχεία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης». Κάποιοι ερευνητές λοιπόν, θεώρησαν το πνεύμα αυτής της εκπαιδευτικής πολιτικής ως οξύμωρο, γιατί θεώρησαν ότι τα θρησκευτικά και η διδασκαλία τους έρχονται σε αντίθεση με τον νόμο που παρέχει το απαραβίαστο της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης (Zambeta, 2005). Παρόλα αυτά, το διαθεματικό πλαίσιο σπουδών για τη θρησκευτική εκπαίδευση που καθορίστηκε με την υπουργική απόφαση 303 / 13.03.03 (Ελληνικό Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2003) αποσκοπεί στην απόκτηση της χριστιανικής πίστης και της ορθόδοξης ανατολικής χριστιανικής παράδοσης, την προώθηση της ορθόδοξης πνευματικότητας ως ατομικής και συλλογικής εμπειρίας, την εξέταση του ρόλου της ελληνορθόδοξης θρησκείας στην ελληνική και ευρωπαϊκή ιστορία και τον πολιτισμό καθώς και την εκτίμηση του ρόλου του Χριστιανισμού στη βελτίωση της ποιότητας της ανθρώπινης ζωής.

Εδώ και πολλά χρόνια η παρουσία των θρησκευτικών στην ελληνική εκπαιδευτική διαδικασία κρίνεται βασική μιας και συμβάλλει στη δημιουργία ελεύθερων και σκεπτόμενων ανθρώπων – πολιτών, ενώ συνεισφέρει παράλληλα στο αίτημα της ελληνικής κοινωνίας για ανασυγκρότηση ενός κράτους δικαίου. Παρόλα αυτά, όπως είναι αναμενόμενο, οι στόχοι της θρησκευτικής εκπαίδευσης, δεν έχουν βρει κατά καιρούς μόνο συμμάχους, αλλά και αρκετούς εχθρούς, οι οποίοι θεωρούσαν ότι τα προγράμματα σπουδών των θρησκευτικών δεν αποσκοπούν στη διάδοση της «θρησκευτικής αλήθειας», αλλά αντίθετα, αντιφάσκουν με τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης αποκλείοντας τους μαθητές με διαφορετικό θρησκευτικό υπόβαθρο (Zambeta, 2005). Η θέση τους αυτή στηριζόταν στην επιχειρηματολογία ότι καμία άλλη θρησκεία δε διδασκόταν στην κανονική εκπαίδευση, με εξαίρεση τα σχολεία της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη και μερικά σχολεία με καθολικούς φοιτητές. Παρέβλεπαν ωστόσο, αφενός την ιδιαιτερότητα της ελληνικής κοινωνίας και παράδοσης και αφετέρου την κουλτούρα των άλλων ευρωπαϊκών λαών.

Στην πραγματικότητα, οι μαθητές μπορούν να απαλλαγούν, εφόσον το επιθυμούν, από την παρακολούθηση του μαθήματος των θρησκευτικών, εφόσον αυτό τους επιβάλλει η πίστη των γονιών τους, κατόπιν αιτήματος γονέων ή κηδεμόνων, ενώ ποτέ δεν τυγχάνουν

διαφορετικής αντιμετώπισης από τους καθηγητές ή τους συμμαθητές τους εξαιτίας της διαφορετικής τους θρησκείας γεγονός το οποίο θεωρείται συμβατό με τη συνταγματική αξίωση της θρησκευτικής ελευθερίας (Σωτηρέλης, 1998).

Κατά τον Hull, η θρησκευτική αγωγή εξαρτάται από τα θρησκευτικά χαρακτηριστικά μιας κοινωνίας, μονο-θρησκευτικής ή πολύ-θρησκευτικής, από τη σχέση θρησκευτικού και κοσμικού στοιχείου στην κάθε κοινωνία, από την ιστορική παράδοση κάθε χώρας και από τις αντιλήψεις για τη φύση και το σκοπό της θρησκευτικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο των κρατικών σχολείων. Επίσης, μία άλλη άποψη που τα τελευταία χρόνια προβάλλεται ως «πολιτικά ορθότερη» σε σχέση με το μάθημα των θρησκευτικών είναι ότι το ελληνικό σχολείο, οφείλει να είναι «ουδετερόθρησκο». Υποστηρίζεται δηλαδή, ότι δε θα πρέπει να υφίσταται μία επίσημη θρησκεία ως κυρίαρχη και να μην προβάλλεται μέσω αυτής μια επίσημη ιδεολογικοπολιτική θεωρία, ούτε μια επίσημη πολιτισμική κατασκευή.

Το «ουδετερόθρησκο» σχολείο είναι ικανό να εγγυηθεί την αντικειμενική μελέτη της θρησκείας μέσα από την επιστημονική διερεύνησή της. Σκοπός ενός τέτοιου σχολείου είναι η κατανόηση και η λειτουργία των θρησκειών στο πλαίσιο της δημόσιας και ορθολογικά ελεγχόμενης μετάδοσης της γνώσης (Ντεμπρέ, 2004). Η άποψη αυτή βεβαίως, παραγνωρίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής κουλτούρας και παράδοσης θέλοντας να εισαγάγει βιαίως τη θρησκεία, ως επιστημονολογικό ζήτημα ή ζητούμενο, παραγκωνίζοντας την πραγματικότητα.

Η Zambeta (2005), για παράδειγμα, υιοθετώντας προφανώς την παραπάνω άποψη, υποστηρίζει ότι η θρησκευτική εκπαίδευση στο σχολείο δεν αποσκοπεί μόνο στη μελέτη των χαρακτηριστικών της Ορθοδοξίας ή στην προώθηση των ηθικών αξιών, αλλά και στην αντίληψη της ιστορίας μέσα από ένα θρησκευτικό φάσμα, γεγονός που υποστηρίζεται σταθερά από την Εκκλησία της Ελλάδας. Η θρησκευτική παιδεία συχνά, κατά την γνώμη της, μετατρέπεται σε διδασκαλία της ιστορίας με τη διατύπωση επιχειρημάτων σε σχέση με τη συνέχεια του ελληνισμού και την ιστορική συνάντησή του με την Ορθοδοξία.

Στην ίδια λογική κινείται και ο Haynes (1994), ο οποίος δηλώνει πως ένα σύγχρονο σχολείο σε θέματα θρησκευτικής εκπαίδευσης, χρειάζεται να λάβει υπόψη του ότι η προσέγγιση της θρησκείας δεν θα πρέπει να είναι αφιερωμένη σε μία μόνο θρησκεία, αλλά

αντίθετα οφείλει να είναι ακαδημαϊκή. Επιπλέον, οι μαθητές δεν θα πρέπει να πιέζονται να αποδεχτούν μια συγκεκριμένη θρησκεία, γιατί το σχολείο έχει χρέος να βοηθήσει τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν την παρουσία και τη λειτουργία κάθε μιας θρησκείας ξεχωριστά, με αποτέλεσμα να θεωρείται αναγκαίο ότι το σχολείο οφείλει να προωθεί τη μελέτη των θρησκειών και όχι τις πρακτικές τους. Επίσης, το σχολείο χρειάζεται να εκθέτει στους μαθητές τις ποικίλες θρησκευτικές απόψεις, χωρίς να επιβάλλει μια και μόνο συγκεκριμένη άποψη, διδάσκοντας όλες τις θρησκείες, χωρίς να είναι υπέρ ή κατά κάποιας συγκεκριμένης. Τέλος, το σχολείο έχει την υποχρέωση να ενημερώνει τους μαθητές για τις διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις, χωρίς βέβαια, να επιδιώκει να προσαρμοστεί σε μια συγκεκριμένη πεποίθηση.

Παρατηρούμε, εν κατακλείδι, ότι σύμφωνα με τις παραπάνω απόψεις τα θρησκευτικά οφείλουν να παρουσιάζονται στην εκπαίδευση ως μάθημα «ουδέτερο», αποστασιοποιημένο από τη ζωή και τις πρακτικές των ανθρώπων, από τις συνήθειες και τις παραδόσεις τους. Στην πραγματικότητα όμως, δεν λαμβάνεται υπ' όψιν η ιδιαιτερότητα και μοναδικότητα της ελληνικής κοινωνίας, η οποία αναγνωρίζει εδώ και αιώνες την ταυτότητά της μέσα από τον καθρέφτη της ορθόδοξης πίστης, χωρίς αυτό να σημαίνει ή να προϋποθέτει οποιαδήποτε μορφή καταναγκασμού ή δεσποτισμού. Αντιθέτως, το μάθημα των θρησκευτικών στην εκπαίδευση εκσυγχρονίζεται, χωρίς να χάνει ή να παραβλέπει την άρρηκτη σχέση με την παράδοση των Ελλήνων.

Κεφάλαιο 3ο: Θρησκευτικά και εκσυγχρονισμός

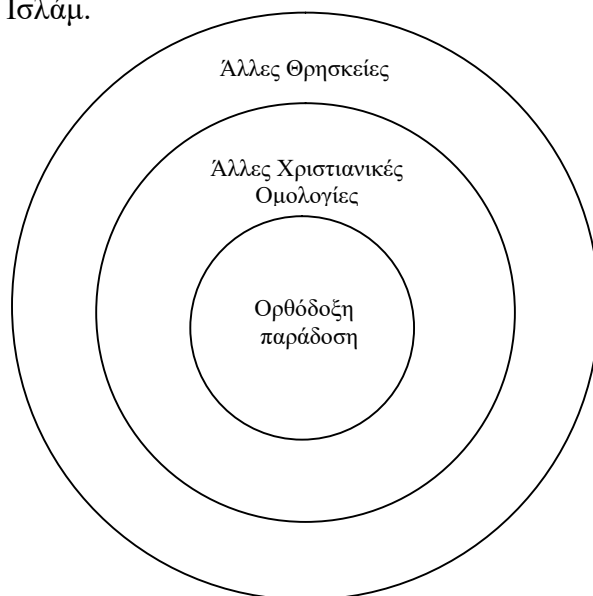
Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η ταχεία κοινωνικοοικονομική αναδιάρθρωση της Ελλάδας επέβαλε θα λέγαμε τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής εκπαίδευσης μέσω της δημιουργίας νέων προγραμμάτων σπουδών και της ένταξης των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών.

Όπως πολύ σωστά έχει παρατηρήσει ο Καραμούζης (2015), «οι μετακινήσεις μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων στον ευρωπαϊκό χώρο στο πλαίσιο ανεύρεσης εργασίας, αλλά και η διεύρυνση της ευρωπαϊκής οικογένειας άλλαξαν την πολιτισμική ομοιογένεια των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Αυτό το φαινόμενο βαίνει αυξανόμενο και η όξυνσή του μεγαλώνει εξαιτίας των συνεχιζόμενων πολεμικών συγκρούσεων στη λεκάνη της

Μεσογείου. Αυτή η πολιτισμική πολυμορφία που επικρατεί σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες εμφανίζεται και στα σχολικά περιβάλλοντα μάθησης. Είναι πλέον γεγονός ότι η πολιτιστική και εθνοτική διαφορετικότητα που παρουσιάζεται στα κρατικά σχολεία, οδηγεί σε πολιτικές συμπερίληψης όλων των παιδιών, ανεξαρτήτως φυλής, πολιτισμού και θρησκείας, και ομαλής ένταξής τους στο ευρωπαϊκό κεκτημένο. (Καραμούζης, 2015)

Εξαιτίας των νέων αναγκών που προέκυψαν στην ελληνική κοινωνία και στην ευρύτερη περιοχή της Ευρώπης, διαμορφώθηκαν νέες συνθήκες κοινωνικής ενσωμάτωσης και συνοχής. Το ελληνικό κράτος δημιούργησε ένα νέο πρόγραμμα σπουδών στη θρησκευτική αγωγή το 2011, το οποίο λειτούργησε πιλοτικά για ορισμένα χρόνια στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το πρόγραμμα αυτό επικεντρώθηκε στην ελληνική θρησκευτική παράδοση, αναφέροντας ταυτόχρονα σε ικανοποιητικό βαθμό και άλλες θρησκευτικές παραδόσεις τόσο της Ευρώπης όσο και του ευρύτερου κόσμου (Καραμούζης 2015).

Το νέο αυτό πιλοτικό πρόγραμμα σπουδών στηρίχθηκε σε ένα γνωσιολογικό πλαίσιο τριών ομόκεντρων θεματικών κύκλων (σχήμα). Ως αφετηρία έχουν την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση, στη συνέχεια γίνεται αναφορά στις μεγάλες χριστιανικές παραδόσεις που συναντώνται κυρίως στον ευρωπαϊκό χώρο και τέλος καταλήγουν στον διευρυμένο θεματικό κύκλο που αφορά μεγάλα θρησκευόμενα του κόσμου με κύρια έμφαση στον Ιουδαϊσμό και στο Ισλάμ.

Από τον 21ο αιώνα και μετέπειτα, οι εξελίξεις που σημειώθηκαν σε διεθνές επίπεδο

επιβεβαίωσαν και αναγνώρισαν την σπουδαιότητα της θρησκευτικής εκπαίδευσης (ΘΕ) καθώς με αυτό τον τρόπο οι μαθητές μορφώνονται με πολύπλευρο και ολοκληρωμένο τρόπο. Βάση του ανοικτού ευρωπαϊκού διαλόγου αλλά και των επίσημων κειμένων της Ευρώπης που αναφέρονται στην εκπαίδευση, όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στη θρησκευτική εκπαίδευση γεγονός το οποίο συντελεί στην άρτια και ολοκληρωμένη οργάνωσή της. Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, ο στόχος είναι η δημιουργία ενός σχολικού μαθήματος Θρησκευτικών όπου οι μαθητές θα έχουν την δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά χωρίς να υφίστανται διακρίσεις για τα θρησκευτικά ή μη πιστεύω τους.

Είναι ευρέως διαδεδομένο πως μέσω της θρησκευτικής απομόνωσης και τις διάφορες χρήσεις της θρησκείας (πολιτικές και ιδεολογικές), ελλοχεύουν μεγάλοι κίνδυνοι , για αυτό το λόγο ενέχει υψίστης σημασίας η ανάδειξη των θρησκευτικών αξιών μέσα από τον διάλογο, την συνάντηση και την ειρηνική συνύπαρξη των ατόμων ανεξαρτήτως των θρησκευτικών και πολιτικών τους πεποιθήσεων ή γενικότερα των αντιλήψεων τους. Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, μπορεί να θεωρηθεί πως οι θρησκείες συμβάλλουν θετικά στην αντιμετώπιση των συγκρούσεων που μπορεί να προκύψουν και ευνοούν την συνοχή μέσα σε μία σύγχρονη και πολυπολιτισμική κοινωνία.

Το μάθημα των Θρησκευτικών, είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι λαμβάνει διάφορες μορφές, καθώς επηρεάζεται από την χώρα που εφαρμόζεται και υιοθετείται, όμως οι δύο άξονες στους οποίους βασίζεται για να πραγματοποιηθεί παραμένουν πάντα οι ίδιοι και είναι αδιαπραγμάτευτοι. Πιο συγκεκριμένα, οι άξονες αυτοί είναι οι εξής : α) Ο σεβασμός στις σταθερές ευρωπαϊκές αξίες, δηλαδή της δημοκρατίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της κοινωνικής συνοχής και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. β) Τα αναμφισβήτητα εκπαιδευτικά κριτήρια και η επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων οι οποίοι εμπεριέχουν έννοιες όπως είναι της ευαισθησίας, του σεβασμού, της ανοχής, της ενσυναίσθησης, της κατανόησης, της κριτικής στοχαστικότητας και της διεύρυνσης των οριζόντων.

Τα παραπάνω δεν είναι πάντα εφικτά, ενιαία και ομοιόμορφα, μιας και επηρεάζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τον χαρακτήρα και τις κατευθύνσεις που επιλέγει μία χώρα για την θρησκευτική της εκπαίδευση η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορική και πολιτισμική διαδρομή της. Παρόλα αυτά, αποτελεί επιστημονική παραδοχή ότι το μάθημα

των Θρησκευτικών δεν πρέπει να περιορίζεται σε γνώσεις που αφορούν αποκλειστικά και μόνο μία καθορισμένη θρησκεία.

Σύμφωνα λοιπόν με τα νέα προγράμματα σπουδών και όπως αναφέρονται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2017), το μάθημα των θρησκευτικών θα πρέπει να προσφέρει γνώση και κατανόηση για τα θρησκευτικά «πιστεύω» και τις θρησκευτικές εμπειρίες, να προσανατολίσει το ενδιαφέρον των μαθητών στην ποικιλία των θρησκευτικών προσεγγίσεων και ηθικών αντιλήψεων που ανιχνεύονται στις θρησκευτικές εμπειρίες, και να ενθαρρύνει τους μαθητές, ώστε να ευαισθητοποιηθούν προς τη θρησκεία και προς τις θρησκευτικές διαστάσεις της ζωής.

Το νέο πρόγραμμα σπουδών προωθεί την ενεργητική εμπλοκή των μαθητών, ως φορέων της δικής τους παράδοσης, και ενθαρρύνει τη θέαση του οικουμενικού μέσα από τις προσωπικές εμπειρίες και στάσεις. Ακόμη, στοχεύει στην εξασφάλιση θρησκευτικής εκπαίδευσης (ΘΕ) σε όλους τους μαθητές, χωρίς εξαιρέσεις.

Επιπροσθέτως, θεωρείται πλέον βέβαιο ότι το θρησκευτικό φαινόμενο εξαιτίας της διαχρονικότητάς του επηρεάζει με τον δικό του τρόπο την τοπική και την παγκόσμια ιστορία. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της σύγχρονης ΘΕ, οι θρησκείες εξετάζονται μέσα στο πολιτισμικό τους περιβάλλον, χωρίς να διαχωρίζεται η μελέτη της θρησκείας από τον πολιτισμό. Ωστόσο, υπογραμμίζεται ότι αυτή η «πολιτισμική» έμφαση δεν πρέπει να οδηγεί στον σχετικισμό ή ακόμη χειρότερα στον συγκρητισμό ή και στην παραθεώρηση ζητημάτων που συνδέονται τόσο με τους θεμελιώδεις σκοπούς και τη διδασκαλία κάθε θρησκείας όσο και με τις αντινομίες μεταξύ διαφορετικών θρησκειών. Είναι προφανές ότι υπάρχουν αγεφύρωτες διαφορές μεταξύ των θρησκειών και ίσως να μην γεφυρωθούν ποτέ. Ωστόσο, κάθε θρησκεία λειτουργεί για τα μέλη της ως πηγή ελπίδας για σωτηρία, αιτία προσωπικής δέσμευσης και συλλογικής πορείας και γι' αυτό στη διδακτική διαδικασία αυτά τα στοιχεία, θα πρέπει να διερευνώνται.

Εν τέλει, στην παρούσα θεώρηση του μαθήματος των θρησκευτικών προβάλλεται με έμφαση το αίτημα του *θρησκευτικού γραμματισμού* ως μία καίρια διάσταση της θρησκευτικής αγωγής, η οποία συμβάλλει στη διαμόρφωση πολιτών με θρησκευτική αυτοσυνειδησία και δεκτικότητα στον διάλογο με το διαφορετικό. Ο θρησκευτικός αυτός γραμματισμός

βασίζεται στους κανόνες της παιδαγωγικής και επιστημονικής γνώσης και στοχεύει στην κριτική ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης των μαθητών με τις γνώσεις, τις αξίες και τις στάσεις ζωής που παρέχει για τις θρησκείες και από τις θρησκείες, εφαρμόζοντας μια διερευνητική, ερμηνευτική και διαλογική μαθησιακή προσέγγιση.

Συγκεκριμένα για το δημοτικό το μάθημα των θρησκευτικών στοχεύει στο να οικοδομήσει ένα στιβαρό μορφωτικό πλαίσιο/πεδίο γνώσης και κατανόησης του Χριστιανισμού και της Ορθοδοξίας, ως πνευματικής και πολιτισμικής παράδοσης της Ελλάδας και της Ευρώπης αλλά και ως ζωντανής πηγής έμπνευσης, πίστης, ηθικής και νοηματοδότησης, για τον κόσμο και τον άνθρωπο, τη ζωή και την ιστορία.

Παράλληλα, έχει ως στόχο να παρέχει στους μαθητές, ανεξάρτητα από την προσωπική τους θρησκευτική τοποθέτηση, ικανοποιητική κατάρτιση για τη φύση και τον ρόλο του θρησκευτικού φαινομένου, στο σύνολό του και στις επιμέρους εκφάνσεις του, δηλαδή τις μεγάλες και ζωντανές θρησκείες του κόσμου, εφόσον θεωρούνται πηγές πίστης, πολιτισμού και ηθικού τρόπου ζωής. Παράλληλα, δημιουργεί τις προϋποθέσεις και προσφέρει τις ευκαιρίες, ώστε οι μαθητές να αναπτύξουν ικανότητες και επάρκειες –αλλά και διαθέσεις και στάσεις– που χαρακτηρίζουν τον θρησκευτικά εγγράμματο άνθρωπο, καλλιεργώντας παράλληλα την ηθική και κοινωνική του ευαισθησία.

Επιπλέον, μπορεί να συντελέσει στη γνωριμία, στην κριτική κατανόηση, στον σεβασμό και στον διάλογο μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικές απόψεις, αντιλήψεις ή δεσμεύσεις πάνω σε ζητήματα πίστης και ηθικού προσανατολισμού, ενώ σίγουρα συνεισφέρει δημιουργικά στον ελεύθερο και υπεύθυνο αυτοπροσδιορισμό της προσωπικής ταυτότητας των μαθητών, καθώς και στην ολόπλευρη (θρησκευτική, γνωστική, πνευματική, κοινωνική, ηθική, ψυχολογική, αισθητική και δημιουργική) ανάπτυξή τους, μέσα από την αναζήτηση του νοήματος και την υπαρξιακή αναμέτρηση με την πολυπλοκότητα του μυστηρίου της ζωής.

Εδώ προσεγγίζεται η θρησκεία αυτή καθαυτή, δηλαδή πρόκειται για μια σταδιακή χαρτογράφηση και αναγνώριση των βασικών εξωτερικών χαρακτηριστικών της. Στη βαθμίδα αυτή παρέχονται αφηγηματικά στοιχεία γύρω από τα πρόσωπα, τα έθιμα, τα σύμβολα, τις παραδόσεις, την ιστορία, τα μνημεία, την κοινωνική και πολιτιστική ζωή των θρησκευτικών παραδόσεων. Η πορεία αυτή έχει ως αφετηρία την Ορθόδοξη θρησκευτική παράδοση,

δηλαδή, την παράδοση του τόπου μας και κατόπιν προσανατολίζεται στον θρησκευτικό ορίζοντα των εγγύτερων μονοθεϊστικών θρησκειών και εν συνεχεία ορισμένων στοιχείων από τις ανατολικές θρησκείες.

Κεφάλαιο 4ο : Τεχνολογία και εκπαίδευση

4.1 Η χρήση της τεχνολογίας στην προσχολική εκπαίδευση

Η ανάπτυξη των παιδιών στην πρώιμη περίοδο της παιδικής ηλικίας μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρίσιμη και ταχεία (Clements, Sarama, 2002). Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, είναι σημαντικό για τα παιδιά να αλληλεπιδρούν ενεργά και να χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, την ανάπτυξη της λογικής σκέψης τους και στην απεικόνιση των ιδεών τους. Την τελευταία δεκαετία, παρατηρείται μεγάλη αύξηση στη χρήση των νέων τεχνολογιών στα σχολεία τόσο στην Ευρώπη όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Saheb, 2014). Συγκεκριμένα, η εισαγωγή τους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και η χρήση τους στα νηπιαγωγεία, αποτελεί πολύ δημοφιλές αντικείμενο μελέτης για πολλούς ακαδημαϊκούς (Jamieson-Proctor, Burnett, Finger, Watson, 2006; Lindahl, Folkesson, 2012; Goktas, Gedik, Baydas, 2013; Mooij, Dijkstra, Walraven, Kirschner, 2014; Vanderlinde, Aesaert, Braak, 2015).

Κοινό έδαφος για όλους τους ερευνητές αποτελεί το γεγονός ότι η εφαρμογή των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην πρωτοβάθμια και προσχολική εκπαίδευση, μπορεί να είναι η αρχή για την εισαγωγή πολλών καινοτόμων μεταρρυθμίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα. Επιπλέον, τονίζεται ότι οι εκπαιδευτικοί είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας για μια πετυχημένη και ευεργετική αλλαγή στο εκπαιδευτικό σύστημα της κάθε χώρας. Παράλληλα, ο Mooij και οι συνεργάτες του (2014) υποστηρίζουν ότι οι εκπαιδευτικοί δεν μπορούν να αρνούνται τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη μαθησιακή διαδικασία, και πως θα πρέπει να είναι σε θέση να τις χρησιμοποιήσουν σωστά. Ωστόσο, πέρα από το γεγονός ότι η τεχνολογία και οι νέες τεχνολογικές εφαρμογές έχουν χρησιμοποιηθεί εκτενώς κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, εξακολουθεί να υπάρχει μια γενική αίσθηση ότι η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην πρωτοβάθμια και προσχολική εκπαίδευση, αποτελεί μια δύσκολη διαδικασία με πολλές διαστάσεις και απαιτήσεις (Liu, Toki, Pange, 2014; Nikolopoulou, Gialamas, 2015).

Επιπλέον, πολλές ερευνητικές προσπάθειες έχουν δείξει ότι οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας μπορούν να συμβάλουν στη διδασκαλία και τη διαδικασία μάθησης σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και με ένα μεγάλο αριθμό από διαφορετικούς τρόπους. Οι περισσότερες ερευνητικές προσπάθειες επικεντρώνονται κυρίως στη δημιουργία νέων μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης, οι οποίες θα μπορούσαν να προσφέρουν νέες ευκαιρίες αλληλεπίδρασης μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών με στόχο την απόκτηση γνώσεων. Επίσης, διάφορα μοντέλα έχουν δημιουργηθεί με σκοπό να προτείνουν νέες μορφές κοινωνικής αλληλεπίδρασης και συνεργατικής μάθησης μεταξύ των χρηστών (Plowman, Stephen, 2003). Επιπροσθέτως, ορισμένες μελέτες δείχνουν ότι μια αποτυχημένη εφαρμογή των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας μπορεί να είναι αποτέλεσμα της έλλειψης εμπιστοσύνης και της περιορισμένης γνώσης των εκπαιδευτών (Plowman, Stephen, 2003; Plowman, Stephen, McPake, 2010).

Σύμφωνα με τους Schmid, Miodrag και Francesco (2008) το βασικό ζήτημα κατά την αξιολόγηση των νέων τεχνολογιών που χρησιμοποιούνται για εκπαιδευτικούς σκοπούς είναι ποιος είναι το πρόσωπο που ενεργεί και σκέφτεται. Συγκεκριμένα, οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας θα πρέπει να δίνουν στα παιδιά την ευκαιρία να σκεφτούν, να έχουν ενεργό έλεγχο των πράξεών τους και να λύνουν προβλήματα, ενώ την ίδια στιγμή οι ίδιες τεχνολογίες θα πρέπει να παρέχουν στους εκπαιδευτικούς τις απαραίτητες πληροφορίες προκειμένου να είναι σε θέση να παρακολουθούν την ανάπτυξη των παιδιών. Οι Βερναδάκης, Αυγερινός, Τσίτσκαρη και Ζαχοπούλου (2005) αναφέρουν ότι η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην προσχολική ηλικία υποστηρίζει το φυσικό τρόπο μάθησης των παιδιών με τη χρήση ήχων και εικόνων. Σύμφωνα με τον Παπαστεργίου (2009), η προσοχή των παιδιών κατά τη μαθησιακή διαδικασία είναι άμεσα συνδεδεμένη με το κίνητρο που δίνεται από τους καθηγητές, γεγονός που μπορεί να διευκολυνθεί και να επιταχυνθεί από τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η περιορισμένη χρήση των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία σε σύγκριση με τις παραδοσιακές δραστηριότητες μάθησης, μπορεί να παρακινήσει παιδιά ακόμη περισσότερο.

Παρά το γεγονός ότι κάποιοι ερευνητές είναι εναντίον της χρήσης των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση των παιδιών ηλικίας μεταξύ 5 και 8 ετών, η πλειοψηφία των ερευνητικών προσπαθειών καταγράφουν θετικά αποτελέσματα

(Papastergiou, 2009). Μερικά από τα οφέλη περιλαμβάνουν την αύξηση της νοημοσύνης, την ταχύτερη βελτίωση της διαρθρωτικής γνώσης, την ευκολότερη επίλυση προβλημάτων, και την ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων (Clements, Samara, 2002; Mooij, Dijkstra, Walraven, Kirschner, 2014). Ως εκ τούτου, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει συνεχώς αναζητούν νέους τρόπους για να συμπεριλάβουν τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαιδευτική διαδικασία.

4.2 Η χρήση της τεχνολογίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Λαμβάνοντας υπόψη την σημασία που έχει αποκτήσει η τεχνολογία στην ζωή του ατόμου, δεν θα μπορούσε να μην γίνει αναφορά ως προς τη χρησιμότητα της στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Είναι ευρέως διαδεδομένο ότι η τεχνολογία έχει επιφέρει τεράστιες αλλαγές στον επικοινωνιακό τομέα και στις διάφορες διδακτικές μεθόδους μιας και παρέχει προοπτικές για εξέλιξη των μαθησιακών και διδακτικών πεδίων. Πλέον, η επικοινωνία έχει λάβει ηλεκτρονική διάσταση και ο δέκτης που λαμβάνει μηνύματα έχει θέση και ως χρήστη, ενώ λειτουργεί αμφίδρομα με τον πομπό με απόρροια να ανταλλάσσεται καλύτερα τον κόσμο γύρω του και να αναμεταδίδει την πληροφορία που μόλις έχει αποκτήσει (Καϊμάκη 1997).

Αυτού του είδους η επικοινωνία λοιπόν, και πιο συγκεκριμένα όταν πραγματοποιείται μεταξύ των εκπαιδευτικών και των μαθητών, συμβάλλει στην πραγματοποίηση μιας αποτελεσματικότερης διδασκαλίας (Frymier, Houser, 2000). Οι νέες τεχνολογίες προωθούν την μάθηση, όμως παράλληλα δραστηριοποιούν ορισμένες πολύ σημαντικές και καθοριστικές ικανότητες των μαθητών, οι οποίες είναι απαραίτητες για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις μετέπειτα ανάγκες της ζωής τους, όταν θα είναι πια ενήλικοι. Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί σε αυτό το σημείο, ότι η επιλογή των τεχνολογικών μέσων που θα χρησιμοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία ενέχει μεγάλη σημασία. Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι μέσω αυτών, ο εκπαιδευτικός θα επιδιώξει να επιφέρει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα, ως προς τη μάθηση και την εκπαίδευση των μαθητών (Κοσσυβάκη 1997).

Αν και η παραδοσιακή εκπαιδευτική διαδικασία «πρόσωπο με πρόσωπο» έχει αποδειχθεί αποδοτική, το να χρησιμοποιεί ένας εκπαιδευτικός τεχνολογικά μέσα, ως μαθησιακά εργαλεία, ανοίγει νέους ορίζοντες στην έννοια της εκπαίδευσης. Μάλιστα,

σύμφωνα με την βιβλιογραφική ανασκόπηση που διενεργήθηκε στα πλαίσια της συγκεκριμένης εργασίας, έχει διαπιστωθεί ότι ένας εκπαιδευτικός, όταν χρησιμοποιεί ως εργαλείο του τα τεχνολογικά μέσα, εξοικονομεί χρόνο και βελτιώνει σε σημαντικό βαθμό το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του. Από την άλλη πλευρά, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν νέες δεξιότητες, ενώ τους δίνεται η δυνατότητα έκφρασης με έναν διαφορετικό τρόπο που δεν θα γινόταν να το κάνουν, αν βρίσκονταν μέσα σε μία καθημερινή συνηθισμένη σχολική τάξη (Σοφός, Αυγερινός, Καραμούζης et. al. 2017).

Πιο συγκεκριμένα, ένα αρκετά συχνό φαινόμενο που έχει παρατηρηθεί είναι η δυσκολία κάποιου μαθητή, ως προς το να μιλήσει μέσα στην σχολική αίθουσα μιας και μπορεί να είναι ντροπαλός, αβέβαιος για αυτό που σκέφτεται ή γιατί μπορεί να υπάρχει κάποια επικοινωνιακή δυσκολία. Μέσα από τη χρήση της τεχνολογίας, ο μαθητής έχει την ευκαιρία, να αναπτύξει το λόγο του και τις σκέψεις του και να εκφραστεί χωρίς φόβο μιας και του παρέχεται χρόνος, χωρίς να έχει το αίσθημα άγχους και πίεσης.

Επίσης, πέρα από το γεγονός ότι ο μαθητής μπορεί να απελευθερωθεί, του δίνεται η δυνατότητα να γίνεται πιο αυτόνομος και ανεξάρτητος, καθώς ελέγχει ο ίδιος την μαθησιακή διαδικασία. Σύμφωνα με τους McCrosky, Richmond και Benett (2006), ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής αποτελεί ελκυστικό εργαλείο για το μαθητή, με απόρροια να εκδηλώνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και υψηλά κίνητρα για μάθηση. Έτσι λοιπόν, η πιθανότητα στο να εμπλακεί το παιδί στην ολοκλήρωση μιας εργασίας ή άσκησης είναι μεγαλύτερη, ενώ πολύ σημαντικό είναι η ενίσχυση του αισθήματος της αυτό – αποτελεσματικότητας μιας και ο μαθητής θα προσπαθεί μόνος του για να φέρει σε πέρας την εργασία που του έχει ανατεθεί.

Οι νέες τεχνολογίες παρέχουν εργαλεία που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά στην καθημερινή ζωή, στην μαθησιακή διαδικασία και στο εργασιακό περιβάλλον αργότερα, καθώς το παιδί μαθαίνει να χρησιμοποιεί τις ικανότητες του και να αντιμετωπίζει επιτυχώς τις όποιες δυσκολίες μπορεί να προκύψουν (Watkins, 2007).

4.3 Πλεονεκτήματα της χρήσης της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία

Σύμφωνα με την βιβλιογραφία τα πλεονεκτήματα της χρήσης της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι πολυάριθμα και πιο συγκεκριμένα ως επικρατέστερα έχουν αναφερθεί τα εξής:

- ✓ Δημιουργεί καινούργιες σχέσεις και ρόλους ιδίως για τον εκπαιδευτικό ο οποίος δρα συμβουλευτικά, οργανωτικά και συντονιστικά, διατηρώντας τη σπουδαιότητα που κατέχει στην εκπαιδευτική διαδικασία .
- ✓ Δημιουργεί κατάλληλο υπόβαθρο για συνεργατικό και επικοινωνιακό κλίμα μεταξύ των μαθητών, καθώς επίσης καλλιεργεί την ανατροφοδότηση, τη διάχυση της γνώσης και την ανταλλαγή των διάφορων εμπειριών.
- ✓ Διευκολύνει στο να ανακαλυφθούν όροι και έννοιες που μέσω της θεωρίας θα ήταν δύσκολο να γίνουν αντιληπτές.
- ✓ Βελτιώνει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας, ενισχύοντας την διάχυση των γνώσεων .
- ✓ Δρα με συμπληρωματικό τρόπο στη μάθηση, ενεργοποιεί τη συμμετοχή των μαθητών, το ενδιαφέρον τους και την αυτό – προσπάθεια τους.
- ✓ Βελτιώνει την γνωστική ικανότητα και τις ατομικές δεξιότητες των μαθητών.
- ✓ Βοηθάει τους μαθητές να οικοδομούν τις σκέψεις τους, με εναλλακτικές μορφές έκφρασης, έχοντας άμεση πρόσβαση.
- ✓ Συμβάλλει στην διαμόρφωση μιας ελεύθερης, υπεύθυνης και δημιουργικής προσωπικότητας, η οποία αργότερα θα προωθήσει την ανάπτυξη της κοινωνίας σε ανθρωπιστικό, φιλοσοφικό και παιδαγωγικό επίπεδο.
- ✓ Διαμορφώνει εναλλακτική δόμηση στην εκπαιδευτική διαδικασία, καινούργιες ισορροπίες, προσδοκίες και προβληματισμούς.
- ✓ Αυξάνει το αίσθημα της αυτοεκτίμησης των μαθητών και τους βοηθά να αναπτύξουν την ικανότητα στο να ανεξαρτητοποιηθούν.
- ✓ Μπορεί να συμπληρώσει και να μετασχηματίσει το περιεχόμενο ενός μαθήματος καθώς και τις δραστηριότητες που το συνοδεύουν.

(Ζωγόπουλος, 2001)

4.4 Παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματική ενσωμάτωση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση

Η σημασία των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαιδευτική διαδικασία έχει οδηγήσει τις αρμόδιες αρχές σε μια προσπάθεια να οργανώσουν τις απαραίτητες δομές στήριξης (Zaranis, 2011). Ωστόσο, πολλές μελέτες έχουν δείξει ότι υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που εμποδίζουν την επιτυχή χρησιμοποίησή τους (Blackwell et.al. 2014). Μεταξύ άλλων, κάποιιοι από τους παράγοντες αυτούς είναι η εξειδίκευση στις νέες τεχνολογίες αλλά και οι ικανότητες των εκπαιδευτικών, το επίπεδο της χρήσης της τεχνολογίας στη χώρα, το πόσο εύκολη είναι η χρήση των συγκεκριμένων εφαρμογών, η ηλικία των παιδιών και η προθυμία των εκπαιδευτικών να χρησιμοποιούν νέες μεθόδους διδασκαλίας (Blackwell et.al. 2013; Blackwell et.al. 2014; Lin, 2012).

Συγκεκριμένα, οι Jager και Lokman (2000) αναφέρουν ότι οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν κυρίως προγράμματα επεξεργασίας κειμένου και ειδικών εκπαιδευτικών λογισμικών. Οποιοσδήποτε άλλες μορφές των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, όπως το διαδίκτυο, το βίντεο και η ψηφιακή φωτογραφική μηχανή δεν χρησιμοποιούνται τόσο συχνά. Επιπλέον, μία κοινή διάσταση του θέματος που έχει επισημανθεί από τους εκπαιδευτικούς είναι η περιορισμένη διαθεσιμότητα αυτών των τεχνολογιών στα σχολεία. Ομοίως, σύμφωνα με τους Kerckaert, Vanderlinde και VanBraak (2015), οι αρχές θα πρέπει να δημιουργήσουν τις απαραίτητες και κατάλληλες εγκαταστάσεις προκειμένου να επωφεληθούν πλήρως από τη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας.

Ένα επιπλέον ζήτημα αναφορικά με τη χρήση των νέων τεχνολογιών και έχει αναφερθεί από τους εκπαιδευτικούς είναι η έλλειψη γνώσεων και δεξιοτήτων (Amante, 2007; Goktas et.al. 2013). Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί δεν ξέρουν πώς να χρησιμοποιούν το διαθέσιμο λογισμικό και τον απαραίτητο εξοπλισμό. Γι αυτό το λόγο, σε πολλές χώρες, οι αρχές έχουν αναπτύξει προγράμματα κατάρτισης μεγάλης κλίμακας με αντικείμενο τις νέες τεχνολογίες, τα οποία περιλαμβάνουν όχι μόνο την εξοικείωση με αυτά, αλλά και συγκεκριμένες μεθόδους και τρόπους για την αποτελεσματική παιδαγωγική χρήση τους (Wood et.al. 2008; Goktas et.al. 2013).

Η πλειοψηφία των ερευνητικών προσπαθειών φαίνεται να συμφωνούν ότι η έλλειψη χρόνου στην καθημερινή ζωή των εκπαιδευτικών, αποτελεί επίσης έναν άλλο σημαντικό παράγοντα που αποτρέπει τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην σχολική τάξη (Wood et.al. 2008; Goktas et.al. 2013). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Goktas και τους συνεργάτες του (2013), οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι αποδοτικοί στον συνδυασμό του απαιτητικού προγράμματος σπουδών με τις υπόλοιπες ευθύνες και υποχρεώσεις έξω από το σχολικό περιβάλλον. Γενικότερα, ο προσδιορισμός αυτών των παραγόντων και των επιπτώσεών τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας στο σχολικό περιβάλλον, μέσα από την ανάπτυξη συγκεκριμένων δράσεων, θα συμβάλει στην αύξηση της χρήσης τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Παρά ταύτα, η χρήση και η συμμετοχή των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στη διαδικασία της μάθησης δεν αρκούν, ώστε να οδηγήσουν σε καλύτερα αποτελέσματα και βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Στην πραγματικότητα, ο κατάλληλος συντονισμός και η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας θα πρέπει να πληρούνται προκειμένου να επιτευχθεί μια περισσότερο αποτελεσματική διαδικασία μάθησης. Σύμφωνα με τον Coll, οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας θα πρέπει:

- να συνδυάζονται με την ενεργό κατασκευή της γνώσης
- να στοχεύουν στην «ουσιαστική μάθηση», συνδέοντας τις νέες εμπειρίες με τις γνώσεις που οι μαθητές έχουν ήδη
- να λαμβάνουν υπόψη το διαδραστικό κοινωνικό πλαίσιο εντός της μαθησιακής διαδικασίας

(Coll 1992, όπως αναφέρεται στο Amante, 2007)

Βάσει αυτών, θα πρέπει να γίνει διαμόρφωση και ανάλυση παραγόντων, που μπορούν να επηρεάσουν την αποτελεσματική εφαρμογή και χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας σε εκπαιδευτικό πλαίσιο. Παρακάτω, παρουσιάζονται και αναλύονται ορισμένες ομάδες παραγόντων.

Η τοποθεσία και η πρόσβαση σε τεχνολογικό εξοπλισμό

Η τοποθέτηση των υπολογιστών στην τάξη μπορεί να θεωρηθεί ως ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για την επιτυχή χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (Haugland, 2002). Συγκεκριμένα, ο Papert αναφέρει ότι η τοποθέτηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και των νέων τεχνολογιών σε διαφορετικές θέσεις και όχι στην τάξη είναι μια προσπάθεια να έχουμε μια πιο ουδέτερη και ομαλή εισαγωγή τους στη ζωή των παιδιών. (Papert 2001, όπως αναφέρεται στο Amante, 2007). Ωστόσο, η πράξη αυτή μπορεί να αποτελέσει μειονέκτημα για την αποτελεσματικότητα των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, καθώς σύμφωνα με τον Haugland (2002), τα παιδιά δεν αντιλαμβάνονται με τον ίδιο τρόπο (θετικά) την πρόσβαση στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές εντός της τάξης, όπως θα γινόταν με κάποιο άλλο εκπαιδευτικό υλικό. Επιπρόσθετα, η διαδικασία αυτή μπορεί να χωρίσει την τάξη σε δύο ομάδες, την πρώτη με τους μαθητές που χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες και έξω από την τάξη, και την δεύτερη ομάδα που περιλαμβάνει τα παιδιά τα οποία δεν έχουν πρόσβαση εκτός τάξης. Επομένως, η χρήση των νέων τεχνολογικών εφαρμογών μπορεί να χαρακτηριστεί ως μία ειδική περίπτωση. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να δοθεί η ευκαιρία σε κάθε παιδί να αλληλεπιδράσει με τις νέες τεχνολογίες, να αποκτήσει και να ανταλλάξει εμπειρίες (Haugland, 2002). Εν κατακλείδι, η προσβασιμότητα είναι ζωτικής σημασίας, δεδομένου ότι προωθεί την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών, προσφέρει ευκαιρίες για μάθηση και εξασφαλίζει μια περισσότερο αποτελεσματική εφαρμογή των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας.

Εκπαιδευτικές Εφαρμογές

Οι εξειδικευμένες εκπαιδευτικές εφαρμογές που μπορεί να χρησιμοποιηθούν στην τάξη αποτελούν αρμοδιότητα και επιλογή του δασκάλου. Σύμφωνα με τους Vangsnes, Okland και Krumsvik (2012), η επιλογή των κατάλληλων εφαρμογών έχει μεγάλη σημασία δεδομένου ότι η ποιότητα του λογισμικού θεωρείται ως καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχή χρήση τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Αυτό το κομμάτι της διαδικασίας χρήσης μίας εφαρμογής φαίνεται εύκολο, αλλά παρά ταύτα η επιλογή ανάμεσα σε ένα μεγάλο αριθμό διαθέσιμων προϊόντων / εφαρμογών είναι αρκετά δύσκολη. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την Amante (2007) τα παιδιά φαίνεται να ωφελούνται περισσότερο από τεχνολογικές εφαρμογές όταν:

- αποτελούνται από χαρακτηριστικά που προωθούν την εξερεύνηση και τη φαντασία
- μπορούν να χαρακτηριστούν ως φιλικές και εύκολες στη χρήση
- είναι ευέλικτες και χαρακτηρίζονται από ανταπόκριση στις εκπαιδευτικές ανάγκες και στόχους
- προσφέρουν στα παιδιά την ευκαιρία να είναι ενεργά, να κάνουν επιλογές και να λαμβάνουν αποφάσεις
- επηρεάζουν πολλές αισθήσεις, είναι ελκυστικές και διαδραστικές, αλλά την ίδια στιγμή σχετικές με το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σκοπό
- ενισχύουν την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων
- καλύπτουν τις ανάγκες των παιδιών
- ενθαρρύνουν την αλληλεπίδραση, τη συνεργασία και την επικοινωνία μεταξύ των παιδιών, έναντι του ανταγωνισμού
- είναι σύμφωνες με την πραγματική ζωή, χωρίς να εξαλείφουν την φαντασία
- παρέχουν ανατροφοδότηση με χρήσιμες πληροφορίες για τους δασκάλους.

Συμπερασματικά, η επιλογή του κατάλληλου λογισμικού είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη του σκοπού και των στόχων που έχουν τεθεί για τη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στη διαδικασία της μάθησης. Επίσης, το κατάλληλο λογισμικό θα πρέπει να περιλαμβάνει χαρακτηριστικά όπως η εξερεύνηση, η ανακάλυψη, οι δραστηριότητες αυτενέργειας, ο έλεγχος και η ευελιξία.

Συνδυασμός με άλλες δραστηριότητες

Η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση είναι σημαντική, αλλά δεν είναι ο πρωταρχικός στόχος στη διαδικασία της μάθησης. Ο κύριος στόχος είναι η εκπαιδευτική ανάπτυξη των παιδιών μέσα από την κατάλληλη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, που προσφέρουν νέες ευκαιρίες εκπαίδευσης (Wood et.al. 2000). Επομένως, οι νέες τεχνολογικές εφαρμογές θα πρέπει να συνδυάζονται κατάλληλα με όλες τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, ώστε να είναι αποδοτικές.

Συνεργασία παιδιών και καθηγητή

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην επιτυχή χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας από τα παιδιά είναι πολύ σημαντικός, δεδομένου ότι δεν θα πρέπει μόνο να εισάγουν τις νέες αυτές τεχνολογικές εφαρμογές στην ζωή του παιδιού αλλά και να τα υποστηρίζουν στις προσπάθειές τους. Επιπλέον, τα παιδιά μπορούν να επωφεληθούν με πολλούς τρόπους από τη χρήση των νέων τεχνολογιών και ως εκ τούτου θα πρέπει να ενθαρρύνονται από το δάσκαλο, ο οποίος θα πρέπει να καλύπτει τις ανάγκες τους και να κατευνάζει / ελαχιστοποιεί την απογοήτευση όταν προκύπτουν δυσκολίες (Fessakis et.al. 2013). Τέλος, ο δάσκαλος θα πρέπει να ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία μεταξύ των παιδιών (Fessakis et.al. 2013).

Κατάρτιση των εκπαιδευτικών

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να διαθέτουν την κατάλληλη εκπαίδευση για την αποτελεσματική χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ανάγκες των παιδιών (Androutsos et.al. 2014). Η έλλειψη εκπαίδευσης και γνώσης εκ μέρους των εκπαιδευτικών αποτελούν την κύρια αιτία για την περιορισμένη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην τάξη (Tondeur et.al. 2016). Συγκεκριμένα, μέσω της κατάρτισης, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- κατανοήσουν την εκπαιδευτική τεχνολογία και τις δυνατότητές της
- συνειδητοποιήσουν ότι οι παραδοσιακές μέθοδοι μπορούν να ενισχυθούν με δραστηριότητες που περιλαμβάνουν τη χρήση των νέων τεχνολογιών
- αισθάνονται σίγουροι για τη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας

(Tondeur et.al. 2016)

Συνεργασία με την οικογένεια

Η συμμετοχή της οικογένειας στην εκπαίδευση των παιδιών μπορεί να θεωρηθεί ως φυσική και ωφέλιμη για το μέλλον τους (Androutsos et.al. 2014). Η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση θα πρέπει να είναι αποδεκτή και να

εκτιμηθεί από τους γονείς, δεδομένου ότι αλληλεπιδρούν με το παιδί για το υπόλοιπο της ημέρας εκτός σχολείου. Παραδείγματος χάριν, η παρουσία των γονέων στην τάξη, μπορεί να είναι ένας τρόπος για τους δοθεί η ευκαιρία να αντιληφθούν τη θετική επίδραση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στη μαθησιακή διαδικασία.

Συνοψίζοντας, η χρήση της τεχνολογίας θα μπορούσε να πάρει πολλές διαφορετικές μορφές και να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να μεταφέρουν την απαραίτητη γνώση στους μαθητές μέσω μιας πιο παραγωγικής, γρήγορης και εύκολης διαδικασίας. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Ο εντοπισμός αυτών των παραγόντων και των επιπτώσεών τους στη χρήση της τεχνολογίας στα σχολεία, μέσα από την ανάπτυξη συγκεκριμένων δράσεων, θα συμβάλει στην αύξηση της αποδοχής και της χρήσης τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Η παρούσα έρευνα έχει ως στόχο να εντοπίσει αυτούς τους παράγοντες και να προτείνει πιθανές λύσεις και προτάσεις βελτίωσης.

Κεφάλαιο 5ο : Μεθοδολογία της Έρευνας

Η επιλογή της μεθόδου της ερευνητικής διαδικασίας ενέχει μεγάλη σημασία, καθώς μέσα από αυτήν ο ερευνητής έχει την δυνατότητα να διεξάγει έγκυρα και αξιόπιστα αποτελέσματα. Ως κατάλληλη ερευνητική μέθοδος, με βάση την βιβλιογραφική ανασκόπηση καθώς επίσης και για την εξυπηρέτηση των στόχων της έρευνας, επιλέχθηκε να είναι η ποσοτική. Η παρούσα έρευνα πρωτογενών στοιχείων είχε ως βάση της ένα ημι-δομημένο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, εργαλείο που χρησιμοποιείται κατά κόρων σε παρόμοιου είδους έρευνες (De Vaous, 2007).

5.1 Το Ερευνητικό Εργαλείο

Στην διπλωματική μας εργασία επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο ως το εργαλείο συλλογής των δεδομένων της έρευνας. Για τη συλλογή δεδομένων της έρευνας κατασκευάστηκε πρωτότυπο ερωτηματολόγιο με βάση προηγούμενες έρευνες στο πεδίο της χρήσης των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Για τη δημιουργία του εν λόγω ερωτηματολογίου λήφθηκαν υπόψη διάφοροι παράγοντες που αφορούν το κοινό στο οποίο απευθύνεται. Κύρια επιδίωξη μας ήταν η απλότητα, η κατανόηση και η μικρή έκταση, ώστε

να μην αποθαρρυνθούν οι ερωτώμενοι να το συμπληρώσουν. Επίσης, το ερωτηματολόγιο φροντίσαμε να είναι περιεκτικό, ώστε να επιτευχθεί η άντληση των πληροφοριών που χρειαζόμασταν για την έρευνα μας. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 29 ερωτήσεις οι οποίες καταγράφουν τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων, τις απόψεις τους για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και κατά πόσο τις χρησιμοποιούν για την προετοιμασία και διεξαγωγή του μαθήματος των θρησκευτικών. Όλες οι ερωτήσεις μετρούνται με κλίμακες τύπου Likert 5 σημείων όπου 1= Καθόλου και 5= Πάρα πολύ και διχοτομικές κλίμακες.

5.1.1 Μέτρηση της εγκυρότητας του ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο που επιλέχθηκε για την διεξαγωγή και την συλλογή των δεδομένων της έρευνας πρωτογενών στοιχείων ελέγχθηκε για την φαινομενική εγκυρότητα και την αξιοπιστία του. Η φαινομενική εγκυρότητα του ερωτηματολογίου επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι οι επιλεγμένες ερωτήσεις προέρχονται από την θεωρητική ανάλυση που έχει προηγηθεί. Το ερωτηματολόγιο δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα εγκυρότητας, καθώς όλες οι ερωτήσεις και οι οδηγίες είναι διατυπωμένες με σαφήνεια και επιπροσθέτως η ερευνήτρια ήταν διαθέσιμη για την επίλυση τυχόν αποριών. Η αξιοπιστία αφορά το κατά πόσο μία δοκιμασία ή έρευνα αναδεικνύει το πραγματικό μέγεθος του υπό μελέτη χαρακτηριστικού. Η αξιοπιστία προκύπτει μέσω της επαναληπτικότητας ενός αποτελέσματος. Όταν συμβαίνει αυτό, τότε μπορεί να τεκμηριωθεί πως το εργαλείο υπολογίζει σε πολύ μεγάλο βαθμό την πραγματική τιμή του εξεταζόμενου χαρακτηριστικού. Η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου μετρήθηκε μέσα από την πιλοτική φάση της έρευνας και διαπιστώθηκε πως το ερωτηματολόγιο είναι αξιόπιστο.

5.2 Ο Πληθυσμός και το Δείγμα της Έρευνας

Ο πληθυσμός της έρευνας αναφέρεται στο τμήμα του ευρύτερου πληθυσμού, που μπορεί να συμμετέχει στην έρευνα, δηλαδή τα υποψήφια στοιχεία, που μπορούν να επιλεγούν για τη δημιουργία του δείγματος (De Vaus, 2007). Στην παρούσα έρευνα ο πληθυσμός-στόχος είναι οι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και το δείγμα της έρευνας ήταν δείγμα ευχέρειας 144 ατόμων.

Η επιλογή των ερωτώμενων έγινε τυχαία και για λόγους πρόσβασης του ερευνητή στο δείγμα. Τέλος, γεωγραφικά η έρευνα πραγματοποιήθηκε με ερωτώμενους από διάφορες περιοχές της Ελλάδας, με σκοπό το δείγμα να μην περιορίζεται στα πιθανά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών και των σχολείων μίας και μόνο περιοχής και επομένως να υπάρχουν εντός του δείγματος εκπρόσωποι όλων των κοινωνικοοικονομικών τάξεων, γεγονός που μπορεί να επιτρέψει την γενίκευση των αποτελεσμάτων για όλη τη χώρα.

5.3 Σκοπός έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα ερευνητική διαδικασία έχει ως σκοπό να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών και να αναδείξει το κατά πόσο χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία τους. Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί πως κατά τη σχεδίαση του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε στην συγκεκριμένη έρευνα και αποτελεί το μοναδικό ερευνητικό εργαλείο για την διεξαγωγή των αποτελεσμάτων, διατυπώθηκαν τρία πολύ σημαντικά ερευνητικά ερωτήματα και βάση αυτών δημιουργήθηκε και η δομή του.

1ο ερευνητικό ερώτημα: Σε τι βαθμό οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση των νέων τεχνολογιών;

2ο ερευνητικό ερώτημα: Υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές στα σχολεία της χώρας, ώστε να διδάσκεται αποτελεσματικά το μάθημα των θρησκευτικών με τη χρήση ΤΠΕ;

3ο ερευνητικό ερώτημα: Σε τι βαθμό οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως συμβάλλει η χρήση των νέων τεχνολογιών στην μαθησιακή διαδικασία;

5.4 Διεξαγωγή της Έρευνας

5.4.1 Πιλοτική φάση έρευνας

Πριν από την «δημοσίευση» του ερωτηματολογίου στο διαδίκτυο και την πραγματοποίηση της έρευνας, κρίθηκε καλό να γίνει μια πιλοτική φάση με στόχο να εξακριβωθεί η αποτελεσματικότητά του εργαλείου, να εντοπιστούν τα πιθανά λάθη και να γίνουν οι αναγκαίες διορθώσεις. Η συγκεκριμένη δοκιμαστική φάση έγινε την πρώτη

εβδομάδα του Οκτωβρίου, σε δείγμα 6 ερωτώμενων (σχεδόν 5% του τελικού δείγματος). Η επιλογή των ατόμων έγινε με σκοπό την ομοιότητα τους με το τελικό δείγμα της έρευνας, ενώ τα άτομα αποκλείστηκαν στη συνέχεια από την διεξαγωγή της έρευνας. Η διαδικασία της συμπλήρωσής του δεν έδειξε ιδιαίτερα προβλήματα. Το ερωτηματολόγιο κρίθηκε πως έχει το κατάλληλο μέγεθος (οτι δεν ήταν πολύ μεγάλο), πως είναι ευκολοδιάβαστο και το θέμα του αρκετά ενδιαφέρον για τους ερωτώμενους.

5.4.2 Η Διαδικασία της έρευνας

Η έρευνα μας διεξήχθη διαδικτυακά μέσω της ιστοσελίδας <https://forms.google.com/> (φόρμες Google). Οι Φόρμες της Google αποτελούν το πιο διαδεδομένο και εύχρηστο εργαλείο για να δημιουργήσει κάποιος online ερωτηματολόγια. Το μόνο που χρειαζόμαστε είναι ένας λογαριασμός Google και να συνδεθούμε στη σελίδα <https://forms.google.com>. Κάθε ερωτηματολόγιο που δημιουργείται στην πλατφόρμα Googleforms έχει τη δική του μοναδική διεύθυνση που μπορεί ο χρήστης του διαδικτύου να πληκτρολογήσει και να λάβει μέρος στην εν λόγω έρευνα. Επίσης, η πλατφόρμα δίνει τη δυνατότητα αποστολής πολλαπλών προσκλήσεων μέσω του ηλεκτρονικού μας ταχυδρομείου, όπου εισάγοντας τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις που θέλουμε, αυτόματα αποστέλλει μήνυμα προσκαλώντας τους χρήστες να λάβουν μέρος στην έρευνα. Να τονίσουμε ότι ο χρήστης που καλείται να συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο, δεν είναι υποχρεωμένος να διαθέτει λογαριασμό στην Google. Αυτό μπορεί να το περιορίσει μόνο ο δημιουργός του εκάστοτε ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιό μας ήταν διαθέσιμο μέσω της ηλεκτρονικής διεύθυνσης: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSehL3ZvuH8JfoXuZBlwne4_TkzWQ3tiijowjkuqhoPQgQ2RTQ/viewform. Το κοινό στο οποίο απευθύνθηκε η έρευνα μας ήταν εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Το πλήθος των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα μας είναι 144 και για λόγους διασφάλισης προσωπικών δεδομένων το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμο.

5.4.3 Διανομή Ερωτηματολογίου

Η διανομή του ερωτηματολογίου έγινε διαδικτυακά χρησιμοποιώντας το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και μέσα κοινωνικής δικτύωσης (facebook και twitter). Όσον αφορά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το ερωτηματολόγιο μας δημοσιεύτηκε σε στοχευόμενες ομάδες

εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του facebook. Στο twitter έγιναν δημοσιεύσεις από τον προσωπικό μας λογαριασμό και από λογαριασμούς εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, ο υπερσύνδεσμος του ερωτηματολογίου προωθήθηκε σε δασκάλους και διευθυντές δημοτικών σχολείων διαφόρων περιοχών ανά την Ελλάδα, οι οποίοι με τη σειρά τους το προώθησαν στην λίστα ηλεκτρονικών ταχυδρομείων που διαθέτουν. Το ερωτηματολόγιο μας ήταν διαθέσιμο στο διαδίκτυο από τις 25 Φεβρουαρίου 2018 μέχρι τις 25 Απριλίου 2018.

5.5 Ανάλυση Δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων που παρείχε η έρευνα πρωτογενών στοιχείων έγινε με τη χρήση του προγράμματος στατιστικής ανάλυσης SPSS 23.0.

Για την ανάλυση των δεδομένων και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων έγινε χρήση:

- Πινάκων συχνοτήτων και ραβδογραμμάτων.
- Συγκριτικής στατιστικής ανάλυσης για την διαπίστωση τυχόν στατιστικά σημαντικής διαφοράς στις απαντήσεις των ερωτώμενων αναφορικά με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά.

Η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA) και το στατιστικό τεστ χ^2 επιλέχθηκαν για την εξακρίβωση των στατιστικά σημαντικών συσχετίσεων. Η επιλογή των τεστ έγινε με βάση το επίπεδο μέτρησης των μεταβλητών. Συγκεκριμένα η ανάλυση διακύμανσης ANOVA επιλέχθηκε για την συσχέτιση μεταξύ μίας ποσοτικής και μίας ποιοτικής μεταβλητής, ενώ το στατιστικό τεστ χ^2 για τη συσχέτιση μεταξύ δύο ποιοτικών μεταβλητών. Η διαδικασία ελέγχου υπόθεσης χρησιμοποιήθηκε για την εξακρίβωση των συσχετίσεων και επαναλήφθηκε για κάθε ζευγάρι μεταβλητών.

Η διαδικασία ελέγχου-υπόθεσης που ακολουθήθηκε (το επίπεδο σημαντικότητας τέθηκε 0.05) ήταν η εξής:

- H_0 = Δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ δύο μεταβλητών.
- H_1 = Υπάρχει συσχέτιση μεταξύ δύο μεταβλητών.

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων γίνεται αρχίζοντας με την περιγραφική στατιστική ανάλυση, συνεχίζοντας με την συγκριτική στατιστική ανάλυση και τις στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις και συνοψίζοντας στο κεφάλαιο των συμπερασμάτων σχετικά με τους στόχους της έρευνας.

Κεφάλαιο 6ο: Ευρήματα της Έρευνας

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας πρωτογενών δεδομένων. Η παρουσίαση των δεδομένων αρχίζει με την περιγραφική στατιστική ανάλυση και ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των στατιστικά σημαντικών συσχετίσεων.

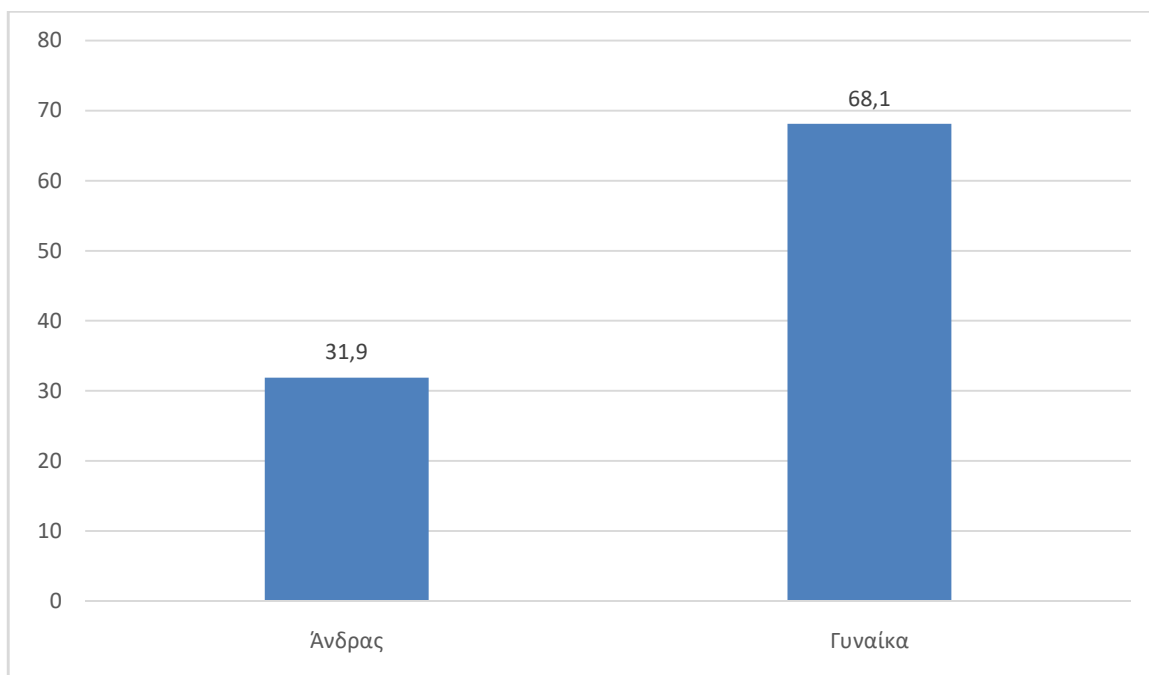
6.1 Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση των Αποτελεσμάτων

1) Φύλο

Ο Πίνακας 1 και το Διάγραμμα 1 παρουσιάζουν τις συχνότητες και το ποσοστό για κάθε φύλο που συμμετείχε στην έρευνα. Οι άνδρες αποτελούν το 31.9% των ερωτηθέντων ενώ οι γυναίκες το 68.1%.

Πίνακας 1: Φύλο

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Άνδρας	46	31.9	31.9	31.9
Γυναίκα	98	68.1	68.1	100.0
Σύνολο	144	100.0	100.0	

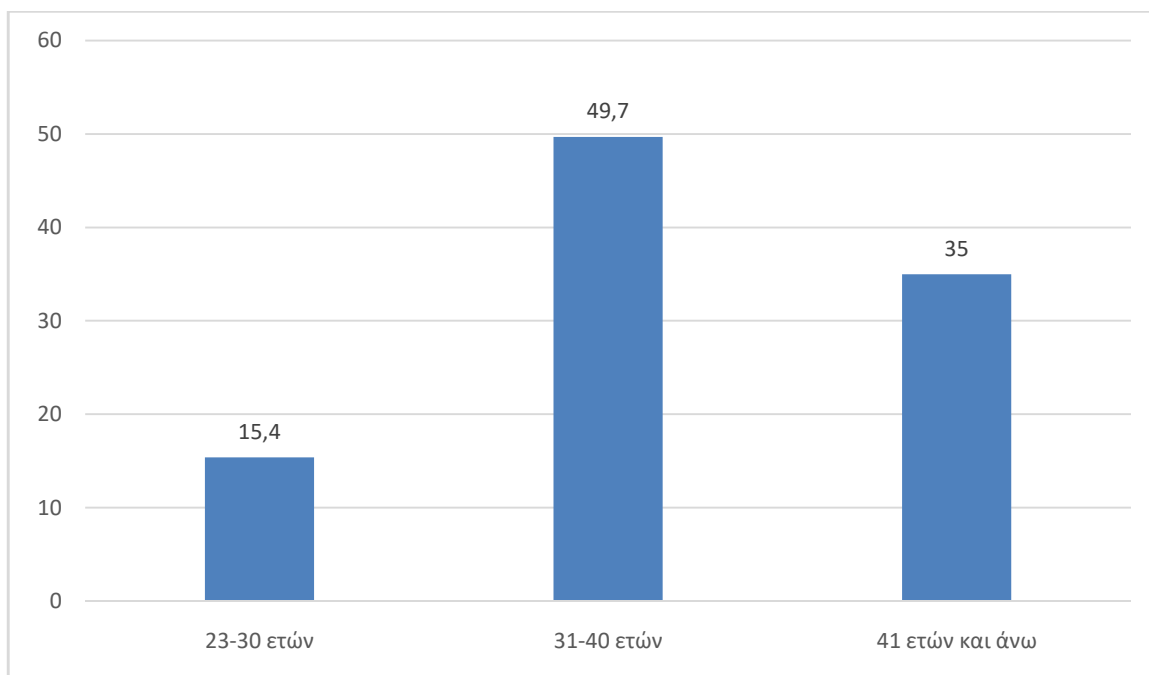
Διάγραμμα 1: Φύλο

2) Ηλικία

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων (49.7%) ηλικιακά ανήκει στην κατηγορία από 31 έως 40 ετών, και ακολουθούν οι ηλικιακές ομάδες «41 ετών και άνω» με ποσοστό 35%, και τέλος από 23 έως 30 ετών με ποσοστό 15.4% (Πίνακας 2, Διάγραμμα 2).

Πίνακας 2: Ηλικία

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
23-30 ετών	22	15.3	15.4	15.4
31-40 ετών	71	49.3	49.7	65.0
41 ετών και άνω	50	34.7	35.0	100.0
Σύνολο	143	99.3	100.0	
Δ/Α	1	.7		
Σύνολο	144	100.0		

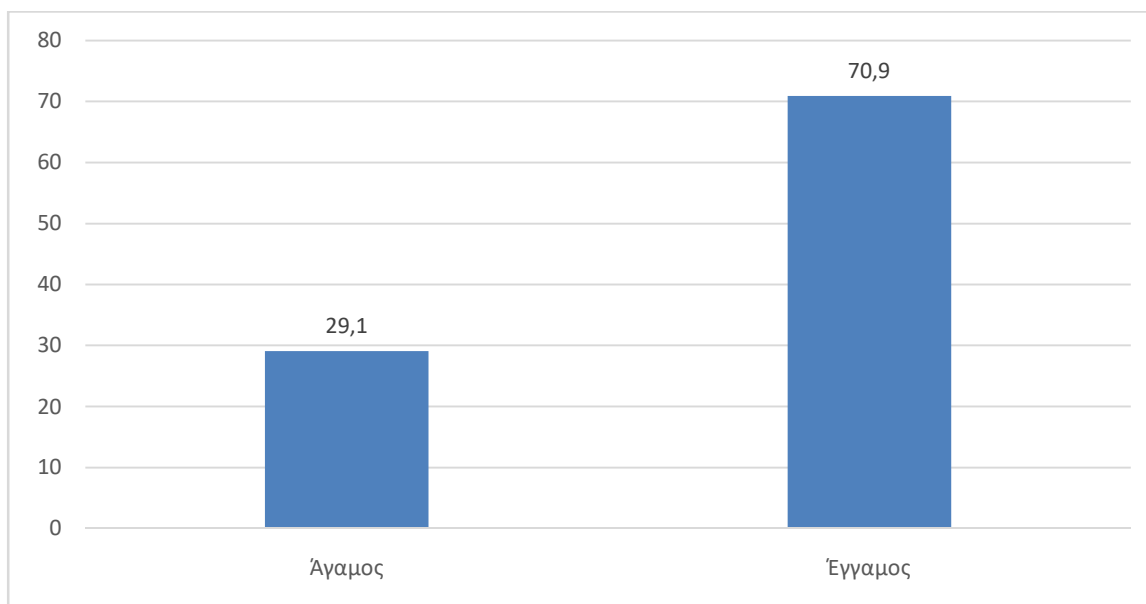
Διάγραμμα 2: Ηλικία

3) Οικογενειακή κατάσταση

Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση των ερωτώμενων, το δείγμα αποτελείται κατά 70.9% από έγγαμους και 29.1% από άγαμους (Πίνακας 3, Διάγραμμα 3).

Πίνακας 3: Οικογενειακή κατάσταση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Άγαμος	41	28.5	29.1	29.1
Έγγαμος	100	69.4	70.9	100.0
Σύνολο	141	97.9	100.0	
Δ/Α	3	2.1		
Σύνολο	144	100.0		

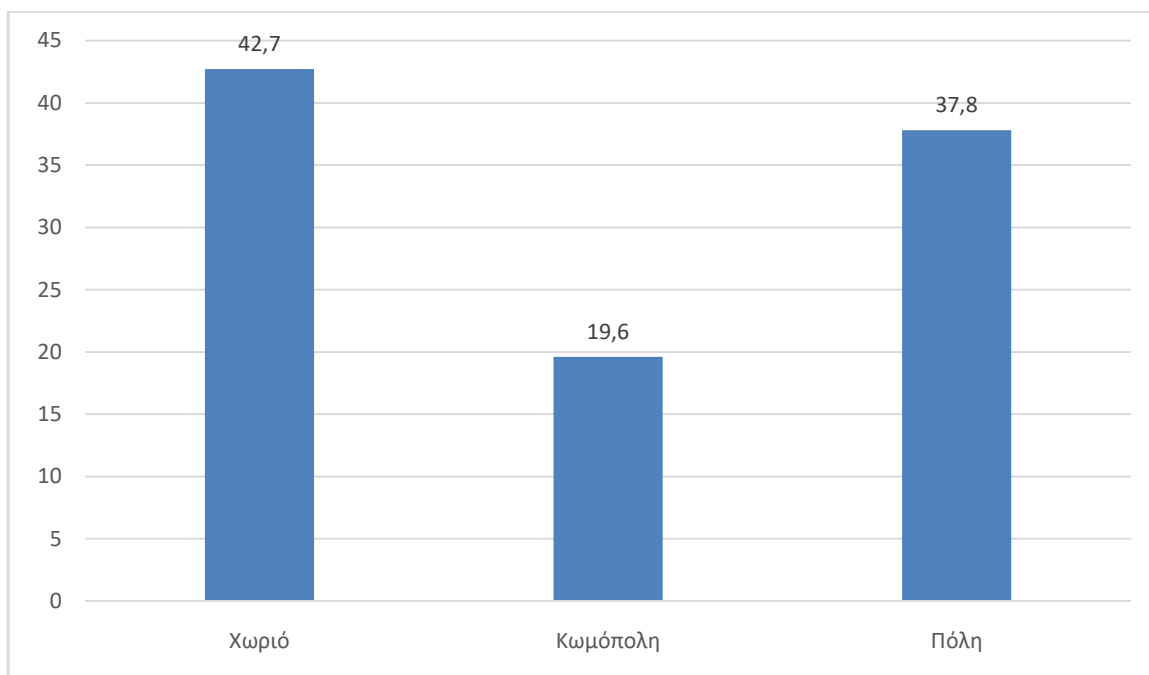
Διάγραμμα 3: Οικογενειακή κατάσταση

4) Τοποθεσία σχολείου

Ο Πίνακας 4 και το Διάγραμμα 4 παρουσιάζουν τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με την τοποθεσία του σχολείου στο οποίο εργάζονται οι ερωτώμενοι. Συγκεκριμένα, το 42.7% των ερωτηθέντων διδάσκει σε σχολείο που βρίσκεται σε χωριό, 37.8% σε πόλη και 19.6% σε κωμόπολη.

Πίνακας 4: Τοποθεσία σχολείου

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Χωριό	61	42.4	42.7	42.7
Κωμόπολη	28	19.4	19.6	62.2
Πόλη	54	37.5	37.8	100.0
Σύνολο	143	99.3	100.0	
Δ/Α	1	.7		
Σύνολο	144	100.0		

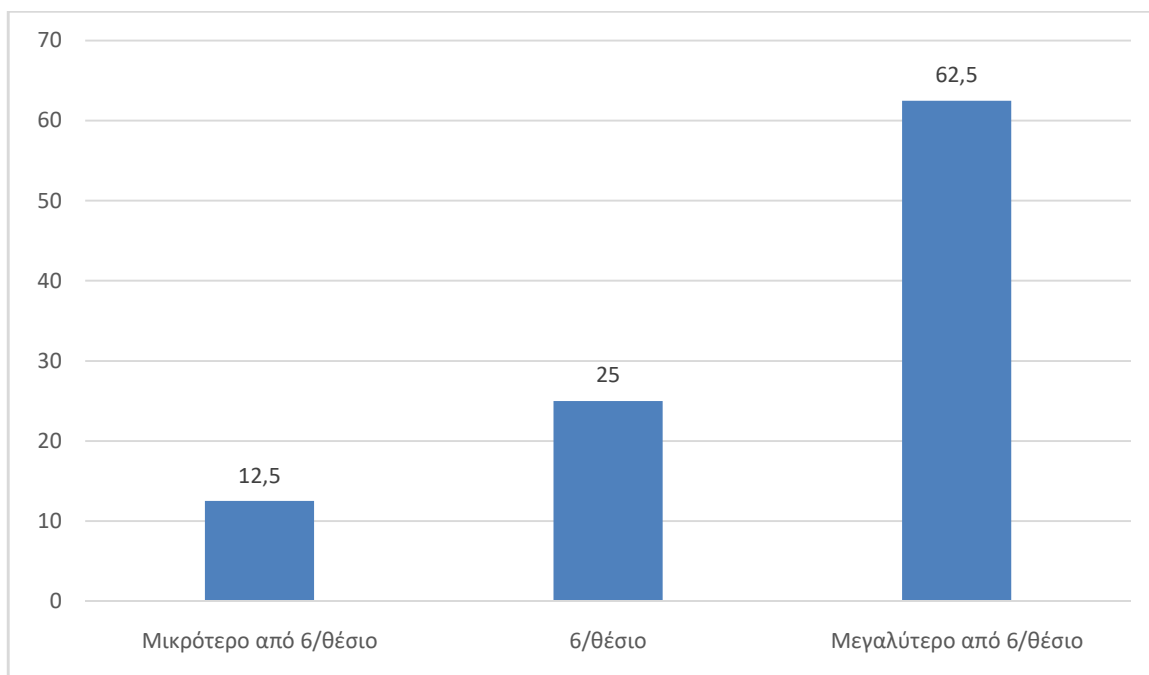
Διάγραμμα 4: Τοποθεσία σχολείου

5) Μέγεθος σχολείου

Ο Πίνακας 5 και το Διάγραμμα 5 παρουσιάζουν τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με το μέγεθος του σχολείου στο οποίο εργάζονται οι ερωτώμενοι. Συγκεκριμένα, το 62.5% των ερωτηθέντων διδάσκει σε σχολείο που είναι μεγαλύτερο από 6/θέσιο, 25% σε 6/θέσιο σχολείο, ενώ 12.5% σε σχολείο μικρότερο από 6/θέσιο.

Πίνακας 5: Μέγεθος σχολείου

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Μικρότερο από 6/θέσιο	18	12.5	12.5	12.5
6/θέσιο	36	25.0	25.0	37.5
Μεγαλύτερο από 6/θέσιο	90	62.5	62.5	100.0
Σύνολο	144	100.0	100.0	

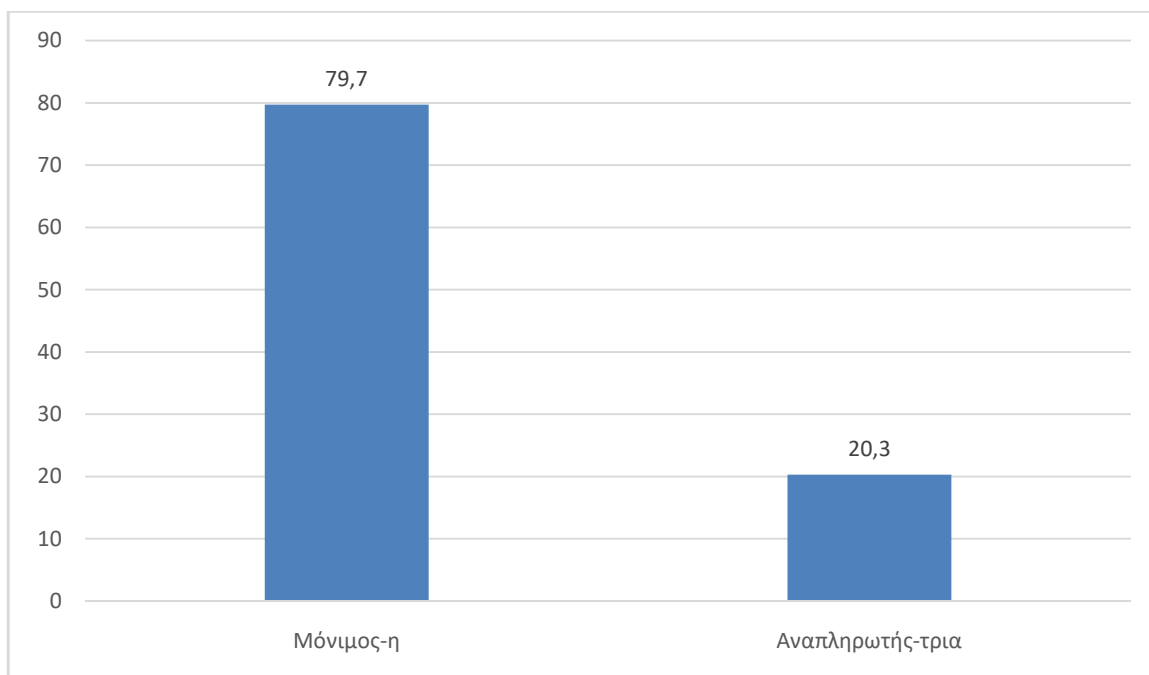
Διάγραμμα 5: Μέγεθος σχολείου

6) Είστε μόνιμος-η ή αναπληρωτής-τρια εκπαιδευτικός;

Ο Πίνακας 6 και το Διάγραμμα 6 παρουσιάζουν τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με το ένα οι ερωτώμενοι είναι αναπληρωτές ή μόνιμοι εκπαιδευτικοί. Συγκεκριμένα, το 79.7% των ερωτηθέντων είναι μόνιμοι εκπαιδευτικοί, ενώ 20.3% αναπληρωτές.

Πίνακας 6: Είστε μόνιμος-η ή αναπληρωτής-τρια εκπαιδευτικός

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Μόνιμος-η	114	79.2	79.7	79.7
Αναπληρωτής-τρια	29	20.1	20.3	100.0
Σύνολο	143	99.3	100.0	
Δ/Α	1	.7		
Σύνολο	144	100.0		

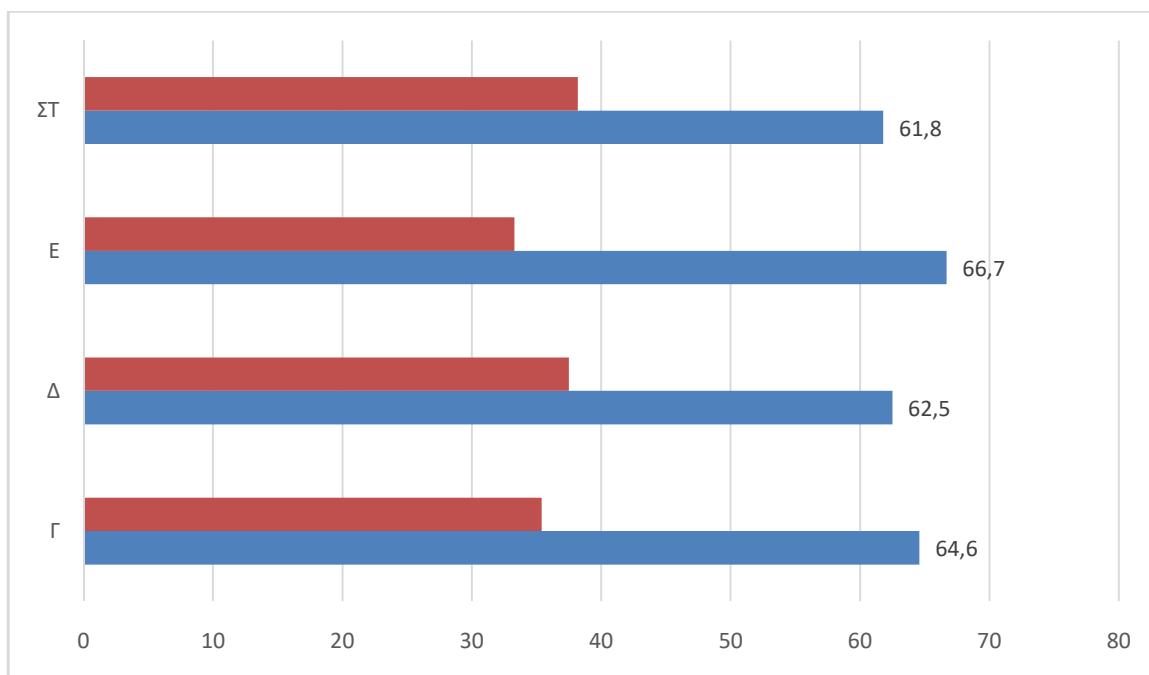
Διάγραμμα 6: Είστε μόνιμος-η ή αναπληρωτής-τρια εκπαιδευτικός

7) Έχετε αναλάβει ποτέ κάποια από τις παρακάτω τάξεις;

Ο Πίνακας 7 και το Διάγραμμα 7 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με τις τάξεις που έχουν αναλάβει οι ερωτώμενοι. Συγκεκριμένα, περίπου τα 2/3 των ερωτώμενων έχουν αναλάβει κάθε μία από τις τέσσερις τάξεις.

Πίνακας 7: Έχετε αναλάβει ποτέ κάποια από τις παρακάτω τάξεις

Τάξεις	Ναι	Όχι
Γ	64.6	35.4
Δ	62.5	37.5
Ε	66.7	33.3
ΣΤ	61.8	38.2

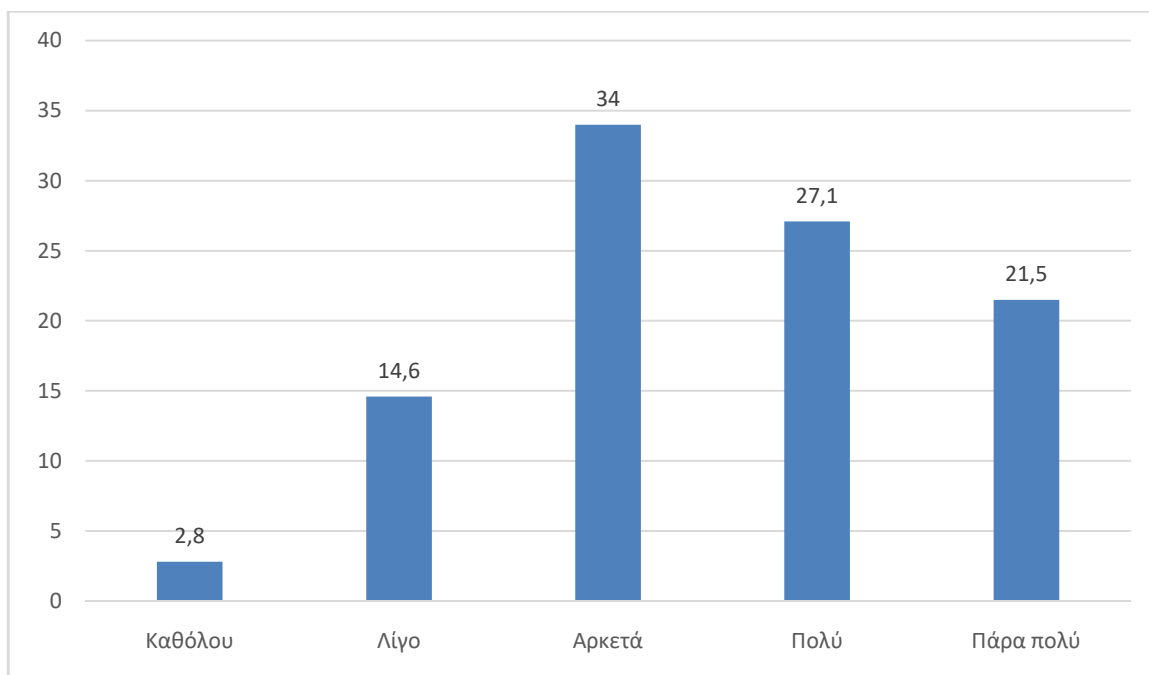
Διάγραμμα 7: Έχετε αναλάβει ποτέ κάποια από τις παρακάτω τάξεις

8) Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;

Ο Πίνακας 8 και το Διάγραμμα 8 παρουσιάζουν το μέσο όρο, τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο. Συνολικά οι ερωτώμενοι θεωρούν από αρκετά έως πολύ (M = 3.50, T.A. 1.07) πως το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο και συγκεκριμένα 34% των ερωτηθέντων δήλωσε πως θεωρεί ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αρκετά αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο.

Πίνακας 8: Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Μέσος όρος
Καθόλου	4	2.8	2.8	3.50 (1.07)
Λίγο	21	14.6	14.6	
Αρκετά	49	34.0	34.0	
Πολύ	39	27.1	27.1	
Πάρα πολύ	31	21.5	21.5	
Σύνολο	144	100.0	100.0	

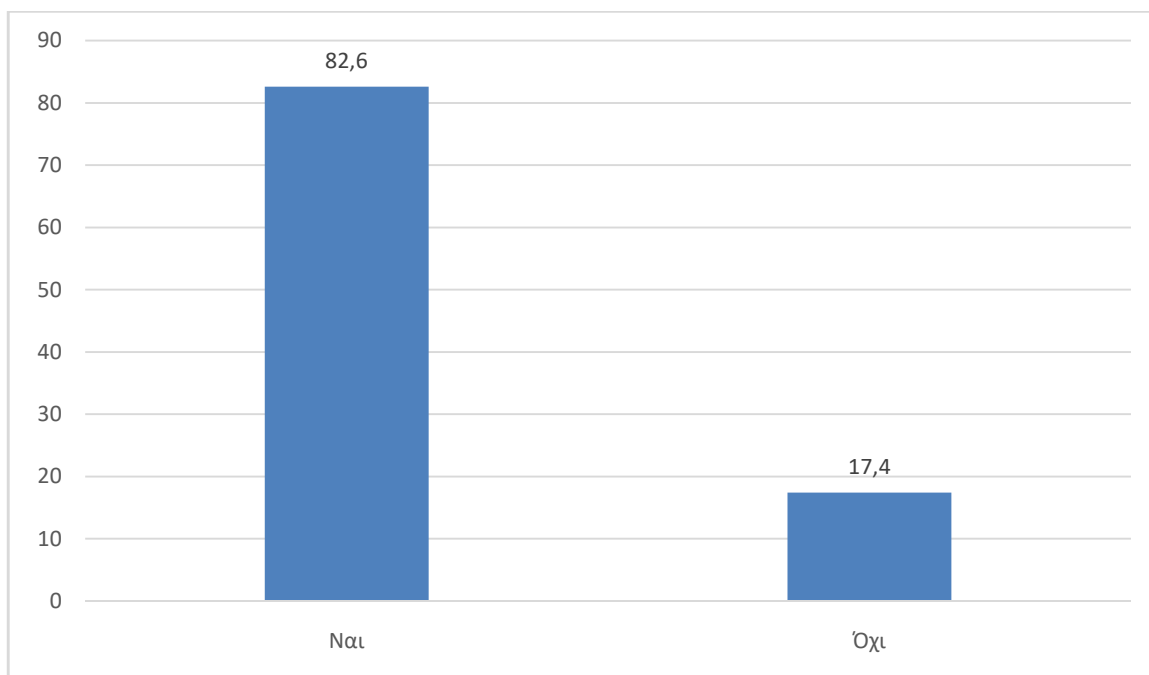
Διάγραμμα 8: Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;

- 9) Πιστεύετε ότι το δημοτικό σχολείο θα πρέπει να μελετά και άλλες θρησκείες πέραν του Χριστιανισμού;

Ο Πίνακας 9 και το Διάγραμμα 9 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι το δημοτικό σχολείο θα πρέπει να μελετά και άλλες θρησκείες πέραν του Χριστιανισμού. Συγκεκριμένα, 82.6% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι το δημοτικό σχολείο θα πρέπει να μελετά και άλλες θρησκείες πέραν του Χριστιανισμού.

Πίνακας 9: Πιστεύετε ότι το δημοτικό σχολείο θα πρέπει να μελετά και άλλες θρησκείες πέραν του Χριστιανισμού;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ναι	119	82.6	82.6	82.6
Όχι	25	17.4	17.4	100.0
Σύνολο	144	100.0	100.0	

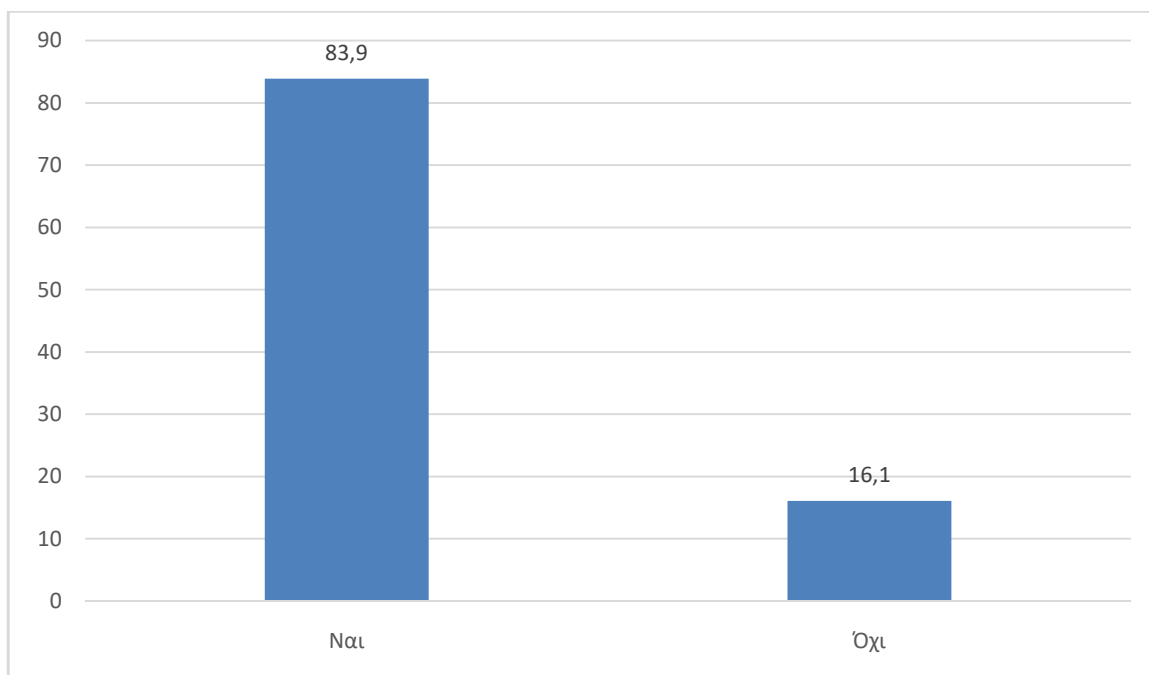
Διάγραμμα 9: Πιστεύετε ότι το δημοτικό σχολείο θα πρέπει να μελετά και άλλες θρησκείες πέραν του Χριστιανισμού;

10) Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Ο Πίνακας 10 και το Διάγραμμα 10 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ. Συγκεκριμένα, 83.9% των ερωτώμενων έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ.

Πίνακας 10: Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ναι	120	83.3	83.9	83.9
Όχι	23	16.0	16.1	100.0
Σύνολο	143	99.3	100.0	
Δ/Α	1	.7		
Σύνολο	144	100.0		

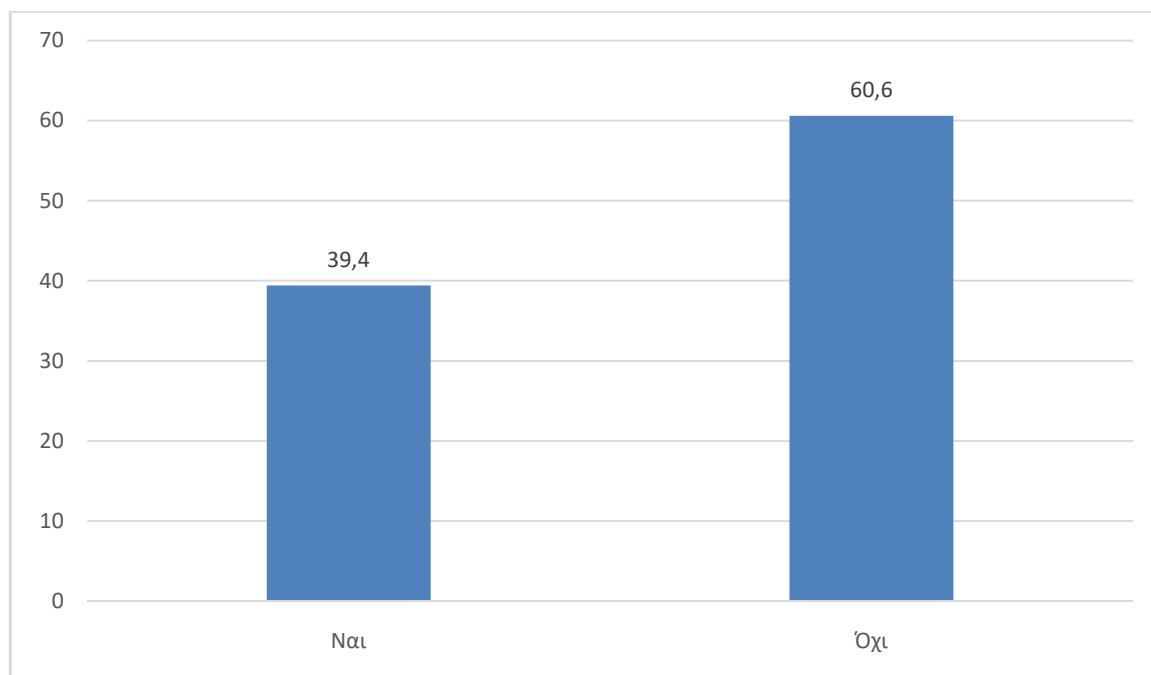
Διάγραμμα 10: Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

11) Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Ο Πίνακας 11 και το Διάγραμμα 11 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ. Συγκεκριμένα, 39.4% των ερωτώμενων έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ, ενώ 60.6% δεν το έχουν κάνει.

Πίνακας 11: Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ναι	56	38.9	39.4	39.4
Όχι	86	59.7	60.6	100.0
Σύνολο	142	98.6	100.0	
Δ/Α	2	1.4		
Σύνολο	144	100.0		

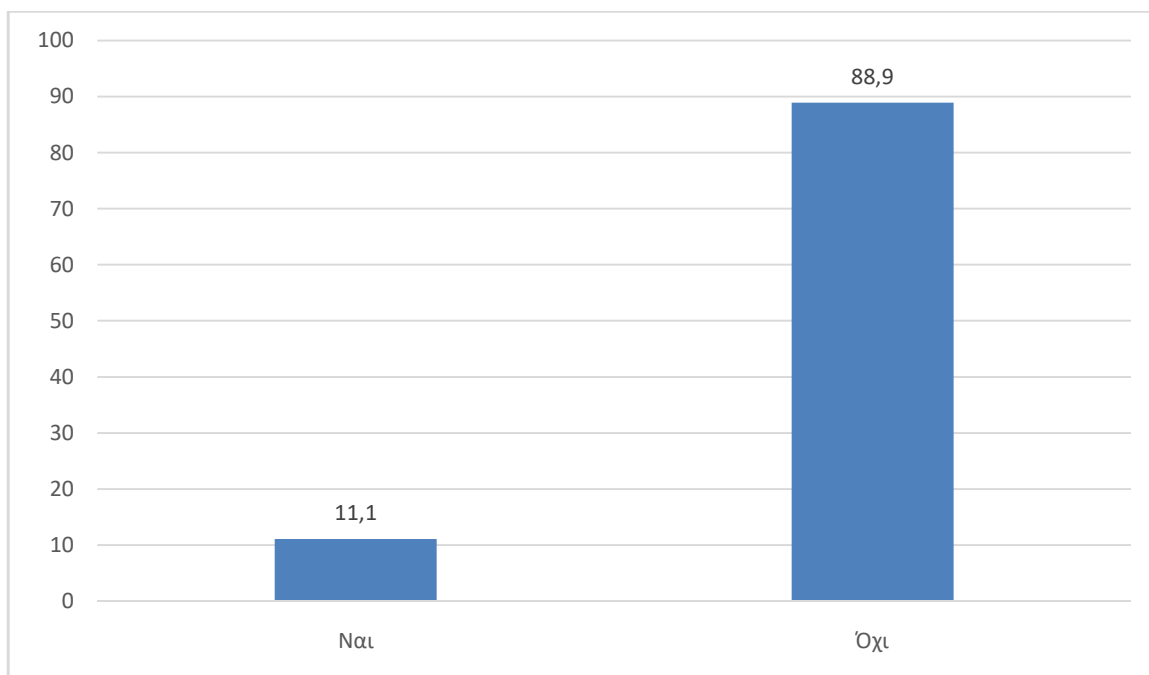
Διάγραμμα 11: Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

12) Θεωρείτε ότι γίνεται επαρκής χρήση των νέων τεχνολογιών κατά την διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία;

Ο Πίνακας 12 και το Διάγραμμα 12 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι γίνεται επαρκής χρήση των νέων τεχνολογιών κατά την διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία. Συγκεκριμένα, 88.9% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι δεν πιστεύουν πως γίνεται επαρκής χρήση των νέων τεχνολογιών κατά την διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία.

Πίνακας 12: Θεωρείτε ότι γίνεται επαρκής χρήση των νέων τεχνολογιών κατά την διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ναι	16	11.1	11.1	11.1
Όχι	128	88.9	88.9	100.0
Σύνολο	144	100.0	100.0	

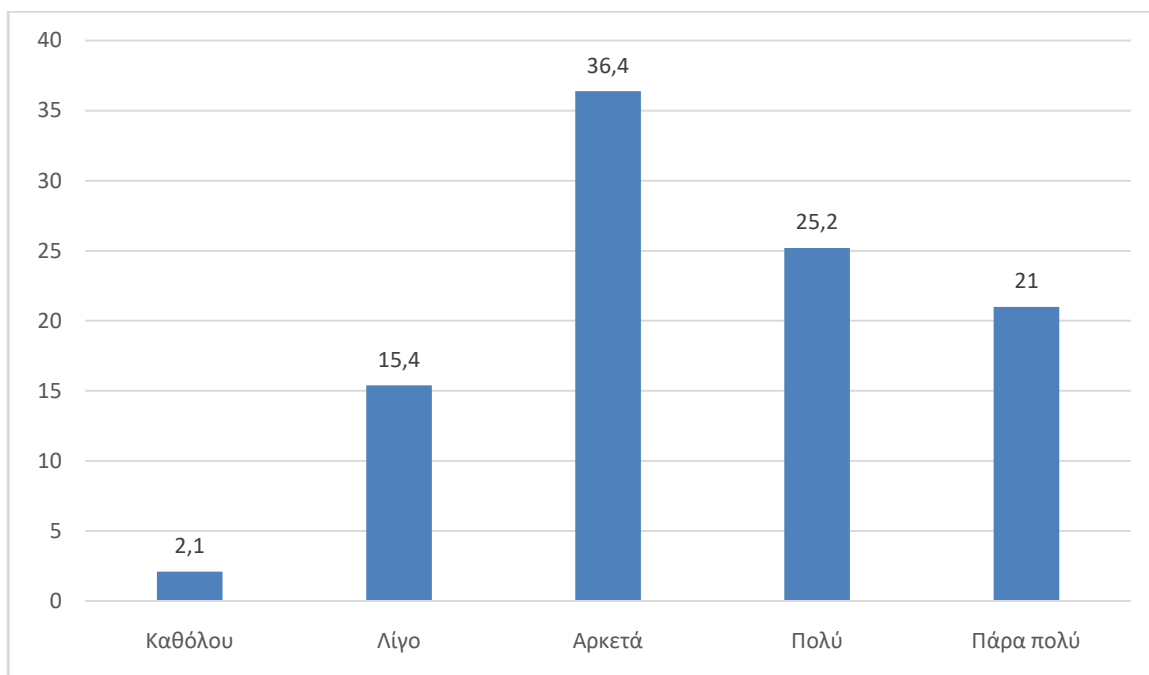
Διάγραμμα 12: Θεωρείτε ότι γίνεται επαρκής χρήση των νέων τεχνολογιών κατά την διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία;

13) Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία σας;

Ο Πίνακας 13 και το Διάγραμμα 13 παρουσιάζουν το μέσο όρο, τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία τους. Συνολικά οι ερωτώμενοι από αρκετά έως πολύ ($M = 3.47$, $T.A. 1.05$) χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία τους και συγκεκριμένα 36.4% των ερωτηθέντων δήλωσε πως χρησιμοποιεί αρκετά τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του.

Πίνακας 13: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία σας;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Μέσος όρος
Καθόλου	3	2.1	2.1	3.47 (1.05)
Λίγο	22	15.3	15.4	
Αρκετά	52	36.1	36.4	
Πολύ	36	25.0	25.2	
Πάρα πολύ	30	20.8	21.0	
Σύνολο	143	99.3	100.0	
Δ/Α	1	.7		
Σύνολο	144	100.0		

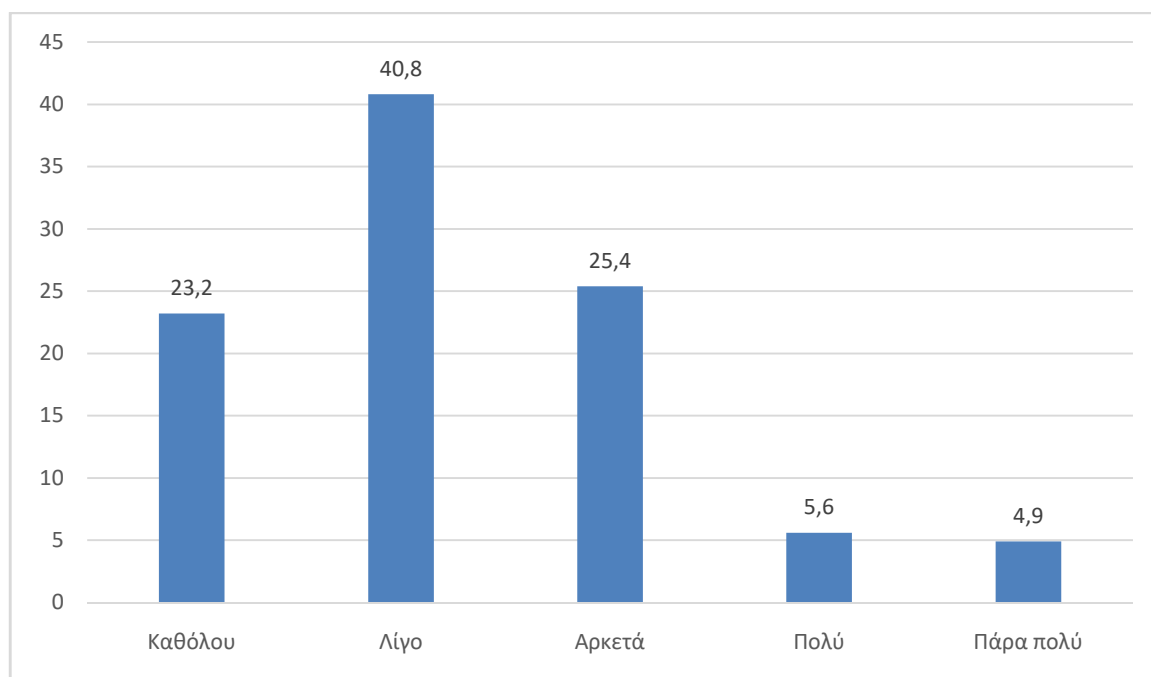
Διάγραμμα 13: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία σας;

14) Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

Ο Πίνακας 14 και το Διάγραμμα 14 παρουσιάζουν το μέσο όρο, τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών. Συνολικά οι ερωτώμενοι χρησιμοποιούν από λίγο ($M = 2.28$, $T.A. 1.04$) τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών και συγκεκριμένα 40.8% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι χρησιμοποιεί λίγο τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών.

Πίνακας 14: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Μέσος όρος
Καθόλου	33	22.9	23.2	2.28 (1.04)
Λίγο	58	40.3	40.8	
Αρκετά	36	25.0	25.4	
Πολύ	8	5.6	5.6	
Πάρα πολύ	7	4.9	4.9	
Σύνολο	142	98.6	100.0	
Δ/Α	2	1.4		
Σύνολο	144	100.0		

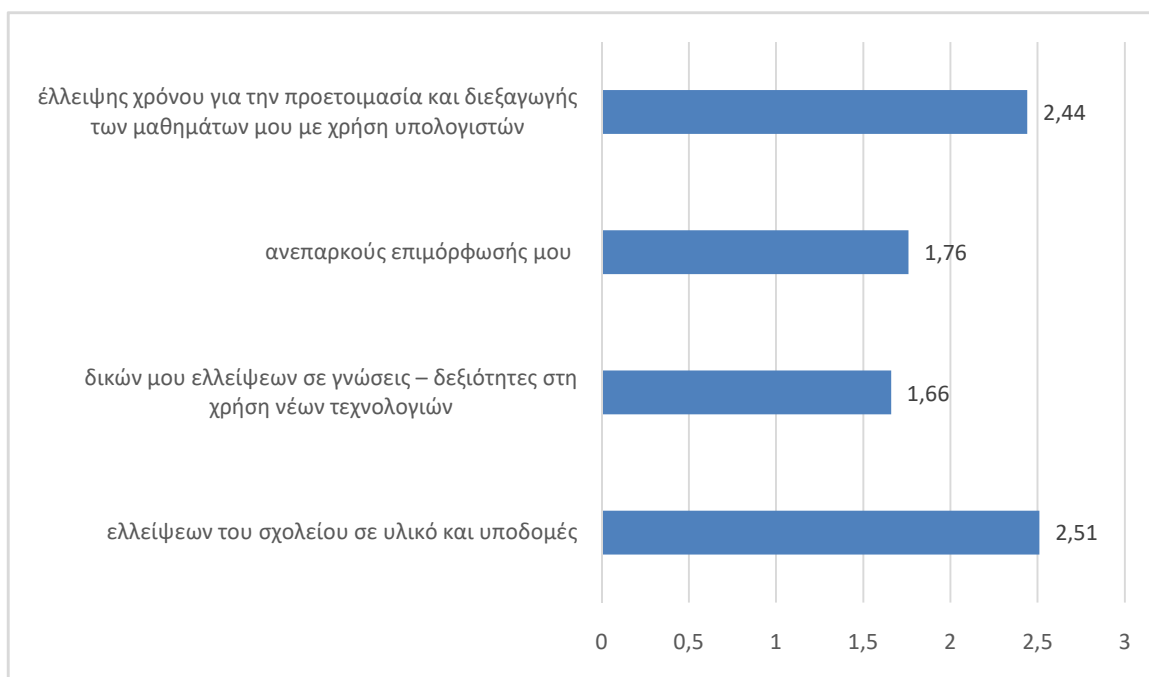
Διάγραμμα 14: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

15) Δεν χρησιμοποιώ νέες τεχνολογίες λόγω:

Ο Πίνακας 15 και το Διάγραμμα 15 παρουσιάζουν τα ποσοστά και τον μέσο όρο κ των ερωτήσεων που σχετίζονται με τους λόγους που οι ερωτώμενοι δεν χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες. Συγκεκριμένα, οι ερωτώμενοι δήλωσαν πως δεν χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες λόγω των ελλείψεων του σχολείου σε υλικό και υποδομές (M = 2.51) και ακολούθως λόγω της έλλειψης χρόνου για την προετοιμασία και διεξαγωγής των μαθημάτων τους με χρήση υπολογιστών (M = 2.44).

Πίνακας 15: Λόγοι μη χρήσης νέων τεχνολογιών

	Ισχύει (4)	Δεν ισχύει και πολύ (3)	Μερικές φορές ισχύει (2)	Δεν ισχύει (1)	Μέσος όρος
ελλείψεων του σχολείου σε υλικό και υποδομές	30.6	22.3	14.9	32.2	2.51
δικών μου ελλείψεων σε γνώσεις – δεξιότητες στη χρήση νέων τεχνολογιών	1.7	16.7	28.3	53.3	1.66
ανεπαρκούς επιμόρφωσής μου	4.2	18.3	27.5	50	1.76
έλλειψης χρόνου για την προετοιμασία και διεξαγωγής των μαθημάτων μου με χρήση υπολογιστών	19.3	36.1	14.3	30.3	2.44

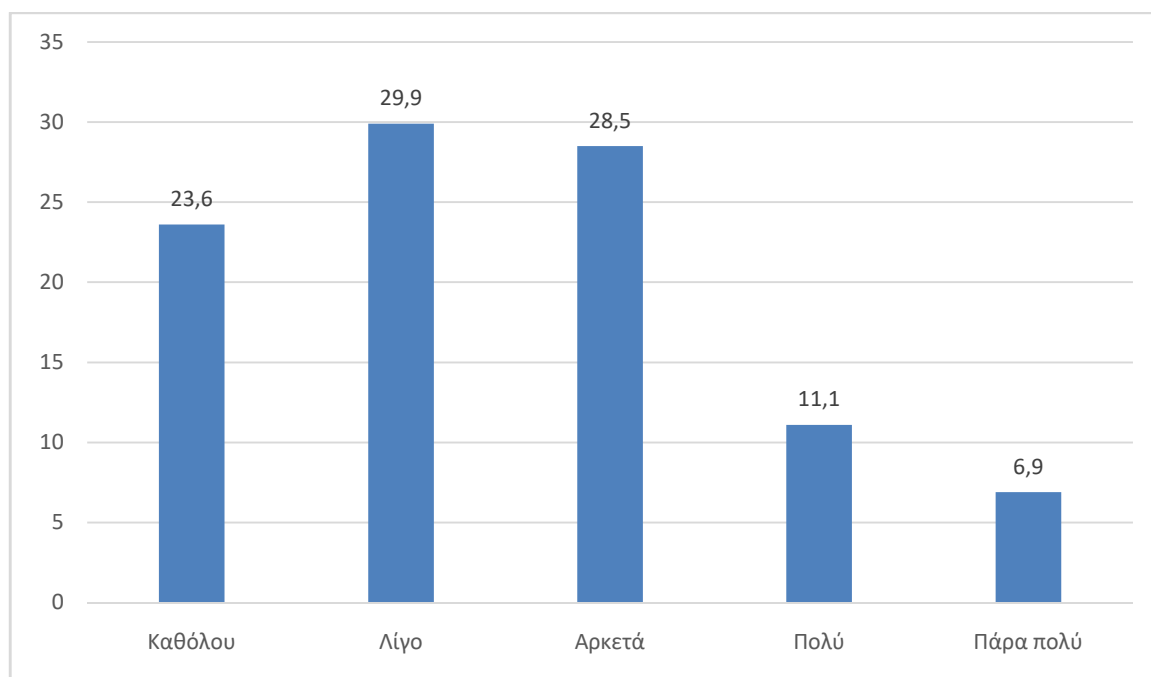
Διάγραμμα 15: Λόγοι μη χρήσης νέων τεχνολογιών

16) Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία σας, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι;

Ο Πίνακας 16 και το Διάγραμμα 16 παρουσιάζουν το μέσο όρο, τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία τους, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι. Συνολικά οι ερωτώμενοι χρησιμοποιούν από λίγο έως αρκετά ($M = 2.47$, $T.A. 1.17$) τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία τους, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι και συγκεκριμένα 29.9% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι χρησιμοποιεί λίγο τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία του, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι.

Πίνακας 16: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία σας, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Μέσος όρος
Καθόλου	34	23.6	23.6	2.47 (1.17)
Λίγο	43	29.9	29.9	
Αρκετά	41	28.5	28.5	
Πολύ	16	11.1	11.1	
Πάρα πολύ	10	6.9	6.9	
Σύνολο	144	100.0	100.0	

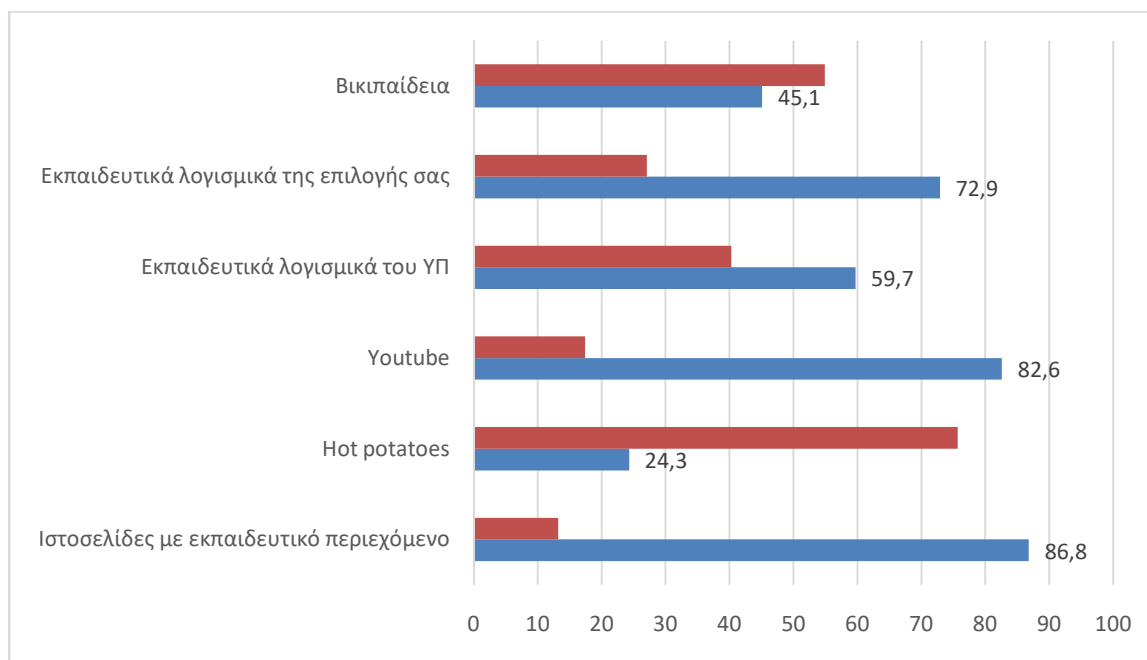
Διάγραμμα 16: Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία σας, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι;

17) Ποια εργαλεία χρησιμοποιείτε;

Ο Πίνακας 17 και το Διάγραμμα 17 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το ποια εργαλεία χρησιμοποιούν οι ερωτώμενοι. Συγκεκριμένα, 86.8% των ερωτώμενων χρησιμοποιεί ιστοσελίδες με εκπαιδευτικό περιεχόμενο, 82.6% το Youtube και 72.9% εκπαιδευτικά λογισμικά της επιλογής τους.

Πίνακας 17: Εργαλεία που χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς

	Ναι	Όχι
Ιστοσελίδες με εκπαιδευτικό περιεχόμενο	86.8	13.2
Hot potatoes	24.3	75.7
Youtube	82.6	17.4
Εκπαιδευτικά λογισμικά του ΥΠ	59.7	40.3
Εκπαιδευτικά λογισμικά της επιλογής σας	72.9	27.1
Βικιπαίδεια	45.1	54.9

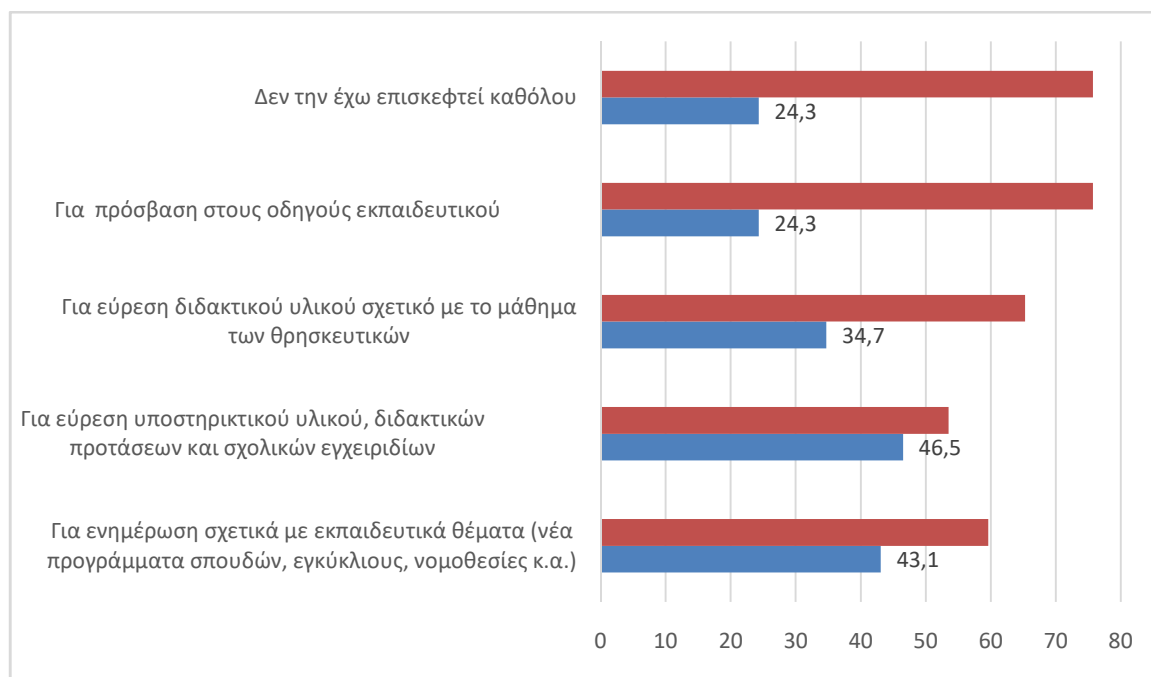
Διάγραμμα 17: Εργαλεία που χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς

18) Έχετε επισκεφτεί την ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ);

Ο Πίνακας 18 και το Διάγραμμα 18 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με τους λόγους που οι ερωτώμενοι έχουν επισκεφτεί την ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ). Συγκεκριμένα, 46.5% των ερωτώμενων δήλωσαν πως έχουν επισκεφτεί την ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) για εύρεση υποστηρικτικού υλικού, διδακτικών προτάσεων και σχολικών εγχειριδίων, 43.1% για ενημέρωση σχετικά με εκπαιδευτικά θέματα (νέα προγράμματα σπουδών, εγκύκλιους, νομοθεσίες κ.α.) και 34.7% για εύρεση διδακτικού υλικού σχετικό με το μάθημα των θρησκευτικών.

Πίνακας 18: Λόγοι επίσκεψης στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

	Ναι	Όχι
Για ενημέρωση σχετικά με εκπαιδευτικά θέματα (νέα προγράμματα σπουδών, εγκύκλιους, νομοθεσίες κ.α.)	43.1	59.6
Για εύρεση υποστηρικτικού υλικού, διδακτικών προτάσεων και σχολικών εγχειριδίων	46.5	53.5
Για εύρεση διδακτικού υλικού σχετικό με το μάθημα των θρησκευτικών	34.7	65.3
Για πρόσβαση στους οδηγούς εκπαιδευτικού	24.3	75.7
Δεν την έχω επισκεφτεί καθόλου	24.3	75.7

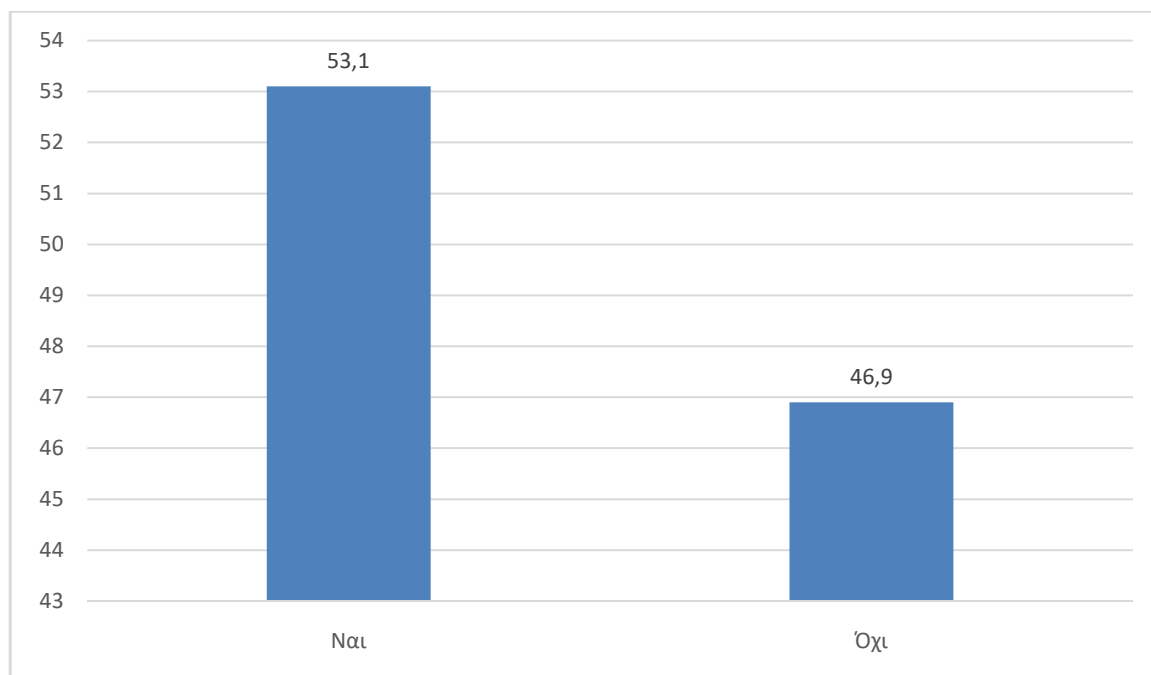
Διάγραμμα 18: Λόγοι επίσκεψης στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

19) Έχετε χρησιμοποιήσει εναλλακτικές μεθόδους μάθησης για το μάθημα των θρησκευτικών που προτείνει το ΙΕΠ;

Ο Πίνακας 19 και το Διάγραμμα 19 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι έχουν χρησιμοποιήσει εναλλακτικές μεθόδους μάθησης για το μάθημα των θρησκευτικών που προτείνει το ΙΕΠ. Συγκεκριμένα, 53.1% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι έχουν χρησιμοποιήσει εναλλακτικές μεθόδους μάθησης για το μάθημα των θρησκευτικών που προτείνει το ΙΕΠ.

Πίνακας 19: Έχετε χρησιμοποιήσει εναλλακτικές μεθόδους μάθησης για το μάθημα των θρησκευτικών που προτείνει το ΙΕΠ;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ναι	76	52.8	53.1	53.1
Όχι	67	46.5	46.9	100.0
Σύνολο	143	99.3	100.0	
Δ/Α	1	.7		
Σύνολο	144	100.0		

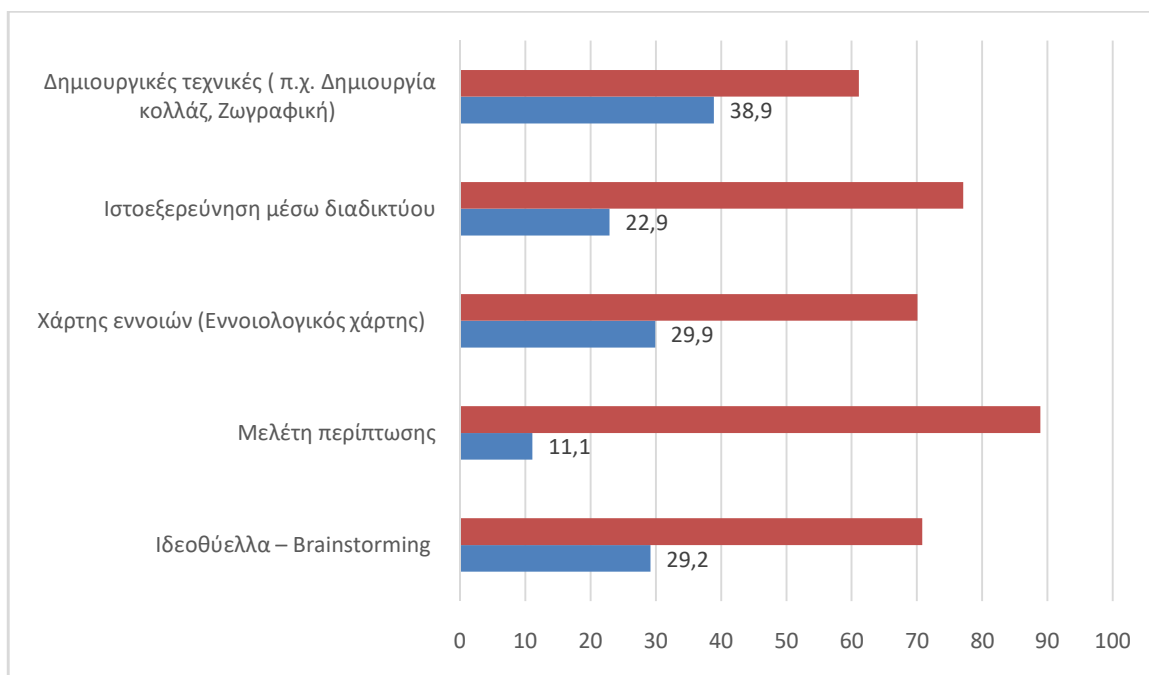
Διάγραμμα 19: Έχετε χρησιμοποιήσει εναλλακτικές μεθόδους μάθησης για το μάθημα των θρησκευτικών που προτείνει το ΙΕΠ;

20) Αν «Ναι» ποιες από τις παρακάτω έχετε εφαρμόσει στη διδασκαλία σας

Ο Πίνακας 20 και το Διάγραμμα 20 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το ποιες από τις παρακάτω εναλλακτικές μεθόδους μάθησης για το μάθημα των θρησκευτικών έχουν εφαρμόσει οι ερωτώμενοι στη διδασκαλία τους. Συγκεκριμένα, 38.9% των ερωτώμενων έχουν χρησιμοποιήσει δημιουργικές τεχνικές (π.χ. Δημιουργία κολλάζ, Ζωγραφική) κατά τη μάθηση στο μάθημα των θρησκευτικών και ακολούθως τον χάρτη εννοιών (Εννοιολογικό χάρτη).

Πίνακας 20: Ποιες εναλλακτικές μεθόδους μάθησης έχετε εφαρμόσει στη διδασκαλία σας;

	Ναι	Όχι
Ιδεοθύελλα – Brainstorming	29.2	70.8
Μελέτη περίπτωσης	11.1	88.9
Χάρτης εννοιών (Εννοιολογικός χάρτης)	29.9	70.1
Ιστοεξερεύνηση μέσω διαδικτύου	22.9	77.1
Δημιουργικές τεχνικές (π.χ. Δημιουργία κολλάζ, Ζωγραφική)	38.9	61.1

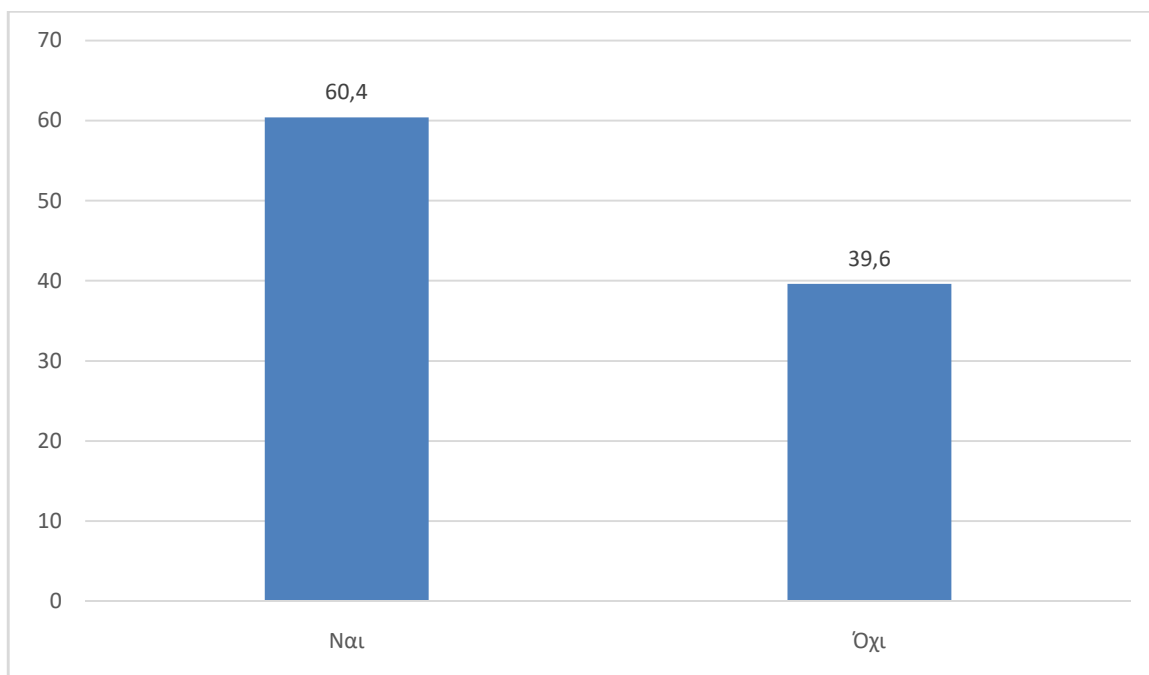
Διάγραμμα 20: Ποιες εναλλακτικές μεθόδους μάθησης έχετε εφαρμόσει στη διδασκαλία σας;

21) Έχει το δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετείτε τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών;

Ο Πίνακας 21 και το Διάγραμμα 21 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι έχουν στο δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετούν τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Συγκεκριμένα, 60.4% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι το δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετούν, έχει τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Πίνακας 21: Έχει το δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετείτε τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ναι	87	60.4	60.4	60.4
Όχι	57	39.6	39.6	100.0
Σύνολο	144	100.0	100.0	

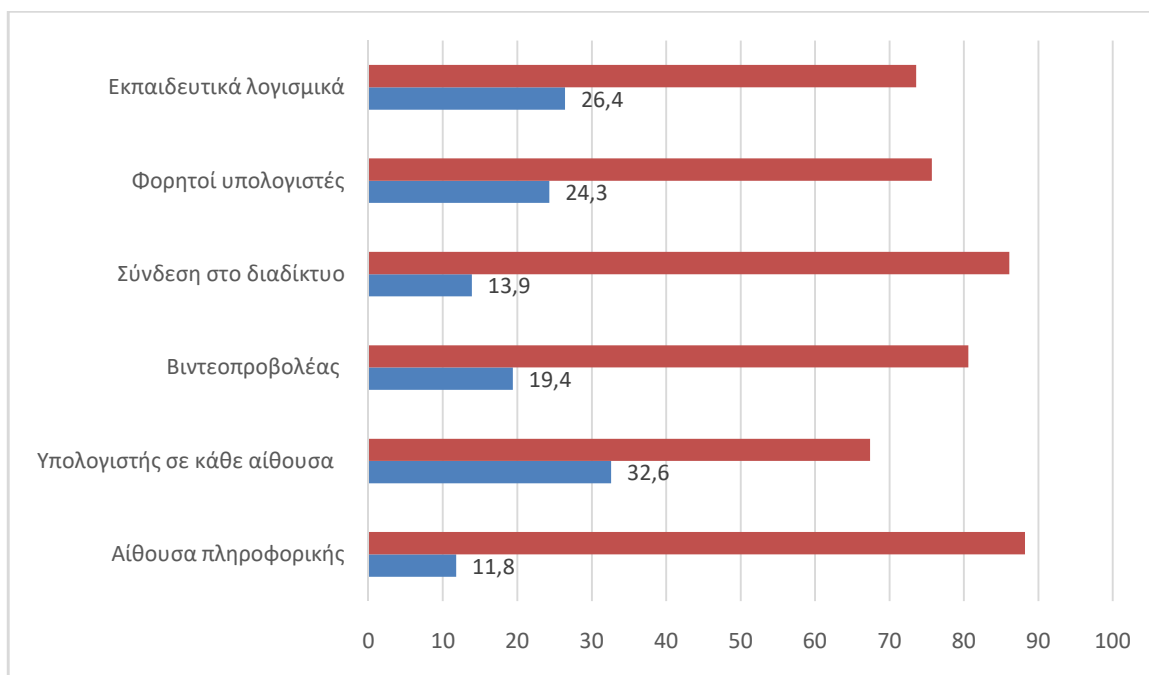
Διάγραμμα 21: Έχει το δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετείτε τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών;

22) Αν όχι τι λείπει;

Ο Πίνακας 22 και το Διάγραμμα 22 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το τί δήλωσαν οι ερωτώμενοι πως λείπει από το σχολείο στο οποίο διδάσκουν. Συγκεκριμένα, 32.6% των ερωτώμενων δήλωσαν πως λείπει ο υπολογιστής σε κάθε αίθουσα και ακολούθως εκπαιδευτικά λογισμικά (26.4%) και φορητοί υπολογιστές (24.3%).

Πίνακας 22: Ελλείψεις σχολείων σε υλικοτεχνικές υποδομές

	Ναι	Όχι
Αίθουσα πληροφορικής	11.8	88.2
Υπολογιστής σε κάθε αίθουσα	32.6	67.4
Βιντεοπροβολέας	19.4	80.6
Σύνδεση στο διαδίκτυο	13.9	86.1
Φορητοί υπολογιστές	24.3	75.7
Εκπαιδευτικά λογισμικά	26.4	73.6

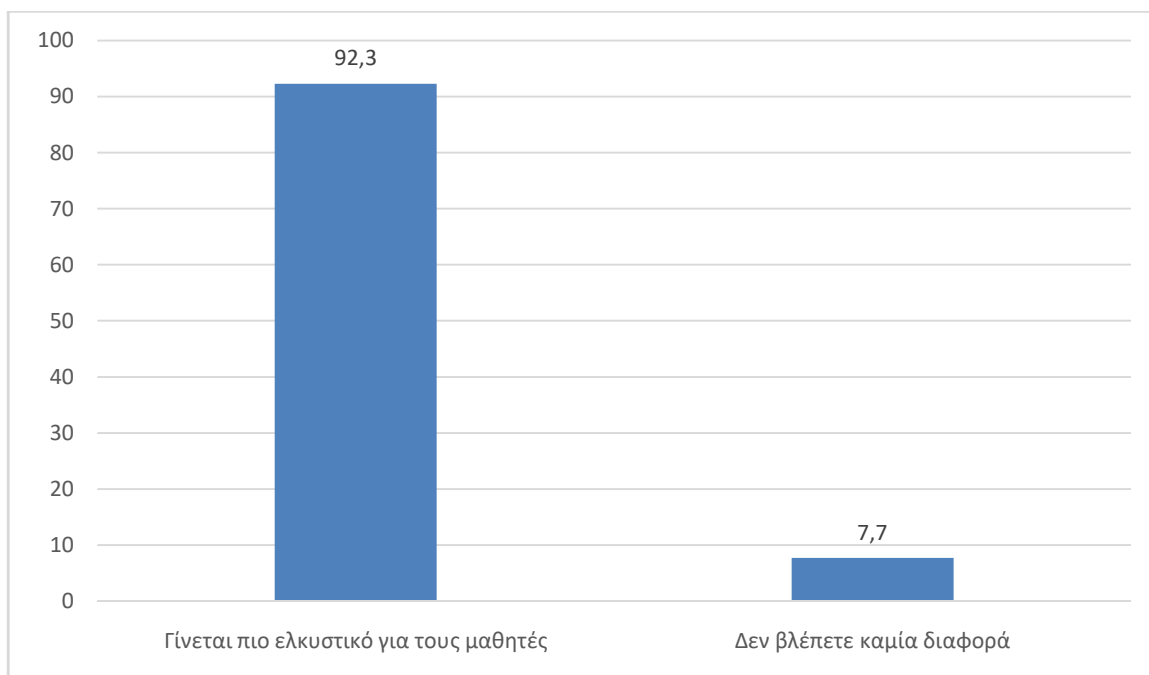
Διάγραμμα 22: Ελλείψεις σχολείων σε υλικοτεχνικές υποδομές

23) Πιστεύετε ότι με τη χρήση νέων τεχνολογιών το μάθημα των θρησκευτικών:

Ο Πίνακας 23 και το Διάγραμμα 23 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το τι πιστεύουν οι ερωτώμενοι ότι θα γίνει με τη χρήση νέων τεχνολογιών το μάθημα των θρησκευτικών. Συγκεκριμένα, 92.3% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι με τη χρήση νέων τεχνολογιών, το μάθημα των θρησκευτικών γίνεται πιο ελκυστικό για τους μαθητές.

Πίνακας 23: Πιστεύετε ότι με τη χρήση νέων τεχνολογιών το μάθημα των θρησκευτικών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Γίνεται πιο ελκυστικό για τους μαθητές	132	91.7	92.3	92.3
Δεν βλέπετε καμία διαφορά	11	7.6	7.7	100.0
Σύνολο	143	99.3	100.0	
Δ/Α	1	.7		
Σύνολο	144	100.0		

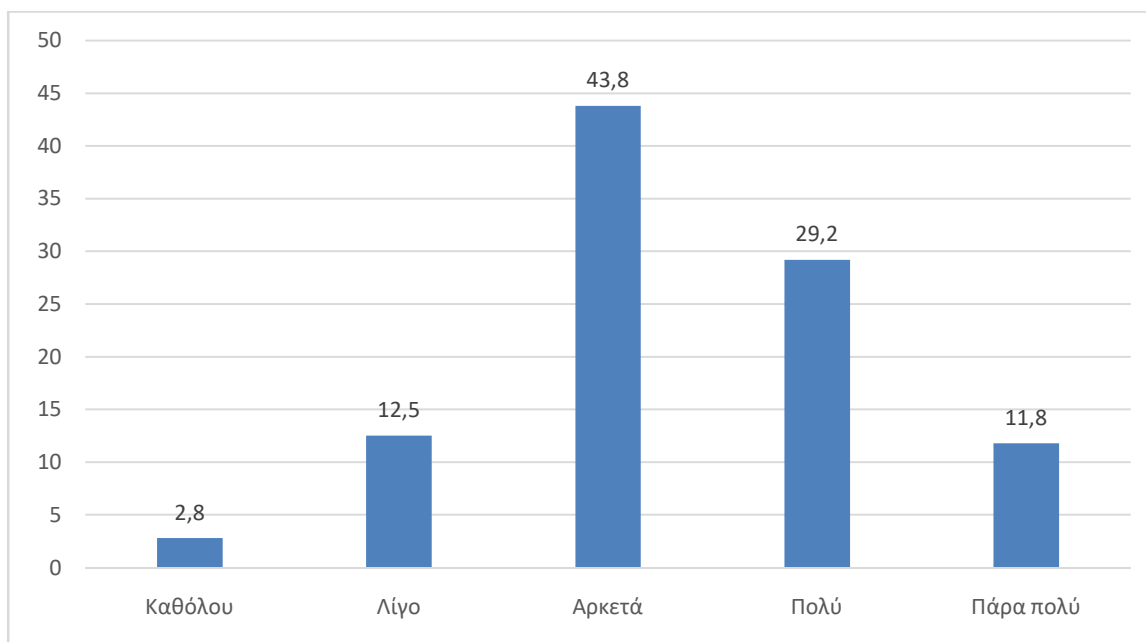
Διάγραμμα 23: Πιστεύετε ότι με τη χρήση νέων τεχνολογιών το μάθημα των θρησκευτικών

24) Πόσο σημαντική θεωρείτε τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών;

Ο Πίνακας 24 και το Διάγραμμα 24 παρουσιάζουν το μέσο όρο, τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με το πόσο σημαντική θεωρούν οι ερωτώμενοι τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών. Συνολικά οι ερωτώμενοι θεωρούν αρκετά ($M = 3.34, T.A. .94$) σημαντική τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών.

Πίνακας 24: Πόσο σημαντική θεωρείτε τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Μέσος όρος
Καθόλου	4	2.8	2.8	3.34 (.94)
Λίγο	18	12.5	12.5	
Αρκετά	63	43.8	43.8	
Πολύ	42	29.2	29.2	
Πάρα πολύ	17	11.8	11.8	
Σύνολο	144	100.0	100.0	

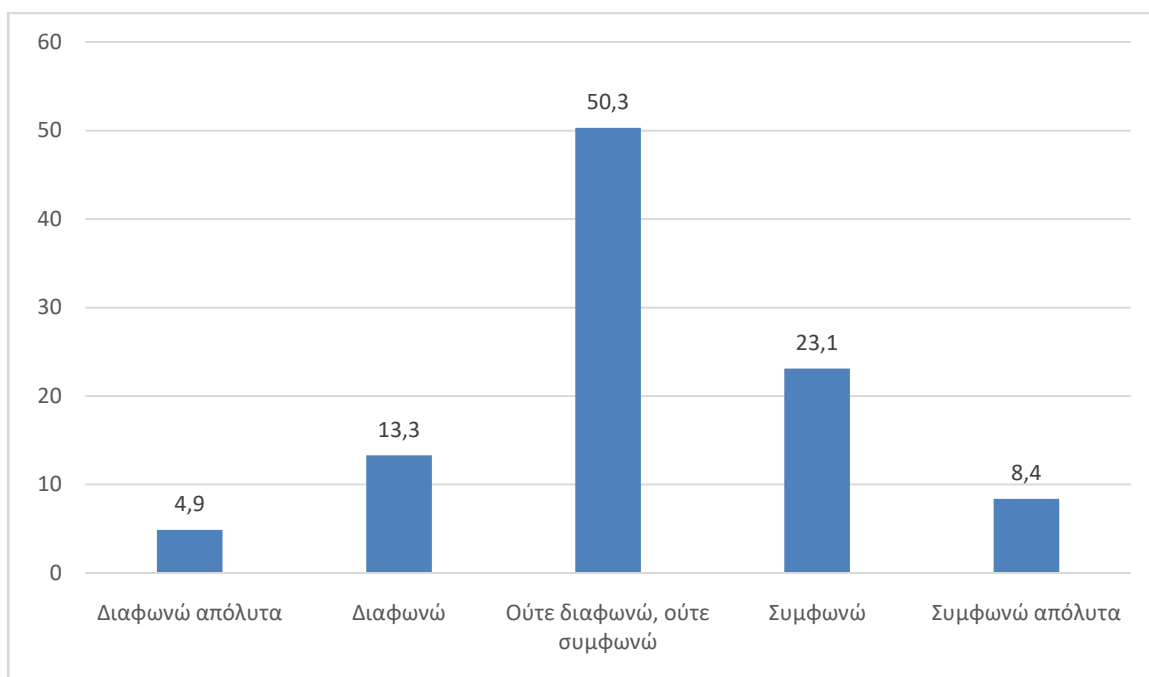
Διάγραμμα 24: Πόσο σημαντική θεωρείτε τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών

25) Συμφωνείτε με την αλλαγή του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος των Θρησκευτικών;

Ο Πίνακας 25 και το Διάγραμμα 25 παρουσιάζουν το μέσο όρο, τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι συμφωνούν με την αλλαγή του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος των Θρησκευτικών. Συνολικά οι ερωτώμενοι εμφανίζονται ουδέτεροι ($M = 3.16$, $T.A. .93$) και συγκεκριμένα 50.3% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί, ούτε διαφωνεί με την αλλαγή του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος των Θρησκευτικών.

Πίνακας 25: Συμφωνείτε με την αλλαγή του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος των Θρησκευτικών;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Μέσος όρος
Διαφωνώ απόλυτα	7	4.9	4.9	3.16 (.93)
Διαφωνώ	19	13.2	13.3	
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	72	50.0	50.3	
Συμφωνώ	33	22.9	23.1	
Συμφωνώ απόλυτα	12	8.3	8.4	
Σύνολο	143	99.3	100.0	
Δ/Α	1	.7		
Σύνολο	144	100.0		

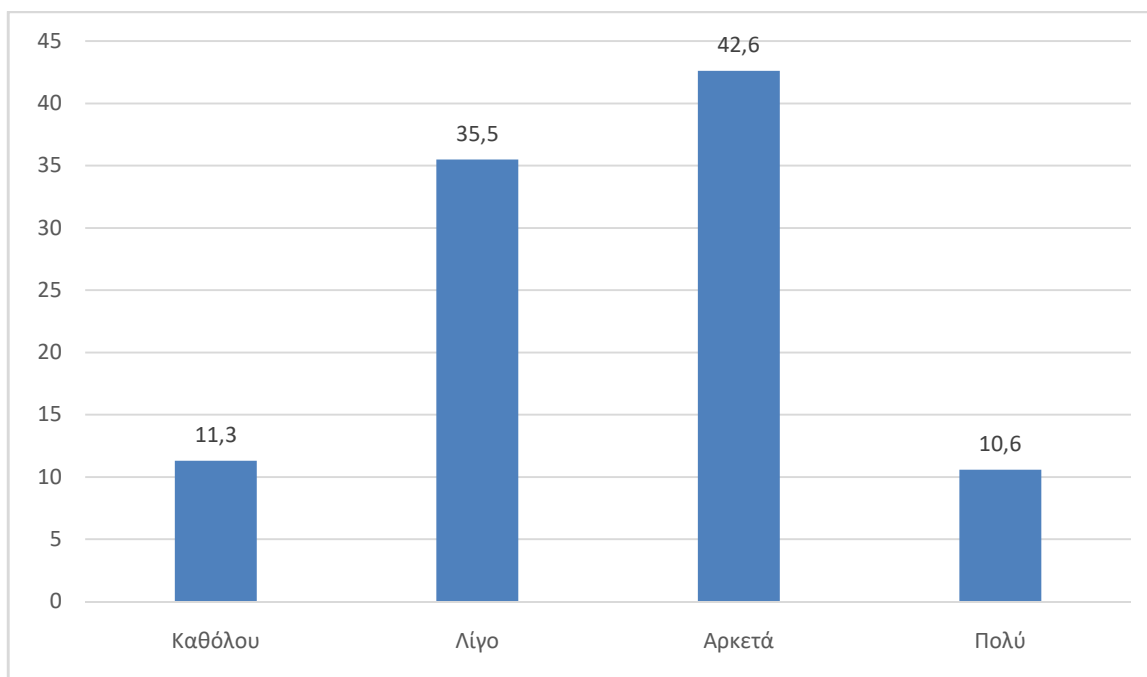
Διάγραμμα 25: Συμφωνείτε με την αλλαγή του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος των Θρησκευτικών;

26) Οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών, με βάση το περιεχόμενο, τη μορφή και την εμφάνιση, δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές;

Ο Πίνακας 26 και το Διάγραμμα 26 παρουσιάζουν το μέσο όρο, τις συχνότητες και το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών, με βάση το περιεχόμενο, τη μορφή και την εμφάνιση, δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές. Συνολικά οι ερωτώμενοι πιστεύουν από λίγο έως αρκετά ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών, με βάση το περιεχόμενο, τη μορφή και την εμφάνιση, δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές ($M = 2.52$, $T.A. .83$) και συγκεκριμένα 41.7% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών, με βάση το περιεχόμενο, τη μορφή και την εμφάνιση, δημιουργούν αρκετά ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές.

Πίνακας 26: Οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Μέσος όρος
Καθόλου	16	11.1	11.3	2.52 (.83)
Λίγο	50	34.7	35.5	
Αρκετά	60	41.7	42.6	
Πολύ	15	10.4	10.6	
Σύνολο	141	97.9	100.0	
Δ/Α	3	2.1		
Σύνολο	144	100.0		

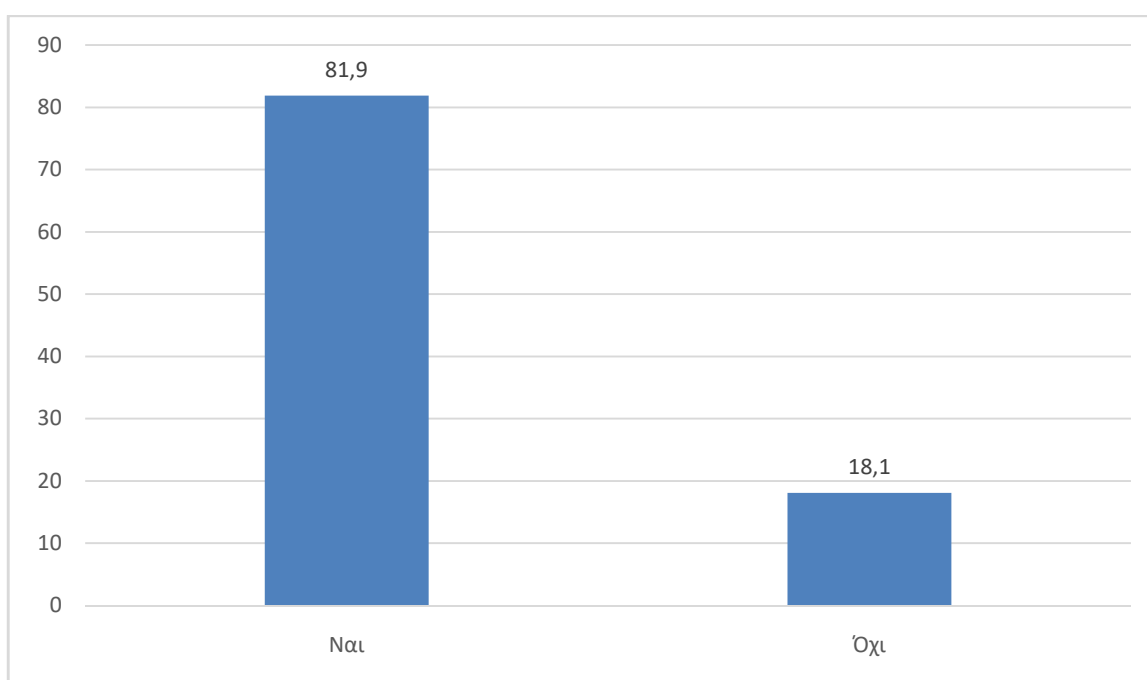
Διάγραμμα 26: Οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές;

27) Πιστεύετε ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών ευνοούν τη χρήση νέων τεχνολογιών;

Ο Πίνακας 27 και το Διάγραμμα 27 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών ευνοούν τη χρήση νέων τεχνολογιών. Συγκεκριμένα, 81.9% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών ευνοούν τη χρήση νέων τεχνολογιών.

Πίνακας 27: Πιστεύετε ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών ευνοούν τη χρήση νέων τεχνολογιών;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ναι	113	78.5	81.9	81.9
Όχι	25	17.4	18.1	100.0
Σύνολο	138	95.8	100.0	
Δ/Α	6	4.2		
Σύνολο	144	100.0		

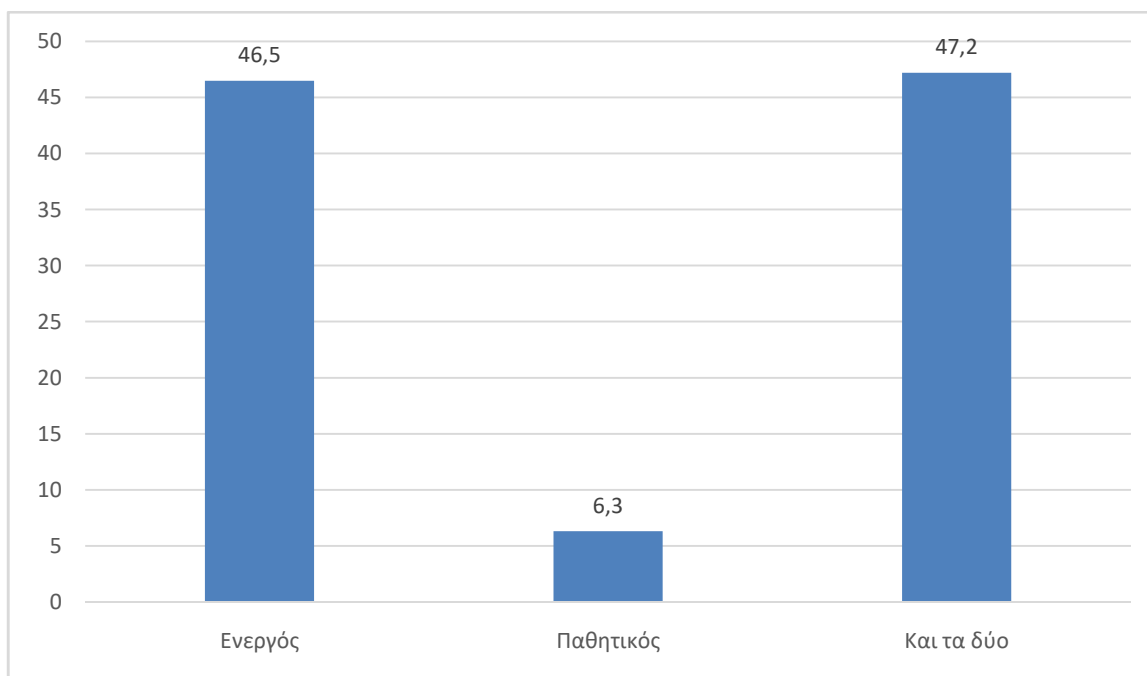
Διάγραμμα 27: Πιστεύετε ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών ευνοούν τη χρήση νέων τεχνολογιών;

28) Κατά τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών, ο ρόλος των μαθητών είναι:

Ο Πίνακας 28 και το Διάγραμμα 28 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το τι πιστεύουν οι ερωτώμενοι για το ρόλο των μαθητών κατά τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών. Συγκεκριμένα, 46.5% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι ο ρόλος των μαθητών κατά τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών είναι ενεργός, ενώ 47.2% ότι είναι ενεργός και παθητικός.

Πίνακας 28: Ρόλος των μαθητών κατά τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ενεργός	66	45.8	46.5	46.5
Παθητικός	9	6.3	6.3	52.8
Και τα δύο	67	46.5	47.2	100.0
Σύνολο	142	98.6	100.0	
Δ/Α	2	1.4		
Σύνολο	144	100.0		

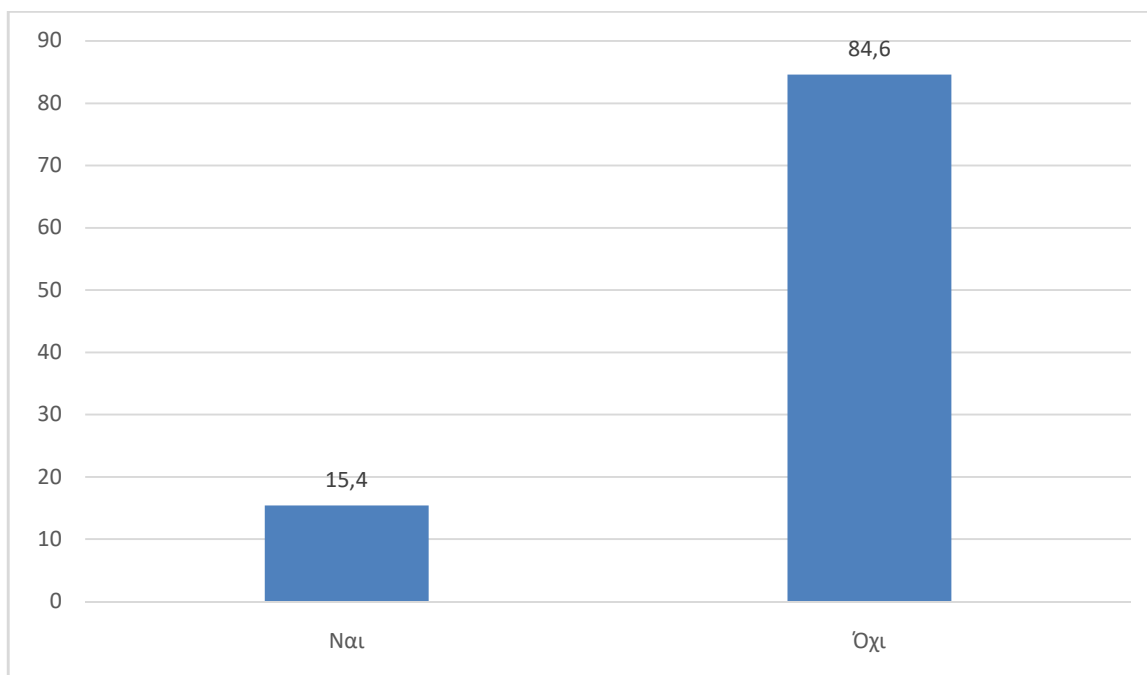
Διάγραμμα 28: Ρόλος των μαθητών κατά τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών

29) Σας έχει γίνει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών;

Ο Πίνακας 29 και το Διάγραμμα 29 παρουσιάζουν το ποσοστό σχετικά με το εάν οι ερωτώμενοι έχουν λάβει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας, σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών. Συγκεκριμένα, 84.6% των ερωτώμενων δεν έχει λάβει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας, σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών.

Πίνακας 29: Σας έχει γίνει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ναι	22	15.3	15.4	15.4
Όχι	121	84.0	84.6	100.0
Σύνολο	143	99.3	100.0	
Δ/Α	1	.7		
Σύνολο	144	100.0		

Διάγραμμα 29: Σας έχει γίνει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών;

6.2 Συγκριτική Στατιστική Ανάλυση

Το παρόν κεφάλαιο παρουσιάζει τα στατιστικά ευρήματα που προκύπτουν από τις συσχετίσεις μεταξύ των δημογραφικών χαρακτηριστικών των ερωτώμενων με τις απαντήσεις τους. Συγκεκριμένα, τονίζεται ότι θα παρουσιαστούν μόνο οι στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις. Υπενθυμίζεται ότι, όπως έχει αναφερθεί στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας της έρευνας, το επίπεδο σημαντικότητας είναι 0.05.

- Ηλικία (Ερ. 2) / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών (Ερ. 14)

Όπως προκύπτει από την ανάλυση διασποράς (ANOVA) το p (0.018) είναι μικρότερο του α (0.05) επομένως συμπεραίνουμε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση και πως οι κλάσεις της μεταβλητής “ηλικία” διαφέρουν σε σχέση με το εάν οι ερωτώμενοι χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών.

ANOVA

Πίνακας 30: Σημαντικότητα συσχέτισης: Ηλικία / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

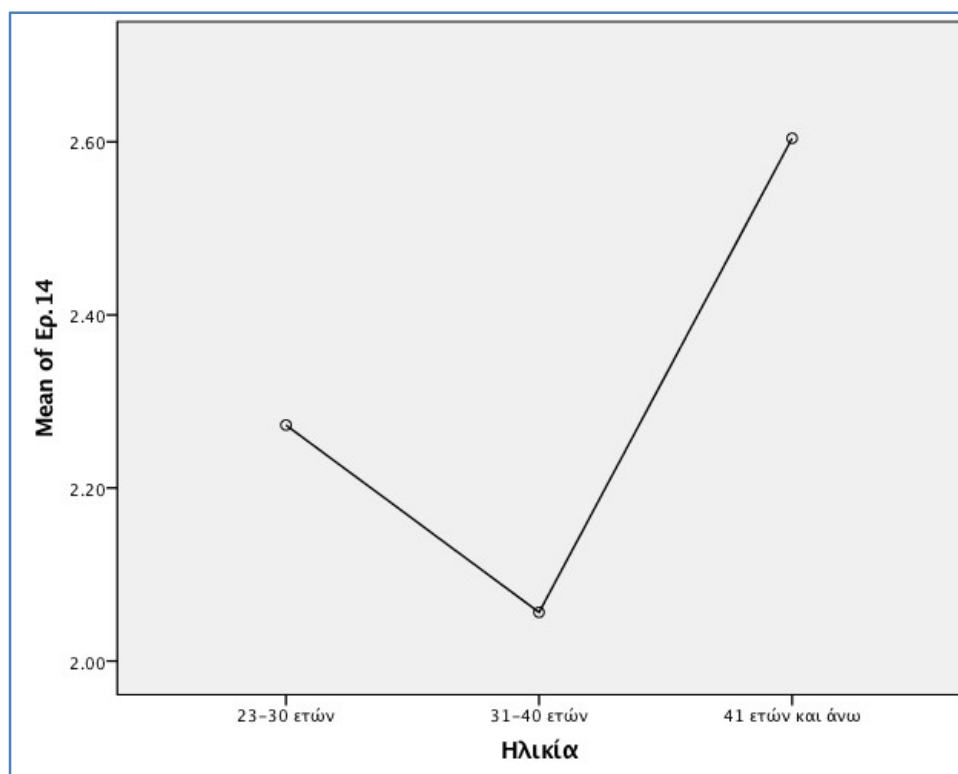
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	8.595	2	4.298	4.130	.018
Within Groups	143.617	138	1.041		
Σύνολο	152.213	140			

Συγκεκριμένα, οι ερωτώμενοι άνω των 41 ετών χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών ($M = 2.60$, $T.A. = 1.06$) και ακολουθούν οι ερωτώμενοι από 23 έως 30 ετών ($M = 2.27$, $T.A. = 1.03$).

Descriptives

Πίνακας 31: Ηλικία / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών

	N	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Ελαχ.	Μεγ.
					Lower Bound	Upper Bound		
23-30 ετών	22	2.2727	1.03196	.22001	1.8152	2.7303	1.00	5.00
31-40 ετών	71	2.0563	.98398	.11678	1.8234	2.2892	1.00	5.00
41 ετών και άνω	48	2.6042	1.06670	.15397	2.2944	2.9139	1.00	5.00
Σύνολο	141	2.2766	1.04271	.08781	2.1030	2.4502	1.00	5.00

Διάγραμμα 29: Ηλικία/Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών

- Τοποθεσία σχολείου (Ep. 4) / Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο; (Ep. 8)

Όπως προκύπτει από την ανάλυση διασποράς (ANOVA) το p (0.011) είναι μικρότερο του α (0.05) επομένως συμπεραίνουμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση και ότι οι κλάσεις της μεταβλητής “τοποθεσία σχολείου” διαφέρουν σε σχέση με το εάν οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο.

ANOVA

Πίνακας 32: Σημαντικότητα συσχέτισης: Τοποθεσία σχολείου / Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;

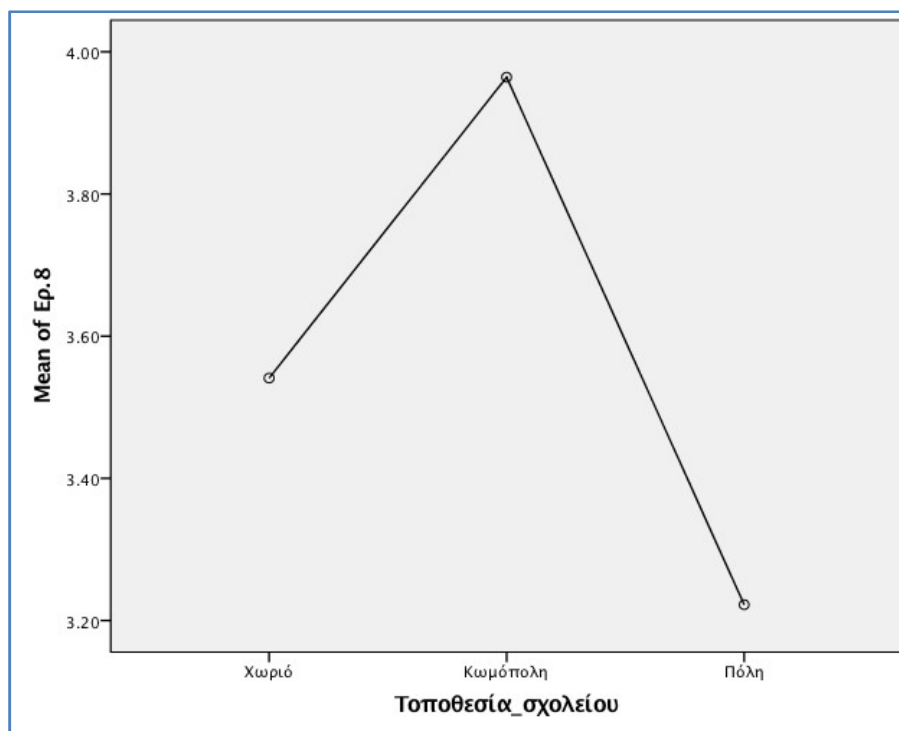
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	10.303	2	5.152	4.700	.011
Within Groups	153.445	140	1.096		
Σύνολο	163.748	142			

Συγκεκριμένα, οι ερωτώμενοι που διδάσκουν σε σχολείο που βρίσκεται σε κωμόπολη θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο ($M = 3.96$, $T.A. = 1.03$) και ακολουθούν οι ερωτώμενοι που διδάσκουν σε σχολείο που βρίσκεται σε χωριό ($M = 3.54$, $T.A. = 1.07$).

Descriptives

Πίνακας 33: Τοποθεσία σχολείου / Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;

	N	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Ελαχ.	Μεγ.
					Lower Bound	Upper Bound		
Χωριό	61	3.5410	1.07353	.13745	3.2660	3.8159	1.00	5.00
Κωμόπολη	28	3.9643	1.03574	.19574	3.5627	4.3659	2.00	5.00
Πόλη	54	3.2222	1.02178	.13905	2.9433	3.5011	1.00	5.00
Σύνολο	143	3.5035	1.07385	.08980	3.3260	3.6810	1.00	5.00

Διάγραμμα 31: Τοποθεσία σχολείου / Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;

- Τοποθεσία σχολείου (Ερ. 4) / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών (Ερ. 14)

Όπως προκύπτει από την ανάλυση διασποράς (ANOVA) το p (0.027) είναι μικρότερο του α (0.05) επομένως συμπεραίνουμε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση και πως οι κλάσεις της μεταβλητής “τοποθεσία σχολείου” διαφέρουν σε σχέση με το εάν οι ερωτώμενοι χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών.

ANOVA

Πίνακας 34: Σημαντικότητα συσχέτισης: Τοποθεσία σχολείου / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

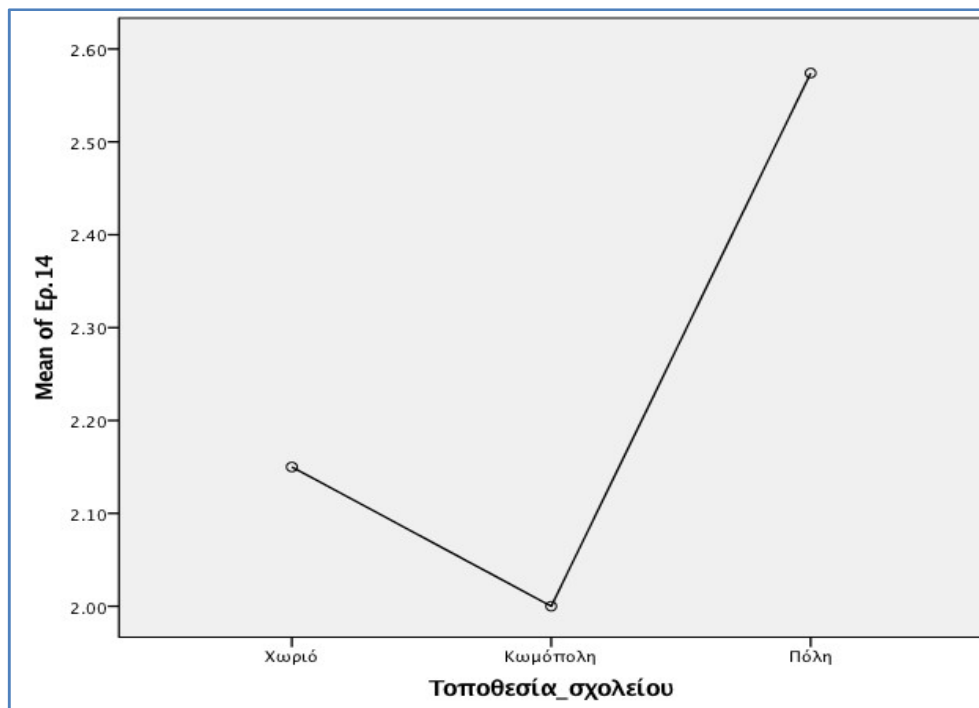
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	7.799	2	3.899	3.715	.027
Within Groups	144.854	138	1.050		
Σύνολο	152.652	140			

Συγκεκριμένα, οι ερωτώμενοι που διδάσκουν σε σχολείο που βρίσκεται στην πόλη χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών ($M = 2.57$, $T.A. = 1.12$) και ακολουθούν οι ερωτώμενοι που διδάσκουν σε σχολείο που βρίσκεται σε χωριό ($M = 2.15$, $T.A. = .97$).

Descriptives

Πίνακας 35: Τοποθεσία σχολείου / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

	N	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Ελαχ.	Μεγ.
					Lower Bound	Upper Bound		
Χωριό	60	2.1500	.97120	.12538	1.8991	2.4009	1.00	5.00
Κωμόπολη	27	2.0000	.91987	.17703	1.6361	2.3639	1.00	4.00
Πόλη	54	2.5741	1.12605	.15324	2.2667	2.8814	1.00	5.00
Σύνολο	141	2.2837	1.04421	.08794	2.1098	2.4575	1.00	5.00

Διάγραμμα 32: Τοποθεσία σχολείου / Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

- Φύλο (Ερ. 1) / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ; (Ερ. 11)

Ο Πίνακας και το Διάγραμμα παρουσιάζουν τις συχνότητες και τα ποσοστά των ερωτώμενων που έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ σε αναλογία με το φύλο τους. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών έχει παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ, ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τις γυναίκες.

Crosstab

Πίνακας 36: Φύλο / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

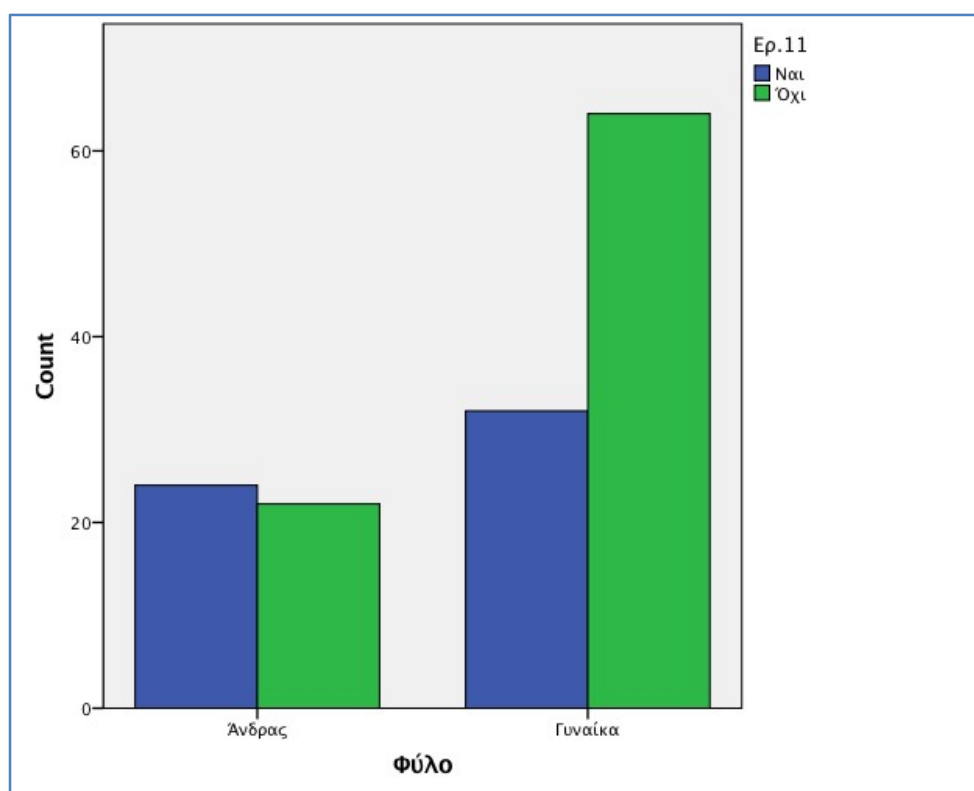
			Ερ.11		Σύνολο
			Ναι	Όχι	
Φύλο	Ανδρας	Count	24	22	46
		%	52.2%	47.8%	100.0%
	Γυναίκα	Count	32	64	96
		%	33.3%	66.7%	100.0%
Σύνολο		Count	56	86	142
		%	39.4%	60.6%	100.0%

Ακόμα, από το τεστ χ^2 βρέθηκε ότι το φύλο των εκπαιδευτικών σχετίζεται στατιστικά με το εάν έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ (p= 0.032).

Chi-Square Tests

Πίνακας 37: Σημαντικότητα συσχέτισης: Φύλο / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	4.622	1	.032		
Continuity Correction	3.867	1	.049		
Likelihood Ratio	4.574	1	.032		
Fisher's Exact Test				.043	.025
Linear-by-Linear Association	4.589	1	.032		
N of Cases	142				

Διάγραμμα 33: Φύλο / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

- Ηλικία (Ερ. 2) / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ; (Ερ. 10)

Ο Πίνακας και το Διάγραμμα παρουσιάζουν τις συχνότητες και τα ποσοστά των ερωτώμενων που έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ σε αναλογία με την ηλικία τους. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων άνω των 30 ετών έχει παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ, ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τους ερωτώμενους κάτω των 30 ετών.

Crosstab

Πίνακας 38: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

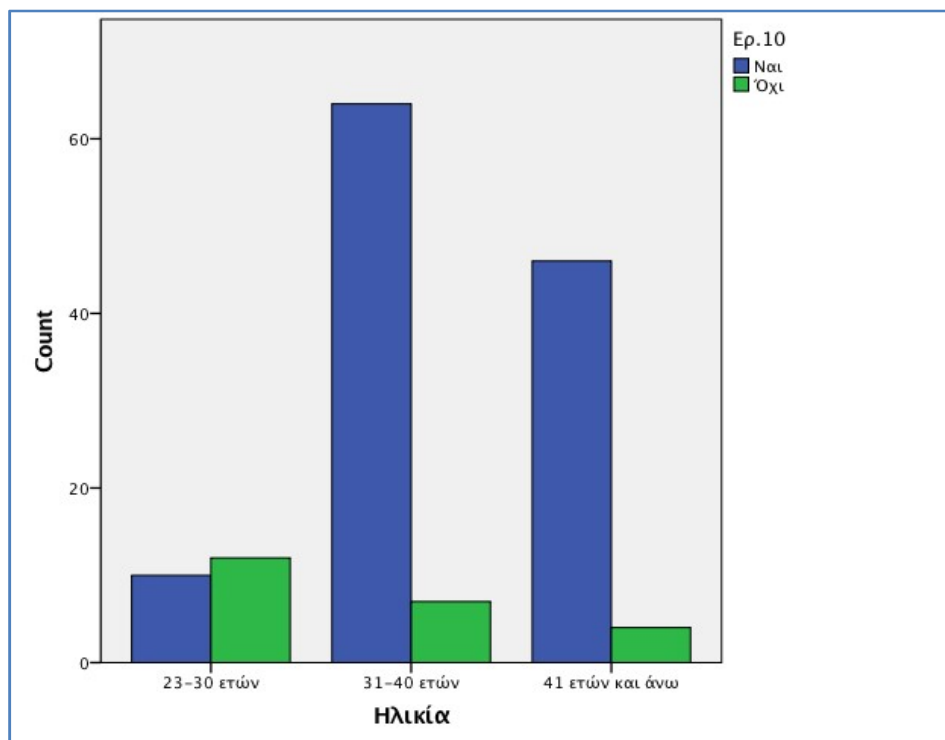
			Ερ.10		Σύνολο
			Ναι	Όχι	
Ηλικία	23-30 ετών	Count	10	12	22
		%	45.5%	54.5%	100.0%
	31-40 ετών	Count	64	7	71
		%	90.1%	9.9%	100.0%
	41 ετών και άνω	Count	46	4	50
		%	92.0%	8.0%	100.0%
Σύνολο		Count	120	23	143
		%	83.9%	16.1%	100.0%

Ακόμα, από το τεστ χ^2 βρέθηκε πως η ηλικία των εκπαιδευτικών σχετίζεται στατιστικά με το εάν έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ ($p=0.000$).

Chi-Square Tests

Πίνακας 39: Σημαντικότητα συσχέτισης: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	28.572	2	.000
Likelihood Ratio	22.229	2	.000
Linear-by-Linear Association	17.292	1	.000
N of Cases	143		

Διάγραμμα 34: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

- Ηλικία (Ερ. 2) / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ (Ερ. 11)

Ο Πίνακας και το Διάγραμμα παρουσιάζουν τις συχνότητες και τα ποσοστά των ερωτώμενων που έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ σε αναλογία με την ηλικία τους. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων άνω των 30 ετών έχει παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ, ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τους ερωτώμενους κάτω των 30 ετών.

Crosstab

Πίνακας 40: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

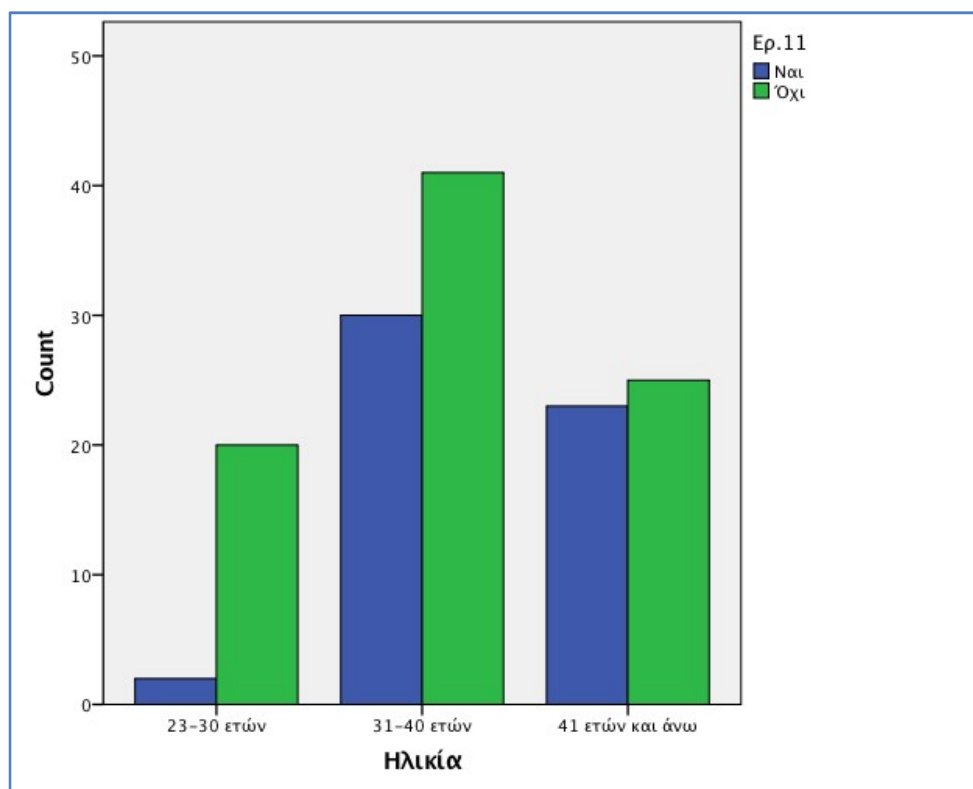
			Ερ.11		Σύνολο
			Ναι	Όχι	
Ηλικία	23-30 ετών	Count	2	20	22
		%	9.1%	90.9%	100.0%
	31-40 ετών	Count	30	41	71
		%	42.3%	57.7%	100.0%
	41 ετών και άνω	Count	23	25	48
		%	47.9%	52.1%	100.0%
Σύνολο		Count	55	86	141
		%	39.0%	61.0%	100.0%

Ακόμα, από το τεστ χ^2 βρέθηκε ότι η ηλικία των εκπαιδευτικών σχετίζεται στατιστικά με το εάν έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ ($p= 0.006$).

Chi-Square Tests

Πίνακας 41: Σημαντικότητα συσχέτισης: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	10.192	2	.006
Likelihood Ratio	12.017	2	.002
Linear-by-Linear Association	7.546	1	.006
N of Cases	141		

Διάγραμμα 35: Ηλικία / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

- Τοποθεσία σχολείου (Ερ. 4) / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ (Ερ. 11)

Ο Πίνακας και το Διάγραμμα παρουσιάζουν τις συχνότητες και τα ποσοστά των ερωτώμενων που έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ σε αναλογία με την

τοποθεσία του σχολείου. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων, που η τοποθεσία του σχολείου τους βρίσκεται σε κωμόπολη ή πόλη, έχει παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' επιπέδου για τις ΤΠΕ, ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τους ερωτώμενους που διδάσκουν σε χωριό.

Crosstab

Πίνακας 42: Τοποθεσία σχολείου / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

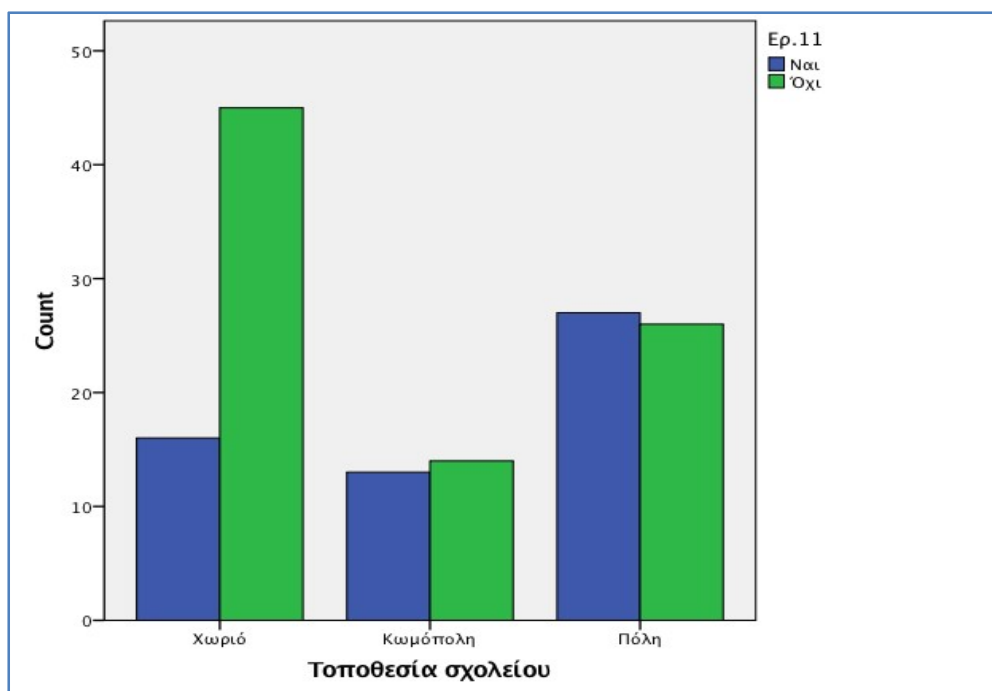
			Ερ.11		Σύνολο
			Ναι	Όχι	
Τοποθεσία σχολείου	Χωριό	Count %	16 26.2%	45 73.8%	61 100.0%
	Κωμόπολη	Count %	13 48.1%	14 51.9%	27 100.0%
	Πόλη	Count %	27 50.9%	26 49.1%	53 100.0%
Σύνολο		Count %	56 39.7%	85 60.3%	141 100.0%

Ακόμα, από το τεστ χ^2 βρέθηκε ότι η τοποθεσία του σχολείου των εκπαιδευτικών σχετίζεται στατιστικά με το εάν έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ ($p=0.016$).

Chi-Square Tests

Πίνακας 43: Σημαντικότητα συσχέτισης: Τοποθεσία σχολείου / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	8.226	2	.016
Likelihood Ratio	8.408	2	.015
Linear-by-Linear Association	7.341	1	.007
N of Cases	141		

Διάγραμμα 36: Τοποθεσία σχολείου / Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

Κεφάλαιο 7ο : Συμπεράσματα και Περιορισμοί της έρευνας

7.1 Συμπεράσματα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται κατά 68.1% από γυναίκες, 49.7% των ερωτώμενων ηλικιακά ανήκει στην κατηγορία από 31 έως 40 ετών, και 70.9% είναι έγγαμοι. Το 42.7% των ερωτηθέντων διδάσκει σε σχολείο που βρίσκεται στο χωριό, και 37.8% σε πόλη, ενώ 62.5% διδάσκει σε σχολείο που είναι μεγαλύτερο από 6/θέσιο. Επίσης, 79.7% των ερωτηθέντων είναι μόνιμοι εκπαιδευτικοί και περίπου τα 2/3 των ερωτώμενων έχουν αναλάβει όλες τις τάξεις μετά την τρίτη.

Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενα κεφάλαια, ο σκοπός της ερευνητικής διαδικασίας ήταν να διερευνηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών και να αναδειχτεί το κατά πόσο χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία τους. Μετά το πέρας της έρευνας και αφού αναλύθηκαν και διατυπώθηκαν λεπτομερώς τα αποτελέσματα της, βρίσκομαι σε θέση να υποστηρίξω ότι ο ερευνητικός μου σκοπός

εκπληρώθηκε με απόλυτη επιτυχία, όπως επίσης δόθηκε απάντηση και σε όλα τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαν τεθεί. Πιο συγκεκριμένα, ως προς τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην διδακτική διαδικασία των θρησκευτικών, αναδείχθηκε πως οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι το μάθημα των θρησκευτικών γίνεται πιο ελκυστικό για τους μαθητές, όταν πραγματοποιείται μέσω των νέων τεχνολογιών με ποσοστό 92,3%. Ενώ το 43,8% θεωρεί ότι η χρήση των νέων τεχνολογιών στο συγκεκριμένο μάθημα είναι αρκετά σημαντική, κάτι το οποίο συμφωνεί απόλυτα με την άποψη του Ζωγόπουλου (2001), ο οποίος υποστήριξε ότι οι νέες τεχνολογίες βελτιώνουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας και την άποψη των McCrosky, Richmond και Benett (2006) οι οποίοι υποστηρίζουν ότι ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής αποτελεί ελκυστικό εργαλείο για τον μαθητή, με απόρροια να εκδηλώνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και υψηλά κίνητρα για μάθηση. Επίσης, αναδείχθηκε ότι το 36,4% του δείγματος χρησιμοποιεί στην διδακτική διαδικασία του μαθήματος των θρησκευτικών αρκετά τις νέες τεχνολογίες. Εντύπωση προκάλεσε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος που χρησιμοποιεί τέτοια μέσα είναι άνω των 40 ετών όπως και το ότι το 60,4% των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι το σχολείο στο οποίο υπηρετεί έχει τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Αρνητική εντύπωση προκάλεσε το γεγονός ότι το 84,6% του δείγματος δήλωσε ότι δεν του έχει γίνει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών.

Σχετικά τώρα με τα ερευνητικά ερωτήματα, για το πρώτο ερευνητικό ερώτημα (Σε τι βαθμό οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση των νέων τεχνολογιών;) διαπιστώθηκε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος δεν είναι αρκετά εξοικειωμένο με τις νέες τεχνολογίες, γεγονός που επιβεβαιώνεται από την Amante (2007) και τους Goktas, Gedik και Baydas (2013) οι οποίοι υποστήριξαν ότι οι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν έλλειψη γνώσεων και δεξιοτήτων στο συγκεκριμένο τομέα. Για το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα (Υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές στα σχολεία της χώρας ώστε να διδάσκεται αποτελεσματικά το μάθημα των θρησκευτικών με τη χρήση ΤΠΕ;) το 60,4% των ερωτώμενων υποστήριξε πως τα σχολεία έχουν τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές, έτσι ώστε να ευνοείται η χρήση των νέων τεχνολογιών γεγονός το οποίο είναι θετικό μιας και ο Haugland (2002) ισχυρίζεται ότι η τοποθέτηση των υπολογιστών στην τάξη είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για την επιτυχή χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Τέλος, για το τρίτο ερευνητικό ερώτημα

(Σε τι βαθμό οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως συμβάλλει η χρήση των νέων τεχνολογιών στην μαθησιακή διαδικασία;) το 43,8 % των εκπαιδευτικών υποστήριξε πως είναι αρκετά σημαντική και συμβάλλει θεαματικά στην μαθησιακή διαδικασία. Μάλιστα σύμφωνα με τους Σοφό, Αυγερινό, Καραμούζη, Χριστοδουλίδου και Δάρρα (2017), όταν ένας εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί τεχνολογικά μέσα, ως μαθησιακά εργαλεία, βοηθάει τους μαθητές να αναπτύξουν νέες δεξιότητες και τους δίνεται η δυνατότητα έκφρασης με ένα διαφορετικό τρόπο που δεν θα γινόταν να το κάνουν αν βρισκόταν σε μία συνηθισμένη σχολική τάξη.

Επίσης, αναφορικά με τις απόψεις των ερωτώμενων βρέθηκε πως:

- οι ερωτώμενοι θεωρούν από αρκετά έως πολύ πως το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο και συγκεκριμένα 34% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι θεωρεί ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αρκετά αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο.
- 82.6% των ερωτώμενων πιστεύουν πως το δημοτικό σχολείο θα πρέπει να μελετά και άλλες θρησκείες πέραν του Χριστιανισμού.
- 83.9% των ερωτώμενων έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ.
- 39.4% των ερωτώμενων έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου για τις ΤΠΕ, ενώ 60.6% δεν το έχουν κάνει.
- 88.9% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι δεν πιστεύουν πως γίνεται επαρκής χρήση των νέων τεχνολογιών κατά την διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία.
- οι ερωτώμενοι από αρκετά έως πολύ χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία τους και συγκεκριμένα 36.4% των ερωτηθέντων δήλωσε πως χρησιμοποιεί αρκετά τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του.
- οι ερωτώμενοι χρησιμοποιούν λίγο τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών και συγκεκριμένα 40.8% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι χρησιμοποιεί λίγο τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών.
- οι ερωτώμενοι δήλωσαν πως οι κυριότεροι λόγοι που τους αποτρέπουν από το να χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες, είναι οι ελλείψεις του σχολείου σε υλικό και

υποδομές και ακολούθως η έλλειψη χρόνου για την προετοιμασία και διεξαγωγή των μαθημάτων τους με χρήση υπολογιστών.

- οι ερωτώμενοι χρησιμοποιούν από λίγο έως αρκετά τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία τους, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι και συγκεκριμένα 29.9% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι χρησιμοποιεί λίγο τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία του, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι.
- 86.8% των ερωτώμενων χρησιμοποιεί ιστοσελίδες με εκπαιδευτικό περιεχόμενο, 82.6% το Youtube και 72.9% εκπαιδευτικά λογισμικά της επιλογής τους.
- 46.5% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι έχουν επισκεφτεί την ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) για εύρεση υποστηρικτικού υλικού, διδακτικών προτάσεων και σχολικών εγχειριδίων, 43.1% για ενημέρωση σχετικά με εκπαιδευτικά θέματα (νέα προγράμματα σπουδών, εγκύκλιους, νομοθεσίες κ.α.) και 34.7% για εύρεση διδακτικού υλικού σχετικό με το μάθημα των θρησκευτικών.
- 53.1% των ερωτώμενων δήλωσαν πως έχουν χρησιμοποιήσει εναλλακτικές μεθόδους μάθησης για το μάθημα των θρησκευτικών που προτείνει το ΙΕΠ.
- 38.9% των ερωτώμενων έχουν χρησιμοποιήσει δημιουργικές τεχνικές (π.χ. Δημιουργία κολλάζ, Ζωγραφική) κατά τη μάθηση στο μάθημα των θρησκευτικών και ακολούθως τον χάρτη εννοιών (Εννοιολογικό χάρτη).
- 60.4% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι το δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετούν, έχει τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών.
- 32.6% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι λείπει ο υπολογιστής σε κάθε αίθουσα και ακολούθως εκπαιδευτικά λογισμικά (26.4%) και φορητοί υπολογιστές (24.3%).
- 92.3% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι με τη χρήση νέων τεχνολογιών, το μάθημα των θρησκευτικών γίνεται πιο ελκυστικό για τους μαθητές.
- οι ερωτώμενοι θεωρούν αρκετά σημαντική τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών.
- οι ερωτώμενοι εμφανίζονται ουδέτεροι και συγκεκριμένα 50.3% των ερωτηθέντων δήλωσε πως ούτε συμφωνεί, ούτε διαφωνεί με την αλλαγή του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος των Θρησκευτικών.
- οι ερωτώμενοι πιστεύουν από λίγο έως αρκετά ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών, με βάση το περιεχόμενο, τη μορφή και την εμφάνιση, δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές και συγκεκριμένα

41.7% των ερωτηθέντων δήλωσε πως οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών, με βάση το περιεχόμενο, τη μορφή και την εμφάνιση, δημιουργούν αρκετά ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές.

- 81.9% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών ευνοούν τη χρήση νέων τεχνολογιών.
- 46.5% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι ο ρόλος των μαθητών κατά τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών είναι ενεργός, ενώ 47.2% ότι είναι ενεργός και παθητικός.
- 84.6% των ερωτώμενων δεν έχει λάβει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών.

Αναφορικά με τη διαφοροποίηση των απαντήσεων των ερωτηθέντων σε αναλογία με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους βρέθηκε ότι:

- Οι ερωτώμενοι άνω των 41 ετών χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών και ακολουθούν οι ερωτώμενοι από 23 έως 30 ετών.
- Οι ερωτώμενοι που διδάσκουν σε σχολείο που βρίσκεται σε κωμόπολη, θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι το μάθημα των θρησκευτικών, είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο και ακολουθούν οι ερωτώμενοι που διδάσκουν σε σχολείο που βρίσκεται σε χωριό.
- Οι ερωτώμενοι που διδάσκουν σε σχολείο που βρίσκεται στην πόλη χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών και ακολουθούν οι ερωτώμενοι που διδάσκουν σε σχολείο που βρίσκεται σε χωριό.
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών έχει παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ, ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τις γυναίκες.
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων άνω των 30 ετών έχει παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α' Επιπέδου για τις ΤΠΕ, ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τους ερωτώμενους κάτω των 30 ετών.
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων άνω των 30 ετών έχει παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ, ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τους ερωτώμενους κάτω των 30 ετών.

Τέλος, στο σημείο αυτό καλό θα ήταν να αναφερθούμε σε αποτελέσματα παρόμοιων ερευνών και να τα συγκρίνουμε με τα δικά μας ευρήματα.

- Έρευνα των Καμηλάρη Γεωργίας και Σιάκουλη Ασημίνας, η οποία διεξήχθη στην Αλεξανδρούπολη το 2016.

Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας ήταν να διερευνηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Αλεξανδρούπολης για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Στην ερώτηση *«Κατά πόσο οι ΤΠΕ αποτελούν βοηθητικό εργαλείο στη διδασκαλία;»*, ένα μεγάλο μέρος των απαντήσεων του δείγματος (52%), ανέφερε ότι οι ΤΠΕ αποτελούν βοηθητικό εργαλείο στη διδασκαλία (Πολύ). Επίσης στην ερώτηση *«Κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί κάνουν συχνή χρήση του Η/Υ στην τάξη;»*, το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων του δείγματος, σε ποσοστό 86%, δήλωσε ότι χρησιμοποιεί συχνά τον ηλεκτρονικό υπολογιστή στην τάξη. Τα παραπάνω συμφωνούν με τα δικά μας ευρήματα, αφού το μεγαλύτερο ποσοστό (περίπου 80%) του δείγματος μας δήλωσε ότι χρησιμοποιεί από «αρκετά» έως «πάρα πολύ» τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του.

Στην ερώτηση *«Κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι οι ΤΠΕ διευκολύνουν τη διδασκαλία τους στην τάξη;»*, το 68% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι οι ΤΠΕ διευκολύνουν τη διδασκαλία τους από «Αρκετά» έως «Πολύ». Επιπλέον στην ερώτηση *«Κατά πόσο η χρήση των ΤΠΕ στην τάξη υποστηρίζει τη μάθηση;»* οι ερωτώμενοι δήλωσαν σε μεγάλο βαθμό (42%) ότι η μάθηση μπορεί να υποστηριχθεί «Πολύ» έως «Πάρα πολύ» από τις Νέες Τεχνολογίες. Αντίστοιχα ευρήματα είχαμε κι εμείς, αφού το 92.3% των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, πιστεύει ότι με τη χρήση νέων τεχνολογιών το μάθημα των θρησκευτικών γίνεται πιο ελκυστικό για τους μαθητές.

Στην ερώτηση *«Κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι το σχολείο τους διαθέτει την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην τάξη;»*, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος της έρευνας (96%), δήλωσε ότι το σχολείο που εργάζεται διαθέτει την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην τάξη, γεγονός που μας

έκανε εντύπωση καθώς παρατηρείται σχετικά μεγάλη διαφορά από τα ευρήματα της έρευνας μας. Σύμφωνα με τη δική μας έρευνα, το 60,4% των ερωτώμενων εκπαιδευτικών δήλωσε ότι το δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετεί έχει τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

- **Έρευνα του Μαρκαντώνη Χρίστου, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Βόλο το 2007.**

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας ήταν να διερευνηθεί ο βαθμός ένταξης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ), στην εκπαιδευτική διαδικασία από τους εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης των νομών Φθιώτιδας και Ευρυτανίας.

Στην ερώτηση σχετικά με το «αν γίνεται αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη», από τους 523 εκπαιδευτικούς του δείγματος, μόλις, οι 22 (4,21%) αξιοποιούσαν τις ΤΠΕ στη διδακτική πράξη, ενώ συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών (95,79%) δεν έκανε καθόλου χρήση των ΤΠΕ. Τα παραπάνω ευρήματα έρχονται σε αντίθεση με τα δικά μας. Πιο συγκεκριμένα στην έρευνα μας, από τους 144 εκπαιδευτικούς του δείγματος, το 36.4% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι χρησιμοποιεί «αρκετά» τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του, το 25.2% των ερωτηθέντων δήλωσε πως χρησιμοποιεί «πολύ» και το 21% «πάρα πολύ» τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του, ενώ μόλις το 2% δήλωσε πως δεν χρησιμοποιεί καθόλου τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του.

Στην ερώτηση σχετικά με το «αν γίνεται Αξιοποίηση εκπαιδευτικού λογισμικού στην διδακτική πράξη», η συντριπτική πλειοψηφία (96%) των εκπαιδευτικών, δήλωσε ότι δεν αξιοποιούσε καθόλου το εκπαιδευτικό λογισμικό στη διδακτική πράξη και, μόλις, 21 (4%) εκπαιδευτικοί, το αξιοποιούσαν «λίγο» έως «αρκετά». Τα παραπάνω ευρήματα έρχονται σε αντίθεση με τα δικά μας. Πιο συγκεκριμένα στην έρευνα μας το 59,7% δήλωσε ότι χρησιμοποιεί εκπαιδευτικά λογισμικά του υπουργείου παιδείας και 72,9% λογισμικά της επιλογής του.

Στην ερώτηση σχετικά με το «αν υπάρχουν κατάλληλες υποδομές, για τη χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία», το 20,5% των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι δεν υπήρχε καθόλου τεχνολογική υποδομή στο σχολείο τους, ενώ το 59,6% δήλωσε ότι υπήρχε από «λίγο» έως «μέτρια», σε αντίθεση με τις απαντήσεις του δικού μας δείγματος, αφού το 60.4% των ερωτώμενων εκπαιδευτικών δήλωσε ότι το δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετεί, έχει τις

απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Ωστόσο, καλό θα ήταν να αναφέρουμε ότι σε αυτή τη διαφορά πιθανότατα να συμβάλλει και το γεγονός ότι έχουν μεσολαβήσει περίπου δέκα έτη από την πραγματοποίηση της εν λόγω έρευνας.

Από την κατηγορία ερωτήσεων «*Στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στις ΤΠΕ*», οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι οι ΤΠΕ συντελούν «αρκετά» έως «πολύ» στην εμπέδωση της διδασκόμενης ύλης από τους μαθητές σε ποσοστό 59,1%. Το συγκεκριμένο εύρημα συμφωνεί με ανάλογο εύρημα της έρευνας μας, μιας και το 73% των ερωτηθέντων της έρευνας μας δήλωσε ότι θεωρεί «αρκετά» έως «πολύ» σημαντική τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι η προσέγγιση της δικής μας έρευνας είναι σημαντική, γιατί η διενέργεια της έλαβε μέρος σε μια σημαντική περίοδο εκσυγχρονισμού και νέων δεδομένων, όσον αφορά στα προγράμματα σπουδών και στους νέους φακέλους της θρησκευτικής αγωγής, γεγονός που κάνει ορισμένα από τα συμπεράσματα της έρευνας μας μοναδικά. Επιπλέον καλό θα ήταν να τονιστεί ο τρόπος διενέργειας της έρευνας μας, αφού έγινε διαδικτυακά, γεγονός που την ξεχωρίζει από προηγούμενες παρόμοιες ερευνητικές προσπάθειες.

7.2 Περιορισμοί της έρευνας

Ως κύριος περιορισμός της παρούσης έρευνας μπορεί να θεωρηθεί το μέγεθος του δείγματος (144 ερωτώμενοι), γεγονός που πιθανώς μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα σχετικά με την γενίκευση και την αντιπροσωπευτικότητα των αποτελεσμάτων.

Ως ένας άλλος περιορισμός μπορεί να θεωρηθεί η απουσία επιλογής του δείγματος, καθώς το ερωτηματολόγιο ήταν σε ηλεκτρονική μορφή και η πρόσβαση σε αυτό ήταν εφικτή μόνο μέσω διαδικτύου .

Παρά τους παραπάνω περιορισμούς, η παρούσα έρευνα πρωτογενών στοιχείων προσφέρει σημαντικά δεδομένα σχετικά με την χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία των θρησκευτικών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

7.3 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Σε αυτό το σημείο θα ήταν καλό να παρατεθούν ορισμένες προτάσεις για περαιτέρω έρευνα πάνω στο ζήτημα της χρήσης των νέων τεχνολογιών στο μάθημα το θρησκευτικών. Αρχικά, μία τέτοιου είδους έρευνα θα μπορούσε να ήταν ολοκληρωμένη και με αξιόπιστα αποτελέσματα, αν υπήρχε η συμμετοχή πέρα των εκπαιδευτικών και των ίδιων των μαθητών. Θα ήταν καλό να σχεδιαζόταν μία ηλεκτρονική πλατφόρμα με ερωτήσεις και ασκήσεις των θρησκευτικών και με βάση αυτής να πραγματοποιούνταν ορισμένες ώρες διδασκαλίας.

Οι ερευνητές θα είχαν την δυνατότητα να παρατηρήσουν το πώς αντιδρούν οι μαθητές σε ένα τέτοιου είδους μάθημα και να καταγράψουν όλες εκείνες τις αντιδράσεις που θα αποτελούσαν ισχυρά ερευνητικά δεδομένα. Επίσης, μετέπειτα η ερευνητική διαδικασία θα βασιζόταν σε ερωτηματολόγιο, το οποίο θα δινόταν στους μαθητές και θα διερευνούσε το κατά πόσο θέλουν τα ίδια τα παιδιά να χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Είναι πολύ σημαντικό να δοθεί μεγάλη σημασία στα θέλω των μαθητών, όμως δεν πρέπει να παραβλεφθεί ότι μία τέτοιου είδους έρευνα απαιτεί υψηλό κόστος και πολύ χρόνο για να ολοκληρωθεί με επιτυχία.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Amante, L. (2007). The ICT at Elementary School and Kindergarten: reasons and factors for their integration. *Adventure in the search for knowledge with Sisyphus fate of incessantly restarting the same task*".
- Androutsos, O., Katsarou, C., Payr, A., Birnbaum, J., Geyer, C., Wildgruber, A., Socha, P. (2014). Designing and implementing teachers' training sessions in a kindergarten-based, family-involved intervention to prevent obesity in early childhood. The ToyBox-study. *Obesity reviews*, 15(S3), 48-52.
- Bauman, Z. (1994). *Ο πολιτισμός ως πράξη*. Αθήνα: Πατάκης.
- Benzécri, P., (1992). *Correspondence Analysis Handbook*. Dekker, New York.
- Blackwell, C. K., Lauricella, A. R., Wartella, E., Robb, M., & Schomburg, R. (2013). Adoption and use of technology in early education: The interplay of extrinsic barriers and teacher attitudes. *Computers & Education*, 69, 310-319.
- Blackwell, C. K., Lauricella, A. R., & Wartella, E. (2014). Factors influencing digital technology use in early childhood education. *Computers & Education*, 77, 82-90.
- Bruce, L. (2003). *Πολιτισμός*. Στο: W. Braun & R. McCutcheon. *Εγχειρίδιο Θρησκευσιολογίας*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

- Chrysoloras, N. (2004). Religion and nationalism in Greece. Paper presented at the Second Pan- European Conference, Standing Group on EU Politics, Bologna, 24–6 June. [http:// www.jhubc.it/ecpr-bologna](http://www.jhubc.it/ecpr-bologna).

- Clements, D. H., Sarama, J. (2002). Teaching with computers in early childhood education: Strategies and professional development. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 23(3), 215-226.

- Coulby, D. (2000). *Beyond the National Curriculum: Curricular centralism and cultural diversity in Europe and the USA*. London: Routledge.

- De Vaus, D. (2007). *Surveys in social research*. 1st ed. London: Routledge.

- Durkheim, E. (2001). Μορφές Πρωτόγονης Ταξινόμησης. Μετάφραση από Γεωργούλα Α. Αθήνα: Gutenberg.

- Evans, C. (2008). *Religious education in public schools: an international human rights perspective*. Human rights law review, 8. Oxford University Press.

- Fabry, D. L., & Higgs, J. R. (1997). Barriers to the effective use of technology in education: Current status. *Journal of Educational Computing Research*, 17(4), 385-395.

- Fessakis, G., Gouli, E., Mavroudi, E. (2013). Problem solving by 5–6 years old kindergarten children in a computer programming environment: A case study. *Computers & Education*, 63, 87-97.
- Frymier B.A., Houser M.L., (2000), "The teacher-student relationship as an interpersonal relationship". *Communication Education*, 49.
- Georgiadou, V. (1995). Greek Orthodoxy and the politics of nationalism. *International Journal of Politics, Culture and Society* 9 (2), 295–316.
- Goktas, Y., Gedik, N., Baydas, O. (2013). Enablers and barriers to the use of ICT in primary schools in Turkey: A comparative study of 2005–2011. *Computers & Education*, 68, 211-222.
- Haugland, S. (2002). Computers in the early childhood classroom. *Earlychildhood.com–The Professional Resource For Teachers and Parents*. [On-line] <http://www.earlychildhood.com/Articles/index.cfm>.
- Haynes, C.C. (1994). *Finding Common Ground: A First Amendment Guide to Religion and Public Education*. Nashville, TN: Vanderbilt University Press.
- Jackson, R. (2005). *Citizenship as a replacement for religious education or RE as complementary to citizenship education?*. Στο: Jackson, R. (επιμ.). *International perspectives on citizenship, education and religious diversity*. Taylor & Francis e-Library.

- Jager, A., Lokman, A. H. (2000). *The Impact of ICT in Education: The Role of the Teacher and Teacher Training* (pp. 22-25). Stoas Research.
- Jamieson-Proctor, R. M., Burnett, P. C., Finger, G., & Watson, G. (2006). ICT integration and teachers' confidence in using ICT for teaching and learning in Queensland state schools. *Australasian Journal of Educational Technology*, 22(4).
- Kerckaert, St., Vanderlinde, R., van Braak, J. (2015). The role of ICT in early childhood education: Scale development and research on ICT use and influencing factors. *European Early Childhood Education Research Journal*, 23, 183-199.
- Lin, C. H. (2012). Application of a model for the integration of technology in kindergarten: An empirical investigation in Taiwan. *Early Childhood Education Journal*, 40(1), 5-17.
- Lindahl, M. G., Folkesson, A. M. (2012). ICT in preschool: friend or foe? The significance of norms in a changing practice. *International Journal of Early Years Education*, 20(4), 422-436.
- Liu, X., Toki, E. I., Pange, J. (2014). The use of ICT in preschool education in Greece and China: A comparative study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 112, 1167-1176.
- McCrosky C.J., Richmond P.V. Bennett E.V.,(2006) , "The relationships of student end-of-class motivation with teacher communication behaviors and instructional outcomes", *Communication Education* Vol.55, No 4.

- Mooij, T., Dijkstra, E. M., Walraven, A., Kirschner, P. A. (2014). Towards optimal education including self-regulated learning in technology-enhanced preschools and primary schools. *European Educational Research Journal*, 13(5), 529-552.
- Nikolopoulou, K., Gialamas, V. (2015). ICT and play in preschool: early childhood teachers' beliefs and confidence. *International Journal of Early Years Education*, 23(4), 409-425.
- Olivier, M., (2008). *The analysis of quantitative data*, Transl. Athanasiadis, I. Athens, Topos.
- Papastergiou, M. (2009). Digital game-based learning in high school computer science education: Impact on educational effectiveness and student motivation. *Computers & Education*, 52(1), 1-12.
- Plowman, L., Stephen, C. (2003). A 'benign addition'? Research on ICT and pre-school children. *Journal of computer assisted learning*, 19(2), 149-164.
- Plowman, L., Stephen, C., McPake, J. (2010). Supporting young children's learning with technology at home and in preschool. *Research Papers in Education*, 25(1), 93-113.
- Saheb, T. (2014). ICT, education and digital divide in developing countries. *Global Media Journal*, 2005.

- Schmid, R. F., Miodrag, N., Francesco, N. D. (2008). A human-computer partnership: The tutor/child/computer triangle promoting the acquisition of early literacy skills. *Journal of Research on Technology in Education*, 41(1), 63-84.
- Tondeur, J., van Braak, J., Siddiq, F., Scherer, R. (2016). Time for a new approach to prepare future teachers for educational technology use: Its meaning and measurement. *Computers & Education*, 94, 134-150.
- Tsitouridou, M., & Vryzas, K. (2003). Early childhood teachers' attitudes towards computer and information technology: The case of Greece. *Information Technology in Childhood Education Annual*, 187-208.
- Vanderlinde, R., Aesaert, K., Braak, J. (2015). Measuring ICT use and contributing conditions in primary schools. *British Journal of Educational Technology*, 46(5), 1056-1063.
- Vangsnes, V., Okland, N. T. G., Krumsvik, R. (2012). Computer games in pre-school settings: Didactical challenges when commercial educational computer games are implemented in kindergartens. *Computers & Education*, 58(4), 1138-1148.
- Watkins, A. (Editor) (2007) Η Αξιολόγηση στο πλαίσιο της Συνεκπαίδευσης: Θέματα-Κλειδιά Πολιτικής και Πρακτικής. Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.
- Williams, K., Hinge, H., Persson, B. (2008). *Religion and citizenship education in Europe*. CiCe central coordinator unit institute for policy studies in education. London Metropolitan University.

- Wood, E., Specht, J., Willoughby, T., & Mueller, J. (2008). Integrating computer technology in early childhood education environments: Issues raised by early childhood educators. *Alberta Journal of Educational Research*, 54(2), 210.

- Zambeta, E. (2000). Religion and national identity in Greek education. *Intercultural Education* 11(2), 145–55.

- Zambeta. E. (2005). Globalised history in a national context: The curricular construction of Greece. In *World yearbook of education 2005: Globalisation and nationalism in education*, ed. D. Coulby and E. Zambeta, 213–36. Abingdon: RoutledgeFalmer.

- Zaranis, N. (2011). The influence of ICT on the numeracy achievement of Greek kindergarten children. In *Proceedings of the 61st International Council for Educational Media and the XIII International Symposium on Computers in Education (ICEM&SIIE'2011) Joint Conference* (pp. 390-399).

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αθανασιάδης, Η., (1995): *Παραγοντική Ανάλυση Αντιστοιχιών και Ιεραρχική Ταξινόμηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

- Αθανασιάδης, Η., & Στέφος, Ε., (Επιμ.), (2006): Διαθεματικές τεχνολογικές προσεγγίσεις. Εφαρμογές στο Γυμνάσιο Ιαλυσού. σ. 239. Ρόδος, Δημοτική Βιβλιοθήκη Ιαλυσού.

- Γεωργιάδου, Β. (2007): *Θρησκείες και πολιτική στη νεωτερικότητα*. Στο: Ζορμπάς, Κ. (επιμ). *Πολιτική και θρησκείες*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Γεωργογιάννης, Π. (1999): *Μοντέλα εκπαίδευσης παιδιών μειονοτικών και μετακινούμενων πληθυσμών, Θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ζωγόπουλος Ε.(2001), "Νέες τεχνολογίες και μέσα επικοινωνίας στην εκπαιδευτική διαδικασία". Κλειδάριθμος.
- Κανακίδου, Ε. & Παπαγιάννη, Β. (2003): *Από τον πολίτη του έθνους στον πολίτη του κόσμου*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Καραμούζης, Π. (2005): *Κριτική φιλοσοφία της θρησκείας. Θρησκευτικός αυταρχισμός και ανθρώπινη ελευθερία στο έργο του Έριχ Φρομ*. Επέκταση.
- Καραμούζης, Π. (2007): *Από το ομολογιακό στο ουδετερόθρησκο κράτος*. Στο: Ζορμπάς, Κ. (επιμ). *Πολιτική και θρησκείες*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Καραμούζης, Π. (2009): *Θρησκεία και κυρίαρχη ιδεολογία στη νεοελληνική κοινωνία. Επιστήμη και κοινωνία, επιθεώρηση πολιτικής και ηθικής θεωρίας*, τεύχος 21.

- Καραμούζης, Π. (2012): *Πολιτισμός και διαθρησκευτική αγωγή*. Η συγκριτική διδακτική των θρησκειών και της θρησκευτικότητας στο σύγχρονο σχολείο. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Καραμούζης, Π. & Αθανασιάδης, Η. (2011): *Θρησκεία, εκπαίδευση, μετανεωτερικότητα. Η θρησκευτική αγωγή στο σύγχρονο σχολείο*. Αθήνα: Κριτική.
- Καραμούζης, Π. (2015): *Η Κοινωνιολογία της Θρησκείας μεταξύ Εκπαίδευσης και Κοινωνίας*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/3723>
- Καϊμάκη Β. (1997), “*Αμφίδρομη επικοινωνία εντόπων ΜΜΕ και Internet*”. Παπασωτηρίου.
- Κοκοσαλάκης, Ν. (2002): Παραδοσιακή θρησκεία και κοινωνία στην ύστερη νεωτερικότητα. Στο: Λίποβατς, Θ., Δεμερτζής, Ν., Γεωργιάδου, Β. (επιμ). *Θρησκείες και πολιτική στη νεωτερικότητα*. Αθήνα: Κριτική.
- Κοσσυβάκη Φ. (1997), “*Κριτική Επικοινωνιακή Διδασκαλία*”. Gutenberg.
- Ντεμπρέ, Ρ. (2004): *Η διδασκαλία της θρησκείας στο ουδετερόθρησκο σχολείο*. Αθήνα: Εστία.
- Παπαρίζος, Α. (2011): Πρόλογος. Στο: Καραμούζης, Π. & Αθανασιάδης, Η. *Θρησκεία, εκπαίδευση, μετανεωτερικότητα. Η θρησκευτική αγωγή στο σύγχρονο σχολείο*. Αθήνα: Κριτική.

- Παυλίδης, Π: (2001) Θρησκεία και εκπαίδευση. *Θέματα Παιδείας*, τ. 2, σ. 36-42.
- Σβάλου, Α. (1998): *Τα ελληνικά Συντάγματα, 1882-1975/1986*. Αθήνας: Στοχαστής.
- Σοφός, Α. Αυγερινός, Ε. Καραμούζης, Π. Χριστοδουλίδου, Λ. Δάρρα, Μ.(2017). Παιδαγωγική αξιοποίηση ψηφιακών μέσων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αθήνα, Εκδόσεις ΓΡΗΓΟΡΗ.
- Σταθόπουλος, Μ. (1993): *Σχέσεις πολιτείας και εκκλησίας*. Σάκκουλας.
- Σωτηρέλης, Γ. (1998). *Θρησκεία και Εκπαίδευση*. Αθήνα :Σάκουλας.
- Τσιτουρίδου, Μ., Βρύζας, Κ. (2003). Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην προσχολική εκπαίδευση: ανάγκες και πιστεύω των εκπαιδευτικών. Στο: Μ. Τσιτουρίδου (Επιμ.) *Οι φυσικές επιστήμες και οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση παιδιών προσχολικής ηλικίας (241- 251)*. Θεσσαλονίκη: ΤΖΙΟΛΑ
- Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011). *Νέο Σχολείο. Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου*, Αθήνα.

Πηγές

- Hull, J. The contribution of religious education to religious freedom: a global prospective. Διαθέσιμο στο: <http://www.iarf.net/REBooklet/Hull.htm>. Ανακτήθηκε στις 09/03/2018.

- Βερναδάκης, Ν., Αυγερινός, Α., Τσιτσκάρη Ε., Ζαχαροπούλου Ε. (2005). The Use of Computer Assisted Instruction in Preschool Education: Making Teaching Meaningful. Διαθέσιμο στο: <https://www.learntechlib.org>. Ανακτήθηκε στις 18/02/2018.
- Ελληνικό Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003). The Pathway to Inquiry-Based Science Teaching. Διαθέσιμο στο: <http://www.pi-schools.gr/programs>. Ανακτήθηκε στις 22/03/2018.
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2017). Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού Γυμνασίου. Διαθέσιμο στο : <http://iep.edu.gr/el/thriskoftika-programmata-spoudon>. Ανακτήθηκε στις 10/03/2018.
- Καμηλάρη, Γ., Σιάκουλη, Α., (2016). Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία - Απόψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Ανακτήθηκε στις 17/08/2018 από <http://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/10676/1/KamilariG.SiakouliA.pdf>
- Μαρκαντώνης, Χ., (2007). Αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας Στη Μαθησιακή Διαδικασία και τη Διοίκηση των Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης των Νομών Φθιώτιδας και Ευρυτανίας. Διπλωματική εργασία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Ανακτήθηκε στις 17/08/2018 από <http://ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/14428/P0014428.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Παράρτημα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Σημειώστε το φύλο σας

Ανδρας Γυναίκα

2) Σημειώστε την ηλικία σας

23-30 ετών 31-40 ετών 41- άνω ετών

3) Οικογενειακή κατάσταση

Άγαμος-η Έγγαμος-η

4) Το σχολείο που υπηρετείτε βρίσκεται σε:

Χωριό

Κωμόπολη

Πόλη

5) Το σχολείο σας είναι:

μικρότερο από 6/θέσιο

6/θέσιο

μεγαλύτερο από 6/θέσιο

6) Είστε μόνιμος-η ή αναπληρωτής-τρια εκπαιδευτικός;

Μόνιμος-η Αναπληρωτής-τρια

7) Έχετε αναλάβει ποτέ κάποια από τις παρακάτω τάξεις;

Γ Δ Ε ΣΤ

8) Θεωρείτε ότι το μάθημα των θρησκευτικών είναι αναγκαίο στο δημοτικό σχολείο;

- Καθόλου
Λίγο
Αρκετά
Πολύ
Πάρα πολύ

9) Πιστεύετε ότι το δημοτικό σχολείο θα πρέπει να μελετά και άλλες θρησκείες πέραν του Χριστιανισμού?

- Ναι Όχι

10) Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Α' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

- Ναι Όχι

11) Έχετε παρακολουθήσει την επιμόρφωση Β' Επιπέδου για τις ΤΠΕ;

- Ναι Όχι

12) Θεωρείτε ότι γίνεται επαρκής χρήση των νέων τεχνολογιών κατά την διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία;

- Ναι Όχι

13) Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία σας?

- Καθόλου
Λίγο
Αρκετά
Πολύ
Πάρα πολύ

14) Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών;

- Καθόλου
Λίγο
Αρκετά
Πολύ
Πάρα πολύ

15) Δεν χρησιμοποιώ νέες τεχνολογίες λόγω:

	Ισχύει	Δεν ισχύει και πολύ	Μερικές φορές ισχύει	Δεν ισχύει
ελλείψεων του σχολείου σε υλικό και υποδομές				
δικών μου ελλείψεων σε γνώσεις – δεξιότητες στη χρήση νέων τεχνολογιών				
ανεπαρκούς επιμόρφωσής μου				
έλλειψης χρόνου για την προετοιμασία και διεξαγωγής των μαθημάτων μου με χρήση υπολογιστών				

16) Χρησιμοποιείτε τις νέες τεχνολογίες για την προετοιμασία σας, για το μάθημα των θρησκευτικών, στο σπίτι;

- Καθόλου
Λίγο
Αρκετά
Πολύ
Πάρα πολύ

17) Ποια εργαλεία χρησιμοποιείτε?

- Ιστοσελίδες με εκπαιδευτικό περιεχόμενο
Hotpotatoes
Youtube
Εκπαιδευτικά λογισμικά του ΥΠ
Εκπαιδευτικά λογισμικά της επιλογής σας
Βικιπαίδεια
Άλλο

18) Έχετε επισκεφτεί την ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ):

- Για ενημέρωση σχετικά με εκπαιδευτικά θέματα (νέα προγράμματα σπουδών, εγκύκλιους, νομοθεσίες κ.α.)
Για εύρεση υποστηρικτικού υλικού, διδακτικών προτάσεων και σχολικών εγχειριδίων

Για εύρεση διδακτικού υλικού σχετικό με το μάθημα των
θρησκευτικών

Για πρόσβαση στους οδηγούς εκπαιδευτικού

Δεν την έχω επισκεφτεί καθόλου

**19) Έχετε χρησιμοποιήσει εναλλακτικές μεθόδους μάθησης για το μάθημα των
θρησκευτικών που προτείνει το ΙΕΠ;**

Ναι Όχι

20) Αν «Ναι» ποιες από τις παρακάτω έχετε εφαρμόσει στη διδασκαλία σας:

Ιδεοθύελλα – Brainstorming

Μελέτη περίπτωσης

Χάρτης εννοιών (Εννοιολογικός χάρτης)

Ιστοεξερεύνηση μέσω διαδικτύου

Δημιουργικές τεχνικές (π.χ. Δημιουργία
κολλάζ, Ζωγραφική)

Άλλο

**21) Έχει το δημοτικό σχολείο στο οποίο υπηρετείτε τις απαραίτητες υλικοτεχνικές
υποδομές που ευνοούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών;**

Ναι Όχι

22) Αν όχι τι λείπει;

Αίθουσα πληροφορικής

Υπολογιστής σε κάθε αίθουσα

Βιντεοπροβολέας

Σύνδεση στο διαδίκτυο

Φορητοί υπολογιστές

Εκπαιδευτικά λογισμικά

Άλλο

23) Πιστεύετε ότι με τη χρήση νέων τεχνολογιών το μάθημα των θρησκευτικών:

Γίνεται πιο ελκυστικό για τους μαθητές

Δεν βλέπετε καμία διαφορά

24) Πόσο σημαντική θεωρείτε τη χρήση των νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

25) Συμφωνείτε με την αλλαγή του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος των θρησκευτικών;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

26) Οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών, με βάση το περιεχόμενο, τη μορφή και την εμφάνιση, δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης προς τους μαθητές;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

27) Πιστεύετε ότι οι νέοι φάκελοι του μαθήματος των θρησκευτικών ευνοούν τη χρήση νέων τεχνολογιών;

- Ναι Όχι

28) Κατά τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών, ο ρόλος των μαθητών είναι:

- Ενεργός
- Παθητικός
- Και τα δύο

29) Σας έχει γίνει κάποια επιμόρφωση από το υπουργείο παιδείας σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών στο μάθημα των θρησκευτικών;

«Θρησκευτική Εκπαίδευση και χρήση των νέων τεχνολογιών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μια διαδικτυακή έρευνα σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης»

Ναι Όχι